

BYGGARE BOB HUND

Ett gestaltungsforslag på en bygglek med Bob Hund-tema.

Klara BÖSRUP & Tilda HOLMSTRÖM

Examensarbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitekturprogrammet

Alnarp 2026

Byggare Bob Hund – Ett konceptuellt förslag på en bygglek med Bob Hund-tema

Bob Hund the Builder – a Conceptual Proposal for a Bob Hund Themed Adventure Playground

Klara Bosrup och Tilda Holmström

Handledare:	Maria Kylin, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Bitr. handledare:	Lena Jungmark, Jungmark landskapsarkitekt
Examinator:	Jitka Svensson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Bitr. examiner:	Stefan Sundblad, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	A2E
Kurstitel:	Independent Project in Landscape Architecture
Kurskod:	EX0846
Program/utbildning:	Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsort:	Alnarp
Utgivningsår:	2026
Omslagsbild:	Klara Bosrup och Tilda Holmström
Upphovsrätt:	Samtliga fotografier och illustrationer är gjorda av författarna om inget annat anges. Bob Hunds logotyp publiceras med tillstånd av upphovsrättsinnehavaren Martin Kann (personlig kommunikation, 2026).
Nyckelord:	Bygglek, lekplats, lek, inkluderande lek, riskfylld lek, säkerhet, Helsingborg, Östra Ramlösa

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Vi vill tacka alla som har stöttat oss genom detta examensarbete. Tack till våra handledare Lena Ljungmark och Maria Kylin som gett oss värdefull handledning. Vi vill tacka våra familjer och vänner och ett extra stort tack till Filip, Simon, Hjalmar och Marina. Vill vi också tacka alla yrkesverksamma som ställt upp på intervjuer och hjälpt oss genom arbetet. Tack Johanna, Liza, Anna, Emma, Annika och Martin. Och ett extra stort tack till Bob Hund och Thomas Öberg.

Sammanfattning

Detta examensarbete utreder hur en bygglek med ett Bob Hund-tema kan utformas i Helsingborg. Syftet med arbetet är att identifiera faktorer i lekmiljön som stödjer en inkluderande lek för barn. Bob Hund är ett svenskt indierockband som ger platsen en musikalisk prägel. Bandet har haft en stark politisk röst som tryckt på vikten av ett öppet och demokratiskt samhälle. Deras medverkan har därför bidragit till ett fokus på öppenhet och samarbete. Förslaget är beläget i det nya området Östra Ramlösa som ska bli Sveriges bästa stadsdel för barnfamiljer.

Arbetet är indelat i fyra delar, litteratur, intervjuer, förslaget på byggleken samt en diskussion kring resultatet. Metoden har bestått av litteraturstudie, semistrukturerade intervjuer, platsbesök, och en designprocess.

I litteraturen utreds vad lek är och varför den är viktig, samt vilka faktorer i den fysiska miljön som gynnar barns lek. Barns lek är en vital del av deras utveckling. De barn som får utforska riskfylld lek blir mer självsäkra och mer involverade i sin inlärning. Det är genom leken och möte med andra barn som de har möjlighet att lära av andra och samarbeta med olika människor. De fysiska faktorerna i barns miljö påverkar barns lek och rörelsemönster. Den oprogrammerade lekmiljö är fördelaktig för barn. Där finns tillgång till löst material, samt möjlighet till att utforska riskfylld lek och påverka sin lekmiljö. Byggleken är en oprogrammerad lekya.

Intervjuerna med yrkesverksamma har lyft vikten kring barns lek, samt gett en fördjupad förståelse hur en bygglek fungerar i praktiken. Byggleken är speciellt fördelaktigt för barn med NPF-diagnoser. Den bjuder även in till en inkluderande lek för alla barn, oavsett kön eller funktionsvariationer. Barn får genom byggleken lära sig hantera och bedöma risker, vilket kan vara fördelaktigt för barnens fortsatta utveckling.

Det nya området Östra Ramlösa innebär vissa utmaningar, men rymmer även stor potential. Konceptet baseras på platsens förutsättningar och kontext. I förslaget finns bokstavliga referenser till Bob Hund, som låttexter och deras klassiska logga, men också konceptuella kopplingar i slagord som demokrati, inkludering och hållbarhet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att barns fysiska aktivitet är nära sammankopplad med hur deras lekmiljöer utformas. Byggleken framstår som en särskilt gynnsam miljö då den är oprogrammerad, uppmuntrar till risktagande, skapande och samarbete.

Nyckelord: Bygglek, lekplats, lek, inkluderande lek, riskfylld lek, säkerhet, Helsingborg, Östra Ramlösa

Abstract

This thesis investigates how an Adventure playground with a Bob Hund theme can be designed in Helsingborg. The purpose of the study is to identify factors within the environment that support inclusive play for children. Bob Hund is a Swedish indie rock band that lends a musical character to the site. The band has maintained a strong political voice, emphasizing the importance of an open and democratic society; their involvement has therefore contributed to a focus on openness and collaboration. The proposal is situated in the new district of Östra Ramlösa, which aims to become Sweden's premier residential area for families with children.

The thesis is divided into four parts: literature review, interviews, the design proposal for the Adventure playground, and a discussion of the results. The methodology consists of a literature study, semi-structured interviews, site visits, and a design process.

The literature review explores the definition and importance of play, as well as factors of the physical environment that benefit children's play. Children's play is a vital part of their development. Children who are allowed to explore risky play become more confident and more involved in their learning. It is through play and encounters with other children that they have the opportunity to learn from others and cooperate with diverse individuals. The physical factors in a child's environment influence their play and movement patterns. An unprogrammed play environment is advantageous for children, providing access to loose parts, opportunities to explore risky play, and the ability to influence their own play environment. The Adventure playground is an example of an unprogrammed play space.

Interviews with professionals have highlighted the importance of children's play and provided a deeper understanding of how an Adventure playground functions in practice. The adventure playground is particularly beneficial for children with neurodevelopmental disorders (NDD). It also invites inclusive play for all children, regardless of gender or functional variations. Through the adventure playground, children learn to manage and assess risks, which can be beneficial for their continued development.

The new area of Östra Ramlösa presents certain challenges but also holds great potential. The design is based on the site's specific conditions and context. The proposal includes literal references to Bob Hund, such as lyrics and their classic logo, but also conceptual connections to slogans such as democracy, inclusion, and sustainability.

In summary, it can be concluded that children's physical activity is closely linked to the design of their play environments. The Adventure playground emerges as a particularly favourable environment as it is unprogrammed and encourages risk-taking, creativity, and collaboration.

Keywords: Adventure playground, playground, play, inclusive play, riskful play, safety, Helsingborg, Östra Ramlösa.

Innehållsförteckning

INLEDNING	10
Bakgrund	10
Mål och syfte	12
Frågeställningar	12
Material och metod	12
LITTERATURSTUDIE	12
INTERVJUER	13
PLATSBESÖK	13
Målgrupp	14
DESIGNPROCESS	14
LITTERATUR	17
LEKEN	18
Barns motoriska utveckling	18
Rörelsenormer för pojkar och flickor	19
Riskfylld lek	20
Riskfylld lek tillsammans	21
Leka i grupp och samarbeta	21
Lek med löst material	22
LEKPLATSEN	23
Lekplatsens utveckling under 1900-talet	23
Parklek	24
Naturlekplats	24
KFC – Kit, Fence, Carpet	25
Sammanfattning	25
Bygglek	26
Bygglekens historia	27
Byggleken i Sverige	28
Byggleken idag	29
LAGAR, NORMER & RIKTLINJER	31
Barnkonventionen	31
Säkerhet och risker på lekplatser	32
Tillgänglighetsanpassning	33
Tillgänglighetsanpassning på bygglek	33
Sammanfattning av litteraturen	35
INTERVJUER	37
Landskapsarkitekt/barnrättstrateg – Helsingborg stad	38
Byggladare på Växtvärket - Guldängens bygglek i Malmö	39

Pedagog på Biskopsgårdens bygglek - Göteborg	41
Miljösamordnare på Skol- och Fritidsförvaltningen i Helsingborg.	43
Sammanfattning Intervjuer.....	45
FÖRSLAGET	47
KONTEXT	48
Helsingborg stad.....	48
Helsingborg och byggleken	49
Östra Ramlösa – Sveriges bästa stadsdel för barnfamiljer	50
Planen för Östra Ramlösa.....	50
Aktiviteter och grönytor	51
Konstens plats i Östra Ramlösa	51
PLATSEN.....	52
Platsen idag	53
Utmaningar och potential	54
Bullret och trafiken.....	55
Tillgänglighet.....	56
Befintliga träd.....	57
Vad behövs på en bygglek?	58
KONCEPTET	59
Byggare Bob Hund	60
Inspiration	61
Den största inspirationskällan.....	62
Bygglekens kontext - Aktivitetsytan	63
Illustrationsplan	64
Sektioner	65
Entréerna.....	66
Örat	67
Hunden.....	67
Gallerivägg	67
Musikväggen.....	67
Fartyget.....	68
Återbruket – Cirkulärt system	68
Planket	69
Växtligheten	70
Vindskyddet	71
Scenen	72
Framtiden – driften och förvaltningen.....	73
DISKUSSION & SLUTSATSER.....	75
Varför är leken viktig?	76
Vilka faktorer i den fysiska miljön gynnar barns rörelse, lek, inkludering och samarbete?	76

Hur kan ett konceptuellt förslag till en bygglek med Bob Hund-tema utformas?..	78
Metoddiskussion	81
Arbetsprocess.....	83
Övriga reflektioner	85
REFERENSER	86
Kartmaterial	93
Bildkällor.....	94
BILAGOR.....	95
Bilaga 1 - Intervju med landskapsarkitekt/barnrättstrateg, Helsingborg.....	95
Bilaga 2 - Intervju med byggledare på Guldängens bygglek, Malmö	100
Bilaga 3. Intervju med pedagog från Biskopsgårdens bygglek, Göteborg	104
Bilaga 4. Intervju med Miljösamordnare på Skol- och Fritidsförvaltningen, Helsingborg	109
Bilaga 5. Intervju med Thomas Öberg	114
Bilaga 6. Intervju med Martin Kann.....	120

*“Du vill att det ska vara vi mot dom. Men vilka är dom?
Får jag fråga en personlig sak? Vilka är vi?”*

-Ur låten *Festen är över* av Bob Hund, 2010

INLEDNING

Tänk dig ett gäng barn som klättrar i stora kojor de har byggt tillsammans. Två 10-åringar som snurrar runt i sin kreativa version av en klassisk gunga. En treåring som står och sågar av en liten pinne med nappen i munnen. Längre bort hörs tonerna av Bob Hunds låt ” *Nu är det väl revolution på gång*”. Två föräldrar står och skrattar åt den stora containerbyggnaden som anspelar på deras favoritlåt från det sena 90-talet. Detta borde alla barn få uppleva. Förhoppningsvis kan det bli verklighet i Helsingborgs nya stadsdel Östra Ramlösa.

Barn som får uppleva gemenskap och tillhörighet i lek har ofta lättare att samarbeta (Williams 2001). För att barnen ska kunna leka tillsammans behövs tillräckliga lekmiljöer. Engagemanget för att skapa bättre lekmiljöer för barn har växt fram i dagens undermåliga lekplatser där barn inte längre får lära sig hantera risker på samma sätt som tidigare. Inspiration har tagits från Karlsson (2014) ” *Alla barns rätt till skrubbsår*”. Karlssons arbete handlar om att barns utveckling sker genom leken, och att leken ska vara kantad av både fysiska och själsliga skrubbsår. Det handlar både om medveten rörelseträning och förmågan att hantera risker. På så sätt kan barn utvecklas till självständiga individer som kan hantera livets med- och motgångar. I arbetet som landskapsarkitekter vill vi skapa platser där alla får vara med, får utvecklas tillsammans. Framför allt vill vi vara med och skapa platser där barn får vara barn och där de kan vara med och påverka sin egen lekmiljö.

Bakgrund

Efter andra världskriget och fram till 70-talet var byggleken en given del av det svenska leklandskapet (Berg et al. 2020; Bernart et al. 2020). Byggleken är en bemannad lekyta där barnen själva får bygga upp sin egen lekmiljö. Det här arbetet kommer främst handla om bygglek med snickeri och hantverk, men bygglek är ett stort begrepp som kan innehålla allt från odling till djurhållning. Generationen som växte upp med byggleken beskriver ofta bygglekar som miljöer befriade från vuxenvärldens förbestämda regler, vilket möjliggjorde en genuin och oreglerad lek (Berg et al. 2020). Det finns även kvalitéer på bygglekar som är viktiga för att uppfylla barnkonventionen (ibid). 90-talet ekonomiska kris kan ha påverkat de minskade satsningarna på bygglek i Sverige. Detta i kombination med den nya EU-standarden för lekplatser och en omorganisation på fritidsförvaltningen är med största sannolikhet faktorerna som spelade in då nästan alla bygglekar i Sverige lades ner under 80- och 90-talet (Berg et al. 2020; Bernart et al. 2020).

Barns engagemang och motivation i en aktivitet, som lek tillsammans med andra, kan vara avgörande för att de ska kunna utveckla nya färdigheter och förmågor (Sjöman et al. 2016). Både den sociala och den fysiska miljön påverkar hur väl barn samarbetar med varandra (Björklid & Fischbein 1996). Den fysiska miljön kan därför antingen främja eller motverka samarbete och lek. Dessa lekmiljöer är också viktiga för barns motoriska utveckling, som lägger grunden till deras framtida färdigheter och lärande (WHO 2019). Samtidigt minskar barns lekmiljöer, då antalet lekplatser blir färre och Sveriges skolgårdar minskar (Fridell & Kylin 2024). Dagens lekplatser anses också vara undermåliga för barnens motoriska och kreativa utveckling (Woolley 2013; 2007; 2008). Vi tror att svaret på dessa problem kan vara att ge byggleken en renässans.

Utgångspunkten och inspirationen till arbetet är från indierockbandet Bob Hund. Temat har funnits med sedan start. De har med låtar som *"Tralala lilla molntuss, kom hit ska du få en puss"* och *"Festen är över"* blivit en tongivande del av den svenska musikscenen. Deras grafiska logga som består av en piprökande hund är bekant för den breda publiken. Thomas Öberg, som är sångare i Bob Hund, tilldelades årets Hassepris 2025 (Malmberg 2025), vilket är ett pris som delas ut av Helsingborgs Dagblad till en person som verkar i Hasse Alfredsons humanistiska anda. Under prisceremonin uttryckte Öberg en önskan om att få ta fram en Bob Hund-lekplats. Informationen från prisceremonin inhämtades via en förstahandskälla som var närvarande vid tillfället.

Thomas Öberg har under sin karriär varit en stark politisk röst som tryckt på vikten av ett öppet och demokratiskt samhälle. Går det att kombinera hans politiska engagemang med önskan om en bygglek? I det här arbetet utforskas vad som krävs för att skapa en inkluderande bygglek där alla barn, oavsett funktionsvariationer, kön eller bakgrund ska kunna mötas och leka tillsammans. Kopplingen mellan Bob Hund och inkluderande lek är en tolkning som vilar på vår uppfattning av bandet, samt de möten vi haft med Thomas Öberg.

Östra Ramlösa, som ligger till grund för konceptet, tilldelades av landskapsarkitekten på Helsingborg Stad som intervjuats under arbetet. Östra Ramlösa är ett nytt område som ska byggas i Helsingborg och ska enligt kommunen bli Sveriges bästa stadsdel för barnfamiljer. Innan hela området har bebyggts ska en tillfällig aktivitetsyta anläggas, som bland annat ska inkludera en bygglek. Vårt förslag kommer utgå från denna aktivitetsyta och dess förutsättningar. Två av medlemmarna i Bob Hund, bland annat deras sångare Thomas Öberg, är uppvuxna i Helsingborg. Detta har också bidragit till valet av platsen.

Mål och syfte

Syftet är att identifiera faktorer i den fysiska miljön som främjar lek för alla barn, samt att utforska hur miljön kan utformas för att stödja en inkluderande lek.

Målet är att framställa ett konceptuellt förslag av en bygglek med Bob Hund-tema. Gestaltningen görs genom att utforska faktorer i den fysiska miljön som främjar samarbetsorienterad lek för alla barn.

Frågeställningar

- Varför är leken viktig?
- Vilka faktorer i den fysiska miljön gynnar barns rörelse, lek, inkludering och samarbete?
- Hur kan ett konceptuellt förslag till en bygglek med Bob Hund-tema utformas?

Material och metod

LITTERATURSTUDIE

Arbetet utgår från en litteraturstudie som är indelat i tre delar. De tre delarna redogör för olika aspekter som påverkar barns lek. Första delen avhandlar leken och varför den är viktig för barns utveckling. Här har fokus legat på att utreda vad barns lek har för betydelse för deras utveckling. Den andra delen utreder skillnader mellan olika typer av lekplatser samt vilka fysiska faktorer som är gynnsamma för barns lek. Här presenteras även byggleken. Den sista delen behandlar barns rättigheter, tillgänglighetsanpassning och säkerhetsfrågor kopplade till lekplatser i Sverige.

Insamling av litteratur har främst gjorts med hjälp av SLU biblioteks sökmotor Primo samt Google Scholar för att hitta aktuella rapporter, avhandlingar och publikationer. Referenser från litteratur, studentarbeten och artiklar har även använts för att hitta angränsande och relevanta källor om ämnet. De huvudsakliga ämnena handlar om lek, barns utveckling, vad leken kan bidra med, olika typer av lekplatser och säkerhet på lekplatser i Sverige.

Sökord: Riskfull Play, Playgrounds, Adventure Paygrounds, bygglek, lekplatser, samarbetslek, KFC, säkerhet, rörelsenormer, motorisk utveckling, tillgänglighetsanpassning, Naturlekplats, Parklek, samarbetslek

INTERVJUER

Under arbetet har semistrukturerade intervjuer genomförts med yrkesverksamma inom området. Fokus har legat på deras arbete med barns lekmiljöer och bygglek. Syftet med intervjuerna var att få en fördjupad förståelse för hur lekplatser planeras, gestaltas och används i praktiken. Frågorna under intervjuerna behandlade vilka överväganden som gjorts kring barns behov, säkerhet, samarbete, inkludering och pedagogiska världen på lekplatserna. Detta användes sedan som underlag till förslaget och arbetets fortsatta process.

En intervju har genomförts med sångaren i Bob Hund, samt en med formgivaren till Bob Hund. Under dessa intervjuer bollades främst idéer och tankar om hur en potentiell Bob Hund-lekplats skulle kunna se ut. Syftet var att få inspiration och en inblick i deras arbete med Bob Hund och hur detta tema kan ta uttryck i en bygglek. Intervjuerna finns som bilagor.

Intervjuer:

- Landskapsarkitekt/barnrättstrateg, Helsingborg stad.
- Bygglédare på Guldängens bygglek, Malmö.
- Pedagog på byggleken i Biskopsgården, Göteborg.
- Miljösamordnare på Skol- och Fritidsförvaltningen, Helsingborg.
- Thomas Öberg, sångare i Bob Hund.
- Martin Kann, Creative Director och formgivare till Bob Hund.

PLATSBESÖK

Platsbesök har genomförts på lekplatser och en bygglek som sedan har använts som referensplatser. Platserna är valda för att ge inspiration till konceptet. Urvalet baserades på lekplatsernas teman och utformning, samt deras geografiska tillgänglighet inom Skåne. Lekplatserna har teman av musik och teater. Musik och teater tema har prioriterats eftersom arbetet kretsar kring indierockbandet Bob Hund. Platsbesöken har dokumenterats med kamera och anteckningar på relevanta observationer som gjorts på platserna. Utformning, element och strukturer på platserna har iakttagits och senare tagits som inspiration till konceptet.

Det har även genomförts ett platsbesök i Östra Ramlösa, tillsammans med landskapsarkitekten i Helsingborg, där byggleken ska etableras. Detta gjordes i syfte att observera och få förståelse för platsens förutsättningar och utmaningar.

Platsbesök:

- Teaterlekplatsen, Malmö
- Musiklekplatsen, Malmö
- Guldängens bygglek, Malmö
- Östra Ramlösa, Helsingborg

Målgrupp

Målgruppen för detta arbete är barn från förskoleålder till högstadiet. Enligt de yrkesaktiva som intervjuats under arbetets gång kan det vara svårt att arbeta med en specifik åldersgrupp då barn i olika åldrar kan behöva väldigt olika utmaningar. Speciellt kan detta vara svårt för barn med NPF-diagnoser (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning). Alla åldrar är därför välkomna på byggleken. Dock är den vanligaste åldersgruppen på bygglekar barn som går i låg- och mellanstadiet enligt de yrkesaktiva som arbetar med bygglek.

DESIGNPROCESS

De ovanstående delarna har utmynnat i ett koncept och konceptuellt förslag av en Bob Hundbygglek i Östra Ramlösa. Arbetsprocessen har utgått från en iterativ designprocess som har assisterats av Krupinskas bok *Att skapa det tänkta* (2014). *Iterativ* betyder att man arbetar i upprepade cyklar där designern testar, utvärderar och förbättrar sina idéer. Krupinska förklarar att designprocessen bygger på en kreativ resa där lösa idéer förvandlas till verklighet. Det handlar om att sammanfatta en komplex situation, tolka problemen och finna övertygande lösningar trots osäkerheter. Vidare förklarar hon att arkitekter behöver börja designa innan de vet vad de ska skapa (Krupinska 2014). Alla processer måste pågå samtidigt. Design är analys genom syntes, vilket innebär att problem och lösningar bearbetas samtidigt. Vidare beskriver hon att alla aktiviteter är invädda i varandra, det finns alltså ingen bestämd ordning och kan jämföras med kvalificerade gissningar (ibid).

Designprocessen bör underlättas av det valda konceptet och idén används som en viktig drivkraft för arbetet (Krupinska 2014). Genom skapandeprocessen har problem dykt upp som lösts genom att fortsätta skapa. Krupinska (2014) förklarar att även om *analys genom syntes* är designers främsta metod, kan

processen variera kraftigt. Vissa framgångsrika arkitekter börjar sin process genom att grundligt förstå problemet innan idé eller vision kan uppstå (ibid).

I detta arbete började syntetiseringen först efter inläsning av litteratur och intervjuer med yrkesverksamma. Det i sin tur var en process som ledde oss till vårt koncept och förslag. Genom bakgrundsarbetet upptäcktes nya perspektiv och idéer som ledde arbetet vidare. Under arbetets gång utvecklades vår första idé, att skapa en Bob Hund-lekplats, till en bygglek. Designprocessen kunde sedan pågå parallellt med litteraturstudien, platsbesök och intervjuerna. Dock mer sporadiskt än när konceptet skulle tas fram. Då de teoretiska delarna var färdigställda började den renodlade konceptframställningen via *analys genom syntes*. Detta arbetssätt utvecklade de första idéerna och konceptet till vårt slutgiltiga förslag.

Skissandet var en viktig del i arbetes process när förslaget av byggleken skulle arbetas fram. Krupinska (2014) förklarar att det är i skissandet som tänkbara koncept formuleras och syntetiseras och lösningar väljs. Av skissen blir det sedan möjligt att granska och kontrollera problem och lösningar samt deras konsekvenser. Förslaget har växt fram genom skisser och analyser som skapats både för hand och med digitala verktyg. De digitala verktygen som används har främst varit SketchUp, Photoshop, Procreate och InDesign. Många av visualiseringarna har skapats förhand för att sedan digitaliseras.

“Nyfikenhet är världens äldsta och billigaste energikälla.”

- Thomas Öberg och Bob Hund, hela tiden.

LITTERATUR

Det här avsnittet är indelat i tre delar som behandlar olika vinklar av barns lek i samhället. Den första delen är *Leken*, som utreder olika typer av lek, vad lek är och varför den är viktig för barns utveckling. Den andra delen är *Lekplatsen*, som är en utredande del som undersöker olika typer av platser för lek. Den redogör även för bygglekens framkomst och utveckling, samt varför den är fördelaktig för barns lek. Sista delen är *Lagar, Normer & Riktlinjer* om barns lek. Den utreder barns rättigheter, säkerhetsfrågor och förhållningssätt kopplat till lekytor i Sverige. Avsnittet avslutas med en sammanfattning av de tre delarna.

I detta arbete definieras kvalitativ lek som lek på barns villkor, där barnens behov får stå i centrum. Barnen ska ha möjlighet att utmanas både kognitivt, motoriskt och socialt. En lyckad lekyta ska främja den kvalitativa leken samtidigt som den arbetar inkluderande för alla kön och är tillgänglig för barn med funktionsvariationer.

LEKEN

Människan är det djur som har längst barndom och är därför det djur som leker mest och längst (Gärdenfors 2009). Gärdenfors (2009) beskriver människans långa barndom som en förutsättning till lekens centrala del i barnens lärande och utveckling. Därför är leken särskilt viktig för barn (ibid).

Gärdenfors (2009) framhåller att den rådande teorin är att lek fungerar som lärande och att den därför bör främjas. När barn tränar sina motoriska förmågor bygger de upp en självtillit kring sin egen kropps färdigheter och därmed sin självkänsla (ibid). Andra viktiga egenskaper som barn lär sig genom lek är grundläggande sociala regler, som exempelvis att avläsa andras känslor och hantera konflikter (Knutsdotter Olofsson 2009). Redan som bebis lär sig människor genom lek. Imitationslek innebär att barnet imiterar och återspeglar en annan persons beteende, handlingar och uttryck (ibid). Imitationslek är bebisars sätt att lära sig att kommunicera och sedan prata. Leken fortsätter utveckla barnens kommunikationsförmåga även när de blivit äldre (ibid). Kommunikationen spelar en stor roll för att etablera lekens regler och ramar så att alla medverkande leker samma lek (ibid).

Gärdenfors (2009) refererar till en undersökning gjord av Läkaren Stuart Brown. Brown (1988) har studerat lekens sociala perspektiv. Han har i undersökningar visat att pojkar som haft det svårare att delta och kommunicera med andra barn i samlagslekar visade mer aggression i leken. De hade också större tendens till mobbningsbeteenden gentemot andra barn. Gärdenfors (2009) menar att Browns studie visar att det troligen finns ett samband mellan en olycklig barndom och asociala och våldsamma beteenden hos vuxna. Att leka, menar Gärdenfors (2009), är också en övning i självkontroll då barnet behöver tänka sig in i andras känslor och åsikter.

Barns motoriska utveckling

Barn under fem års ålder rekommenderas av WHO (2019) att röra på sig minst 180 minuter varje dag, varav hälften av tiden ska vara måttlig till hög intensitet. Barns rörelse bidrar till en förbättrad motorisk och kognitiv utveckling, som lägger grunden till deras utveckling och lärande (ibid). WHO (2019) menar också att rörelse påverkar barns kondition, psykosociala-, ben- och skeletthälsa positivt. Genom en studie gjord vid Göteborgs universitet, visade Algurén et al.

(2024) att barns motoriska kompetens och färdigheter är grundläggande för deras fysiska hälsa, men också för deras framtida fysiska aktivitet.

För att främja barns motoriska utveckling och aktivitetsnivåer kan tidiga insatser behövas (Delvert et al. 2024). Forskningen visade att barn som har ett lägre deltagande i organiserad idrott och är mer inaktiva, har fler motoriska svårigheter. Detta kan i sin tur komma att påverka deras framtida hälsa och aktivitetsnivåer negativt. Delvert et al. (2024) menar därför att tidiga insatser i förskoleåldern krävs för att hjälpa barn utveckla sina motoriska färdigheter. Algurén et al. (2024) instämmer, då tidiga insatser gör att barn får god tid på sig att utvecklas motoriskt.

Sigmundsson och Vorland Pedersen (2000) menar däremot att motorisk utveckling inte kan begränsas till de första levnadsåren, utan bör ses som en livslång process. De barn som har motoriska svårigheter tidigt i livet kan utvecklas senare, och de barn som tidigt har goda motoriska färdigheter kan bli sämre om dessa färdigheter inte underhålls (Delvert et al. 2024). Vidare beskriver Sigmundsson och Vorland Pedersen (2000) att det viktigaste är att barn har goda möjligheter att röra sig i närmiljön i vardagen. Där spenderar barnen mycket större del av sin tid än i organiserad idrott, eftersom den oftast inte uppgår till mer än en till två timmar i veckan (ibid).

Rörelsenormer för pojkar och flickor

Det finns skillnader i vilken lek och rörelse som pojkar respektive flickor väljer att ägna sig åt. Detta beskriver Karsten (2003) i observationer om hur barn väljer att använda lekplatser. Flickor tenderar att vara mer kräsna när det kommer till lekplatsens utformning. Karsten (2003) kunde observera att flickor i stort sett bara använder de fasta lekredskapen på lekplatser. Flickor använder dessa lekredskap i större utsträckning än vad pojkar gör (Ibid). Om lekredskapen däremot är i dåligt skick, tenderade de att inte attrahera flickor. Flickor med intresse för aktiviteter som betraktas "pojkkodade" såsom fotboll, vittnade om att de ibland avstår från dessa aktiviteter på grund av rädslan för elaka kommentarer (Ibid). Pojkar tenderar att i högre utsträckning använda bollplaner och rör sig generellt sätt på större områden än flickor. De befinner sig också på lekplatser under längre perioder (Ibid).

Riskfylld lek

Riskfylld lek definieras som en form av utforskande där barn aktivt utmanar sina egna gränser kroppsligt, emotionellt eller genom miljöombyte (Little & Stapleton 2021). Detta kan ge både positiva och negativa konsekvenser. Negativa konsekvenser av riskfylld lek kan innebära skador eller misslyckanden. Barn som får leka på platser där de kan utforska riskfyllda aktiviteter får dock ett stärkt självvärde och välbefinnande. Detta beskriver Little och Stapleton (2021) i studien om barns sätt att "tillhöra" genom riskfylld lek i utomhusmiljöer. De beskriver att riskfylld lek ger en gynnsam roll för barns sociala, emotionella och fysiska utveckling (Little & Stapleton 2021). Barn som får räkna ut risker och hantera osäkra situationer på egen hand blir mer självsäkra och involverade i sin inläring (ibid). Genom detta perspektiv kan barns inläring och utveckling gynnas av att övervinna utmaningar och att hantera dem. Vidare lyfter Hansen Sandseter et al. (2021) att barn som får utmanas genom lek även blir säkrare på att hantera och bedöma andra sorters risker i livet.

Genom två liknande observationsstudier av Sandseter (2007) och Kleppe (2018) observerades barn mellan 1–5 år för att se hur risktaganden i barns lek kan identifieras. Tillsammans resulterade det i åtta kategorier:

1. *Lek med höga höjder*, där det finns en risk att trilla ner.
2. *Lek med hög hastighet*, där det finns en okontrollerad hastighet och risk för kollision.
3. *Lek med farliga verktyg*, där det finns en risk för fysiska skador.
4. *Lek nära farliga element*, som intill en klippa, nära djupt vatten eller en eldstad.
5. *"Brottas-och-fajtas" lek*, där barn leker med pinnar eller brottas utan att det går över till att inte vara lek.
6. *Lek där det går att "försvinna" eller "gå vilse"*, där det går att lämna det säkra och inte ha uppsyn från en vuxen.
7. *Lek med påverkan*, barn som krockar in i saker för skojs skull.
8. *Beaktande lek*, barn som ser andra barn utsätta sig för utmaningar eller risker.

Den främsta miljön som barn utforskar riskfylld lek på är utemiljöer (Little & Stapleton 2021). För att involveras i den riskfyllda leken krävs det en fysisk miljö som är tillåtande och där det finns element och resurser att tillgå (Little & Stapleton 2021). Miljömässiga faktorer som lekplatsens utformning, plats, tillgång till fullgod lekutrustning och naturliga miljöer, bidrar till barns möjligheter för att utmanas och utföra riskfylld lek. I de naturliga miljöerna ingår

naturliga element som till exempel pinnar, stenar, träd, buskar, gräs och ojämna mark (Ibid).

Riskfylld lek tillsammans

När barn får utforska riskfyllda upplevelser tillsammans ökar deras känsla av tillhörighet och gemenskap (Little & Stapleton 2021). I Little och Stapletons (2021) studie observerade de olika värdena som platser eller lekutrustning ger barn. Bland annat användes ett antal stora och höga stenar som gick att hoppa runt på återkommande av flera barn tillsammans. Det började oftast med att ett barn lekte på stenarna och snart anslöts fler barn som engagerade sig i den gemensamma leken (ibid). Detta kan ses som ett tydligt exempel på *beaktande lek* och *lek med höga höjder*.

Riskfyllda lekar tillsammans med andra barn lär barn att lita på andra, samarbeta och social sammanhållning (Little & Stapleton 2021). Detta ger barn sociala och emotionella värden som ökar deras känsla av tillhörighet. För att det ska kunna ske behöver barnen känna sig accepterade, trygga och i välbehag (ibid). Barn som vågar ta risker gör detta för att de får stöd från sociala relationer som engagerar dem i nya upplevelser. Little och Stapleton (2021) beskriver att barn som tar sig an utmaningar och risker tillsammans med andra utvecklar sin emotionella samhörighet. De observerade också att barn var mer benägna att ge tröst till andra barn som skadade sig när riskfylld lek utfördes tillsammans (ibid).

Leka i grupp och samarbeta

Barn som leker i grupp eller samverkar tillsammans lär av varandra. Detta beskriver Evenshaug och Hallen (2001) som förklarar att samspel är en viktig del av barns utveckling. Barn kan genom samspel med andra barn förstå både sina egna och andras känslor (ibid). De kan genom leken lära sig att samarbeta med människor från olika kulturer, miljöer och åldrar (Williams 2001). Leken tillsammans bidrar till att barnen får ta del av varandras olika tankesätt och erfarenheter. De kan lära av varandras kunskaper samt inse vilken kunskap de besitter tillsammans (ibid).

Barnens värld är kantad av kontroll från vuxenvärlden. Genom leken pågår ett ständigt samspel mellan barn där egna normer, regler och sociala hierarkier skapas (Williams 2001). En viss vuxennärvaro kan dock vara behövlig för att ibland kunna reglera leken. Pedagoger och vuxnas närvaro i barns lek och samarbete kan ha en viktig roll i barns fortsatta utveckling tillsammans (Ibid).

I Sverige omfattar skola, förskola och fritidshem de flesta barn och de har därför en viktig roll för att öka barns rörelse och gemenskap (Folkhälsomyndigheten 2026). Barn har olika förutsättningar för rörelse och aktivitet och genom skolans verksamheter kan dessa skillnader utjämnas (ibid). Här kan alla barn få möjlighet att delta i gemensamma lekar och rörelse med andra barn. Detta är något som gynnar barn som riskerar att hamna utanför lek och gemenskap. Folkhälsomyndigheten (2026) beskriver att skolgårdar och platser som uppmuntrar till lek och rörelse ska prioriteras. De beskriver även att pedagoger ska få kunskap och möjlighet att genomföra undervisning med rörelse (ibid).

Lek med löst material

Barn ser på sin lekmiljö på ett helt annat sätt än vad vuxna gör. Barn tolkar miljön i vilka funktioner och möjligheter till aktivitet som finns (Jansson 2015). Lösa material definieras som material som går att flytta på och förändra. Både naturmaterial som bland annat stenar, kottar, blad, pinnar och blommor, men även tillverkade lösa material som hinkar, plank, skruv, rör och tegelsten (ibid). Föremål som vuxna betraktar som skräp kan vara föremål som barn uppskattar att leka med (Beckman et. al. 2022). Återvunnet material kan användas för lek och ger utrymme för nya användningsområden och fantasi. Dessa lösa föremål bidrar till den kreativa leken och sinnesupplevelser som är mycket värdefullt (ibid). Det får gärna finnas olika typer av material som barn kan använda sig av för att själva kunna konstruera egna platser för lek (Jansson 2015). Löst material är något som passar de flesta barn. Det utnyttjas på olika sätt av barn i olika åldrar och utvecklingsnivå och är något som aldrig leks "färdigt" med (Norén-Björn 1977).

Lek med lösa föremål skapar möjligheter för att bygga kojor, bon och inhägnaden. Kylin (2003) förklarar att barn har en naturlig dragning till att bygga kojor. Vad kovan är gjord av beror på vilka material som barnens miljö kan erbjuda (ibid). Barn konstruerar kojor av det material de har framför sig och utvecklar dem om de hittar mer material. Kylin (2003) förklarar vidare att kovan är en hemlig plats som barn delar med vänner och som kan användas som ett socialt utrymme. Det är själva byggandet av kovan med olika material som är huvudaktiviteten (Kylin 2003). När barnen lekt färdigt med kovan kan den rivas för att byggas upp på nytt och är ständigt föränderlig.

LEKPLATSEN

I detta avsnitt utreds vilken typ av lekplats som är mest fördelaktig för barn och deras lek. Det börjar med en introduktion till lekplatsernas historiska utveckling för att sedan går vidare med att undersöka några olika typer av lekplatser. Definitionen av de olika lekplatserna är luddigt och det finns inga tydliga ramar för hur de olika formerna av lekplatser ska vara eller innehålla. Beskrivningen av dessa är därför generella med beskrivningar av de vanligaste attributen.

En tydlig utmärkelse för de olika lekplatserna var huruvida de var *programmerade* eller inte. Att en lekplats är *programmerad* innebär att det redan är förutbestämt hur platsen är menad att användas. Exempelvis finns ofta prefabricerad lekutrustning med förutbestämda aktiviteter, såsom gungor, klätterställningar och linbanor, vilka styr barnets rörelsemönster. En *oprogrammerad* lekplats däremot, är en plats som är föränderlig med barns medverkan. På denna plats finns färre element med förutbestämda funktioner, till fördel för en mer föränderlig lekmiljö.

Lekplatsens utveckling under 1900-talet

Barns platser för lek ändrades mycket på 1900-talet när allt fler familjer flyttade in till städerna (Nolin 2016). Då flyttade barnens lek till mer ordnade lekplatser efter att tidigare främst ägt rum på gator eller bakgårdar. Från att vid 1900-talets början främst ha varit anlagda i offentliga parker, integrerades lekplatserna successivt som en naturlig del av bostadsgårdarna (ibid). Under denna tid fanns det tendenser till motstånd mot publika lekplatser då de tog upp högt beaktade parkytor i kombination med att parkerna inte skulle slitas av att barns vistades i dem (ibid).

På 1930-talet hade lekplatserna blivit en uppgift för kommuner och bostadsföretag (Nolin 2016). Synen på hur barnens plats i staden skulle hanteras varierade. Barn som lekte och huserade på gatorna ansågs som ett problem (ibid). Därför uppkom olika typer av platser för barn att leka på. I många större städer blev parkverksamheten en viktig del igen. Under 40–80-talet var det vanligt med bemannade lekplatser där, så kallade parklekar (ibid). Dessa lekplatser hade ofta organiserade lekar och tillhörande lekmaterial och kunde många gånger även innefatta en bygglek.

Parklek

Parkleken, som vi känner den idag, kom till Sverige på 1930-talet (Nolin 2009). Trots att det inte uttryckligen står någonstans att parkleken är inspirerad av lekplatser i USA från den här tiden, anser Norlin (2009) att det finns tydlig inspiration från dessa. I Sverige uppkom parkleken ur en privat förening i Stockholm som kallade sig "Sällskapet för befrämjande af skolungdomens fria lekar". Detta initiativ grundades av Victor Black 1883 (ibid). Sällskapet arbetade ideellt med en verksamhet som lånade ut lekredskap, skidor och liknande redskap till skolor. De arbetade också med att bemanna lekplatserna i parkerna med lekledare. År 1926 tog Stockholm stad över ansvaret för dessa arbetsuppgifter (ibid).

Det vi idag kallar parklek uppstod inte förrän några år senare, men det är tydligt att den kommunala parkleken anses vara en vidareutveckling av parkleken som startades av "Sällskapet för befrämjande af skolungdomens fria lekar" (Norlin 2016).

Idag finns flera parklekar kvar, främst i Göteborg och Stockholm (Stockholms stad 2016; Göteborgs stad u.å.). Parklekarna är oftast belägna i en park eller har närhet till en. Parklekarna är oftast bemannade verksamheter som lånar ut olika typer av lekredskap och ordnar olika fritidsaktiviteter (ibid).

Naturlekplats

Idag har den så kallade naturlekplatsen blivit allt vanligare. Det finns ingen tydlig definition av vad en naturlekplats ska innehålla, men enligt Jansson (2009) tycks de flesta naturlekplatser ha vissa saker gemensamt. De innehåller oftast inte "traditionell" prefabricerad lekutrustning. I stället har de lekredskap som är eller ser ut att vara, egentillverkade (Jansson 2009). Dessa redskap kan vara i obehandlat trä eller annat naturmaterial. Naturlekplatserna ligger många gånger i naturnära eller skogbevuxen miljö. Marken är oftast inte hårdgjord, växtligheten är i hög grad friväxande och av olika ålder (Lindholm 1995). De tenderar att inte vara lika *programmerad* som vanliga lekplatser, utan ha en friare utformning, vilket gynnar leken (ibid).

Vegetation är ett sätt som kan öka barns aktivitet och engagemang då det kan bidra med löst material och mindre rumsligheter (Mårtensson et al. 2014). Gröna utomhusmiljöer tenderar att involvera barn av olika genus, åldrar och kompetens (ibid). Naturlekplatser utgör ett hållbart alternativ till den traditionella lekplatsen

och har stor potential att bidra positivt till den ekologiska hållbarheten. (Jansson 2009).

KFC – Kit, Fence, Carpet

De senaste åren har ett uttryck för de standardiserade lekplatser uppkommit i Storbritannien (Wooley & Lowe 2013). Uttrycket KFC – Kit, Fence, Carpet syftar på en lekplats som består av ett prefabricerat kit med fastmonterad lekutrustning, ett inramande staket och en matta av gummi (Wooley 2007, 2008). Dessa lekplatser kräver minimalt underhåll och betraktas som säkra miljöer. Ytorna är tydligt avgränsade och risken för skador minimeras genom prefabricerad utrustning och fallskyddsgummi (ibid).

Dock har standardiserade lekplatser visat sig vara sämre än andra lekplatser när det gäller lekvärden (Wooley 2007, 2008). Standardiserade lekplatser har gjorts utan att involvera barn eller deras kreativa och motoriska utveckling i fokus. I stället har standardiserade regler för barnens säkerhet och effektiv bekvämlighet gjort att dessa lekplatser blivit vanligare (ibid). Lekplatsen har kritiserats för att främst gynna de som tillverkar lekredskapen och därmed försämrar lekplatsernas dragningskraft (Jansson 2008). Undersökningar har visat att barn inte spenderar särskilt mycket tid på att leka med den färdiga lekutrustningen (Jungmark 2021). De blir i stället uttråkade och försöker utveckla leken (ibid).

Sammanfattning

Naturlekplatser och KFC står som två motpoler när det gäller *programming*. Naturlekplatsen är oftast friare utformad och innehåller mer löst material, medan KFC är en förutbestämd prefabricerad utrustning som har specifika syften.

I tidigare litteraturdel *Leken* framstod lekplatsen där barn kan utforska riskfylld lek, har tillgång till löst material och som gynnar samarbete som fördelaktiga för barns lek och utveckling. Dessa aktiviteter är över lag lättare att utöva på en *oprogrammerad* lekplats. Detta ledde arbetet vidare till byggleken, som är en *oprogrammerad* lekyta. Den främjar den fria leken och låter barnen medverka i hög grad för att kunna påverka sin egen lekmiljö.

Bygglek

Bygglek är en plats som ger barn möjlighet att leka genom att påverka och skapa sin egen lekmiljö (Berg et al 2020). Trots sitt namn behöver bygglek inte endast innehålla byggelement i sin klassiska benämning. I stället innebär byggleken en varierad miljö med löst material som ger utrymme för natur, odling och ibland djurhållning (ibid). I byggleken ingår mycket sällan stora mängder prefabricerad lekutrustning som tagits fram av vuxna. Byggleken ger däremot barnen möjlighet att skapa sina egna lekmiljöer där den lekfulla, skapande och fantasifulla leken får utvecklas. Grundpelarna för en bygglek enligt Berg et al (2020) är dessa:

1. *Lekmiljön är föränderlig och blir aldrig färdig. Barnen får vara medskapare och forma sin egen lekmiljö.*
2. *Löst material i olika former erbjuds på platsen.*
3. *Olika utmaningar, på olika nivåer ska erbjudas barnen så att leken kan anpassas efter varje individ.*
4. *Det finns alltid vuxna närvarande på platsen – men det ska vara barnens initiativ som ska vara i fokus.*

De barn som får leka med och flytta lösa delar är de barn som är gladast. Detta menar Hurtwood (1968) i boken *Planning for Play*. Barn har en oemotståndlig dragningskraft till att bygga hus och kojor, göra trädgårdar, gräva hål, ta hand om djur, göra brasor och laga mat utomhus (Hurtwood 1968). De behöver också få möjligheten att välja leken själva och ha ett stort utbud av många aktiviteter. Barn trivs ofta i det som vuxna ser som kaos. Barn använder sig av kaoset och skapar en egen ordning. De trivs också i att bli smutsiga och ovårdade vilket vuxna också oftast ogillar (ibid).

”We have to decide whether we are to make playgrounds for children or playgrounds that please the grown-ups” (Hurtwood 1968).

Hurtwood (1968) beskriver också att det sker färre olyckor på byggleken än på vanliga lekplatser med fasta lekredskap som ska vara säkra. Barn som får öva på att ta risker utvecklar sin riskbedömning (ibid). Vuxna underskattar den kapaciteten som barn besitter vad gäller risktagande. De behöver utmanas, lösa och reda ut problem själva (ibid).

Bygglekens historia

Konceptet bygglek uppkom under andra världskriget som en fredsprotest i form av lek (Bernart et al. 2020). Shier (1984) menar att bygglek har funnits lika länge som barn. Det speciella var inte att barn formade egna lekplatser, utan att vuxenvärden såg det och valde att utveckla dem. Den danska landskapsarkitekten Carl Theodor Sørensen skapade den första officiella byggleken i Emdrup, Köpenhamn år 1943 (Bernart et al. 2020; Shier 1984). Den kallades för *Skrammellegpladsen* och var en del av ett nybyggt bostadsområde. Sørensen inspirerades av barns lek med lösa material och hur de använde dessa tillsammans med sin fantasi för att omforma och förändra sin fysiska miljö (Bernart et al. 2020). På *Skrammellegpladsen* fanns därför stora mängder löst och billigt material för att lekplatsen aldrig skulle vara statisk. Materialet på byggleken var främst överskott från vuxenvärlden, som byggmaterial, rep och däck (Bernart et al. 2020; Shier 1984). På platsen fanns verktyg som barnen kunde använda för att bygga, skapa och riva hur de ville.

Redan vid bygglekens början behövde konflikten mellan vuxenvärldens strävan efter ordning och säkerhet, och barnens önskan om meningsfull lek och skapande hanteras (Berg et al. 2020). Detta löstes genom att det alltid fanns en ansvarig vuxen på plats för att hjälpa till med verktygen och se till att det fanns tillräckligt med material (Shier 1984). Lekplatsen omgavs med ett högt staket för att omvärlden inte skulle se den och störas av dess stökiga framtoning. Än idag är de flesta bygglekar inhägnade och har personal på plats (Berg et al. 2020; Shier 1984; Bernart et al. 2020).

Byggleken som lekkoncept togs över till Storbritannien 1948 av den brittiska landskapsarkitekten Hurtwood (Bernart et al. 2020; Shier 1984). Där kallades konceptet *Adventure Playground* och Hurtwood blev en stor förespråkare för denna typ av lek. Hon hade ett stort engagemang i barns rättigheter och menade att ju tidigare barn utbildades, desto mer ökade chansen för att de skulle bli fredliga medborgare (Bernart et al. 2020). Hurtwood ville skapa inkluderande platser och bjuda in alla i leken oavsett kön, klass, funktionsvariationer eller ålder. *Adventure Playgrounds* erbjöd lek för barn i olika åldrar på samma ställe till skillnad från den traditionella lekplatsen som ofta var riktad till en mindre åldersgrupp (ibid). Lekkonceptet spred sig i Storbritannien och 1976 fanns det 60 inrättade bygglekar i landet och tre speciellt anpassade för barn med funktionsvariationer (ibid). Hurtwood har uttryckt följande om lek i urbana miljöer:

”Lekens främsta fiende är vår överdrivna passion för ordning och prydighet. Vi sopar och städar bort det mesta som normalt skulle ge

impulser till lek. Regnvatten leds till närmaste avloppsledning och naturens under göms under asfalt och putsade gräsmattor. Härtill kommer vår tendens till överbeskydd, som ser faror i det mesta som barn på eget initiativ tar sig till.” (Bernart et al. 2020)

Detta uttalande är träffande än idag. Dagens lekplatser är ofta välordnade och städade och ger barn väldigt lite möjligheter att påverka miljön. Dessutom upplevs den statiska utrustningen ofta understimulerade för äldre barn (Berg et al. 2020).

Byggleken i Sverige

Byggleken kom till Sverige på 1940-talet (Berg et al. 2020). Den första svenska byggleken var belägen i Norrköping (Berg et al. 2020; Barnalt et al. 2020). Byggleken spred sig sedan till Göteborg, Stockholm, Örebro, Västerås, Lund och Helsingborg. Karlstad etablerade flera parklekar med bygglek, bland annat Orrleken som startade 1968 (ibid). Orrleken ansågs vid sin etablering som en förebild för hur en bra lekyta skulle utformas. Många av dessa parklekar med bygglek finns kvar i Karlstad än idag.

Arvid Bengtsson, som var dåvarande stadsträdgårdsmästare i Helsingborg, var en starkt drivande kraft inom den svenska byggleken (Berg et al. 2020; Bernart et al. 2020). Han tyckte att utbudet av lekmöjligheter i Helsingborgs stad var för dåliga. Efter ett besök på *Skrammellegpladsen* i Emdrup bestämde han sig för att ta byggleken med sig tillbaka hem. Hemma i Helsingborg upptäckte han att det redan fanns en bygglek på en innergård som barnen hade etablerat helt på egen hand. År 1959 hjälpte han till att utveckla den till en officiell bygglek (ibid). De två viktigaste elementen som behövde adderas för att denna lekplats skulle gå från en inofficiell bygglek till en officiell, var insynsskydd och en anställd vuxen som kunde leda byggleken (Bernart et al. 2020). Som förespråkare för byggleken kom Bengtsson att utöva ett betydande inflytande på den internationella utvecklingen av byggleken (ibid).

Mellan 1950 och 1970 startades allt fler bygglekar runt om i Sverige (Bernart et al.). Bygglekarna var populära bland barnen (ibid). Här kunde barn i flera olika åldrar leka tillsammans. Den svenska byggleken utvecklades alltmer, bland annat fanns det tre olika bygglekar i Lund under 70-talet (ibid). Där kunde finnas djur att ta hand om, möjlighet till odling, teater och bakning. Byggleken blev en motsvarande fritidsgård för samtidens barn.

Byggleken idag

På 1970-talet kom forskning om barns begränsade kapacitet att orientera sig i trafiken (Bernart et al. 2020). Detta ledde till en ökad oro för barnens säkerhet. Framväxten av fritidsverksamhet gjorde att de flesta barn spenderade sin tid på fritidsgårdarna efter skolan. På 80-talet sjönk intresset för planering som gynnar barns utemiljöer (ibid). Barnomsorgen fick skolan som huvudman och allt fler bygglekar började läggas ner (ibid).

Det som påverkade barns lekmiljöer var bland annat 90-talets lågkonjunktur i kombination med den nya förskolereformen, som innebar att förskolan hamnade under skolans regim och fick en egen läroplan (Bernart et al. 2020). Lekens betydelse för barns utveckling prioriterades inte i samma utsträckning (ibid). Lärande stod i stället i fokus. I slutet av 90-talet började europastandarden gälla i Sverige som hade som syfte att göra lekplatserna säkrare (Boverket 2025b). Trots att byggleken inte nämndes i föreskriften var det många kommuner som stängde ner sina bygglekar (Bernart et al. 2020). Oron för barns säkerhet, missförstånd kring säkerhetsrekommendationerna och ekonomiska prioriteringar kan ha varit anledningen till att byggleken nästan helt försvann från Sverige (ibid).

Numera börjar byggleken återigen bli aktuell efter några decenniers uppehåll. Vissa av bygglekarna har överlevt nedläggningen, ofta som en del av en parklek (Berg et al. 2020). Det har även startat nya bygglekar under de senaste åren. I Biskopsgården startades en bygglek 2014 och i Malmö öppnades Guldängens bygglek 2017. Guldängen drivs av företaget Växtväcket (Berg et al. 2020; Bernart et al. 2020). Guldängen finansierades av Allmänna Arvsfonden de första åren och idag får de finansiellt stöd av Malmö Stad (Berg et al. 2020; Bernart et al. 2020). Till Guldängen kommer skolklasser, förskoleklasser och fritidshem varje vecka för att lära sig mer om odling och bygg (ibid).

Till skillnad från Sverige har byggleken blomstrat på andra håll runt om i världen de senaste åren. I länder som Storbritannien, Tyskland, Schweiz, USA och Nederländerna har trenden bara fortsatt att utvecklas (Berg et al. 2020; Bernart et al. 2020). I Japan finns många välfungerade och uppskattade bygglekar, inspirerade av bland annat Arvid Bengtsson (Bernart et al. 2020). *Hanegi Playpark*, som är beläget i Tokyo, är en av de mest väletablerade japanska bygglekarna (Berg et al. 2020). Här ligger byggleken öppet i ett parkområde utan omgivande staket. I anknytning till byggleken finns ett enkelt skjul där alla verktyg förvaras. Ett annat exempel på en välfungerande bygglek är *Robinsons Ö* i Wien, Österrike (Berg et al. 2020). Den består av 7 000 omgärdade kvadratmeter där vegetationsklädda backar samverkar med öppna ytor för att

skapa en multifunktionell yta. Leken kombineras med utläring om teknik och natur (ibid).

LAGAR, NORMER & RIKTLINJER

Barnkonventionen

Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn, vilket innefattar alla människor fram till 18 år (UNICEF 2024). FN:s generalförsamling antog barnkonventionen 1989 och alla 196 länder som anslutits är rättsligt bundna till det internationella avtalet. Barnkonventionen blev svensk lag 2020 (ibid). Bestämmelserna handlar om att alla barn ska få leva, utvecklas, gå i skolan, leva fritt från våld, få sina röster hörda och vara lika mycket värda (ibid). UNICEF finns på plats i majoriteteten av länderna och ska säkerställa att bestämmelserna följs och att barns rättigheter respekteras. I Sverige finns även Barnombudsmannen som säkerställer och bevakar att barnkonventionen följs (ibid).

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar och fyra av dessa är grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn (UNICEF 2024):

Artikel 2. Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3. Vid alla beslut som rör barn ska det i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Efter att barnkonventionen blev svensk lag 2020, har engagemanget för att bjuda in barn i designprocesser ökat (Leeuwen et al. 2022). Offentliga platser har behövt ses över och ibland designats om för att låta barns röster höras och vara jämlika de vuxnas. Detta beskriver van Leeuwen et al. (2022) som utforskat hur barn och de som utformar utemiljöer kan interagera som jämlikar i designprocesser. Oftast skapas en dynamik där de vuxna hamnar i en "expertroll" och barnen i en "nybörjarroll" vilket inte alltid stämmer. Barn är de som är experter på lek. Barn ses oftast bara som den framtida befolkningen i stället för att också inkluderas som den nuvarande (ibid). För att integrera barn krävs det att deras uttryck i meningsskapande lek och nyfikenhet tas på allvar.

Säkerhet och risker på lekplatser

Vid användning av fasta lekredskap ska säkerhetskraven följas enligt plan- och bygglagen *PBL* och plan- och byggförordningen *PBF* (Boverket 2025a; SFS 2010:900; SFS 2011:338). Byggreglerna definierar hur lekredskapen ska vara utformade och projekterade, som exempelvis utformningen på underlaget och placeringen av redskapen (ibid). Syftet är att säkerställa att de tekniska kraven blir uppfyllda för att barn inte ska skada sig på redskapen när de leker (Boverket 2025a). De lekredskap som omfattas av reglerna är de som är fast förankrade (ibid). Detta gäller inte för bygglekar då de till största del består av lösa material (ibid).

Enligt Boverkets föreskrifter ska lekplatser placeras på lämpliga platser där hänsyn tas till omgivande risker såsom trafik, branter och miljömässiga faktorer (Boverket 2025a). För att förebygga olyckor fokuserar tillsynsvägledningen på sex kritiska riskfaktorer (Länsstyrelsen 2021). Dessa riskfaktorer är: fallutrymmen, öppningar där barn kan fastna med huvud, hals, fingrar och fötter samt redskap med tvingande rörelser, exempelvis gungor (Ibid). Ansvaret för att dessa säkerhetskrav efterlevs vilar på byggnadsnämnderna, som genom tillsyn ska kontrollera att underhåll och vård av platsen sköts korrekt (Boverket 2025c). Trots detta regelverk visar undersökningar från Boverket och Konsumentverket på betydande brister i praktiken (Boverket 2023). Många kommuner brister i sin inventering och prioriterar tillsynen lågt. Detta resulterar i att över hälften av landets lekplatser uppvisar fel rörande konstruktion, montering eller eftersatt underhåll (ibid). En bidragande orsak till detta är en utbredd brist på kunskap hos byggnadsnämnderna gällande deras lagstadgade tillsynsansvar (Ibid).

Hänsyn behöver tas vid anläggning av lekredskap till allt som kan innebära risk för skada (Boverket 2025a). Detta inkluderar bland annat fallskydd, mellanrum och mått på öppningar där barn kan fastna med huvudet samt utskjutande delar. De detaljerade beskrivningarna finns i standarder och produktsäkerhetslagen som Konsumentverket har tillsyn över (Boverket 2025a: SFS 2004:451). Svenska institutet för standarder ger ut standarder för hur kraven, som den svenska lagstiftningen anger, ska uppfyllas på lekutrustning för säkrare lekmiljöer (SIS u.å.). Där beskrivs att de vill hitta en "lagom" säkerhetsnivå för att främja lek, fysiska utmaningar, kreativitet och inte göra lekplatserna ointressanta för barn. Standarderna SS-EN 1176 och SS-EN 1177 gäller för lekredskap och lekplatser (ibid).

Tillgänglighetsanpassning

Den fysiska miljön på en lekplats kan vara svår att hantera för barn med funktionsvariationer och kan därmed utgöra ett hinder för att delta i lekaktiviteter (Rellwitz & Skär 2007). Tillgänglighet och användbarhet i den offentliga miljön styrs av bland annat plan-och bygglagen (Boverket 2025d: SFS 2010:900). Regeringskansliet (u. å.) skriver att det internationella målet är att:

” (...) uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.”

Syftet är att så många som möjligt ska kunna använda den fysiska miljön på lika villkor oavsett om det är personer med full rörelsemöjlighet eller personer som exempelvis använder rullstol eller käpp (Boverket 2025d). Miljön ska också vara anpassad till personer med nedsatt orienteringsförmågor som exempelvis nedsatt syn och hörsel (ibid).

Underlaget och lekredskap är två saker som är viktiga att anpassa för barn med rörlighetsbegränsningar (Prellwitz & Skär 2007). För barn med sensoriska begränsningar är det i stället viktigt med annan slags lek, som bland annat vatten, sand och skapandet av ljud (ibid).

Tillgänglighetsanpassning på bygglek

Alla barn ska ha rätt till lek och få leka på det sätt som passar varje enskild individ. Hurtwood (1968) förklarar hur byggleken kan anpassas för barn med funktionsvariationer. Barn ska få möjligheten att använda lekplatser som utmanar dem, är stimulerande, roliga och kan främja deras motoriska utveckling. Byggleken är speciellt bra för barn med funktionsvariationer, då dessa platser inte är ”färdiga” eller programmerade med förbestämda aktiviteter (Hurtwood 1968). Det gör det lätt att anpassa leken efter varje barns förmåga (ibid). Byggleken kan bidra med material som är stimulerande och kan därmed utveckla barns perceptuella färdigheter (ibid).

Oformella redskap som finns på byggleken ger möjlighet till fler upplevelser för kroppen och sinnet som bidrar till barnens fantasi. Hurtwood (1968) förklarar att en lekplats ska utmana barnen genom att få dem att använda hela kroppen. Den ska ha olika höjder med räcken som stöd och material som både är följsamma,

toleranta och flexibla (ibid). Det ska finnas terränger som är utmanande samt några som är lätta att ta sig över. Ställen där barn kan få lugn och ro och finna stillhet bör också finnas. Kojor, hus och träkojor ska vara möjligt för barn i rullstol att använda (ibid).

Barn med funktionsvariationer kan uppleva utanförskap på vanliga lekplatser där allt är fastmonterat på grund av den bristande variationen (Hurtwood 1968). Lekplatserna kan för dessa barn upplevas skrämmande och överväldigande (ibid). På en bygglek har barn möjlighet att förändra platsen. Både genom att bygga upp den och genom att förstöra den. Det ger dem ett annat sätt att integrera på. Barn som har svårt att visa eller förstå sina känslor har en större chans att göra det på en bygglek (ibid). Här kan ångest, ilska, irritation och raseri få utrymme genom tillåtande material som får förstöras. Barnen kan också lättare interagera socialt och hjälpas åt att bygga (ibid). När barn behöver en stund av ensamhet finns det ofta utrymmen i kanterna av byggleken. Där kan det finnas möjlighet att bygga på något själv eller bara vara i stillhet (ibid).

Sammanfattning av litteraturen

I litteraturen utreds vad lek är, varför den är viktig och vilka faktorer i den fysiska miljön som gynnar barns lek. Lek är avgörande för barns utveckling då barn utvecklar sina sociala färdigheter, kommunikation och självkänsla genom den. Leken bidrar också till kreativitet och självkontroll.

Rörelse och motorisk utveckling är viktiga för barns hälsa. De bör introduceras tidigt som en naturlig del av barnens vardag för att kunna utvecklas genom hela livet.

Det finns vissa skillnader i hur pojkar och flickor leker, där normer och maktstrukturer kan begränsa barnens deltagande.

Att barn får utforska riskfylld lek är viktig för deras utveckling. Den stärker självsäkerhet, problemlösning och sociala relationer. Lek tillsammans är väsentligt då det bidrar till samarbete, empati och lärande.

Lekplatser har utvecklats från fria ytor till mer organiserade miljöer. Traditionella, standardiserade lekplatser *KFC* är tydligt programmerade och kan begränsa barns kreativitet. Naturlekplatser och bygglekar främjar fri lek, fantasi och barns delaktighet. Bygglekar, där barn kan skapa sin egen miljö med löst material, är särskilt utvecklande och har historiskt vuxit fram som ett alternativ till mer styrda lekmiljöer.

Lekplatsernas säkerhet styrs av lagar och regler, vilket begränsar lekens frihet. Byggleken berörs inte av den svenska standarden för säkerhet. Det gör att byggleken ger barn större möjlighet att utforska riskfylld lek. Barnkonventionen betonar barns rätt till lek, utveckling och inflytande. Det är också viktigt att barns lekytor är tillgängliga för alla vilket stödjer en inkluderande lek.

Sammanfattningsvis är barns lek, miljö och möjlighet till delaktighet centrala för deras utveckling, och lekplatser bör utformas på ett sätt som främjar barns kreativitet, rörelse, inkludering och självständighet.

*“(Om Bob Hund-lekplatsen) Man ska känna att man vill bidra,
att man kan bidra och att det finns möjligheter när man bidrar.
Det är drömmen!”*

- Thomas Öberg, 2026

INTERVJUER

I det här avsnittet sammanställs insikterna som framkom under intervjuer med yrkesverksamma inom området. De som har intervjuats är en byggledare från Guldängens bygglek i Malmö, en pedagog från byggleken i Biskopsgården samt en miljösamordnare och en landskapsarkitekt på Helsingborg Stad. Genom intervjuerna klargör en fördjupad förståelse för hur de yrkesverksamma arbetar med lekmiljöer och bygglekar. Fokus har framför allt legat på hur arbetet med bygglek fungerar i praktiken.

Intervjuerna har varit semistrukturerade och utförts med yrkesverksamma inom olika kunskapsområden. Därför har frågorna anpassats till den person som intervjuats. Detta avsnitt avslutas med en sammanfattning av de viktigaste aspekterna som tagits upp under intervjuerna. Full version av intervjuerna finns tillgängliga som bilagor.

Landskapsarkitekt/barnrättstrateg – Helsingborg stad

I intervjun med landskapsarkitekten, som också är barnrättstrateg, låg fokus på att få en fördjupad förståelse för hur Helsingborg stad arbetar med lekplatser och barns lekmiljöer. Landskapsarkitektens arbete som barnrättstrateg utgår från barnkonventionen. Hon fungerar som en röst för barn som har begränsade möjligheter att påverka i stadsutvecklingsfrågor. Enligt landskapsarkitekten arbetar Helsingborg aktivt och medvetet kring lekplatser, där barns rättigheter och behov står i centrum. Lekplatser planeras tidigt i stadsutvecklingsprocessen och har ett starkt politiskt stöd, vilket gör att frågan prioriteras högt.

“Helsingborg har alltid legat i framkant när det gäller lek. Går man tillbaka till 50-talet hade vi jättemycket bygglek och parklekar som var bemannade till exempel.”

- Landskapsarkitekten

Säkerhet är en central del av landskapsarkitektens arbete. Hon menar att Sverige följer EU-standarderna noga, vilket har lett till att allvarliga olyckor och dödsfall på lekplatser har minskat. Landskapsarkitekten förklarar att Sverige är *”bäst i klassen”*. I Danmark ser tillämpningen helt annorlunda ut, trots att de utgår från samma standard. I Sverige är säkerheten hög vilket har gjort att svenska lekplatser är bland de säkraste platserna för barn att vistas på.

Helsingborg arbetar med olika typer av lekplatser. De har delat in sina lekplatser i tre kategorier: *närlekplatser* som ofta är små, *områdeslekplatser* som är något större och färre, samt *utflyktslekplatser* som är stora och som folk är villiga att resa längre för att besöka. Dessa kategorier är till för att möta olika typer av behov.

Tillgänglighet och inkludering är viktiga men komplexa frågor som Helsingborg stad arbetar aktivt med. Landskapsarkitekten menar att olika funktionsvariationer kan medföra behov av lösningar som ibland står i konflikt med varandra. Säkerhetskrav kan även begränsa vissa anpassningar. Därför är det viktigt att tänka inkluderande redan i ett tidigt stadie, förklarar landskapsarkitekten. Exempel på fungerande tillgänglighetslösningar är anpassade gungor, ramper och annan modifierad lekutrustning som möjliggör deltagande för flera barn.

Helsingborg utformar lekplatser för att främja sociala möten, exempelvis genom utrustning som flera barn kan använda samtidigt. Landskapsarkitekten betonar samtidigt vikten av att skapa lugna platser där barn kan dra sig undan. En bra lekplats innehåller både aktiva ytor och mer avskilda miljöer. Detta lyftes tidigare

fram i arbetet under avsnittet om tillgänglighetsanpassning på bygglekar, med hänvisning till Hurtwood (1968).

Byggledare på Växtvärket - Guldängens bygglek i Malmö

I intervjun med byggledaren från Växtvärket låg fokuset på att få en förståelse för hur en bygglek används och fungerar i praktiken. Intervjun belyste även arbetet med Guldängens bygglek i Malmö, samt deras förhållningssätt till lek, säkerhet och barns utveckling.

Byggleken Guldängen startade som ett arvsfondsprojekt 2017 och har idag blivit en etablerad verksamhet genom ett idéburet partnerskap med Malmö stad. Det innebär att kommunen finansierar verksamheten, medan föreningen Växtvärket driver den och ansvarar för innehållet.

Byggleken är uppdelad i två delar: bygg och odling. Under vardagar tar byggleken emot skolklasser och förskolor, där barnen får prova på att bygga med riktiga verktyg. Fokus ligger inte på slutresultatet, utan på processen och leken. Om barnen börjar leka i stället för att bygga får leken alltid företräde, förklarar byggledaren. Byggledarnas roll är att stötta snarare än att styra – de uppmuntrar barnens egna idéer och försöker aldrig säga nej till byggprojekt, utan hjälper barnen att själva utforska vad som är möjligt.

En central skillnad från traditionella lekplatser är att byggleken inte omfattas av den svenska säkerhetsstandarden, eftersom den formellt sett inte klassas som en lekplats. Standarden ses som en rekommendation snarare än lag för byggleken, anser byggledaren. På Guldängen arbetar de i stället med säkerhet genom närvaro, tillsyn och dialog med barnen. Den enda nackdelen med detta är att byggleken inte får kallas för lekplats. Då måste den svenska standarden gälla på platsen, menar byggledaren. Personalen går regelbundet igenom byggleken för att åtgärda uppenbara risker, men platsen är inte helt riskfri. Barn behöver själva lära sig att förstå och hantera risker för att bli säkra och trygga medborgare, tycker byggledaren.

En viktig aspekt är att byggleken är en *oprogrammerad* plats. Här finns det inte lika givna regler för hur barnen ska leka. Byggledaren tycker att barn med NPF-diagnoser ofta har lättare för byggleken. Dessa barn blir likställda med andra barn, för här måste pedagogerna förklara för *alla* vad som gäller på byggleken.

“(...) när klasserna kommer (hit) så hamnar de som är superduktiga på matte och svenska helt plötsligt långt ner i hierarkin, medan de busiga och kreativa som aldrig sitter still plötsligt är de som är bäst.”

- Byggledaren

Guldängen arbetar aktivt med tillgänglighet och inkludering, men platsens fysiska förutsättningar innebär vissa begränsningar. Byggledaren förklarar att det är svårt att göra Guldängen tillgänglighetsanpassad. Detta eftersom de inte får lov att gräva i parken där byggleken är belägen. I framtiden vill de göra en grusad gång som går genom bygget för att rullstolsburna barn ska kunna vara med. Idag ligger platsen på gräs, men förhoppningen är att de ska kunna flytta till andra änden av parken för att kunna bygga en grusgång.

Byggledaren poängterar att de anpassar kommunikationen med enklare språk, visuellt material och teckenstöd för de som behöver. Verksamheten riktar sig också till barn med olika språkbakgrunder och bidrar till språkinläring genom praktiskt arbete.

Trots att byggande traditionellt kan betraktas som en maskulint kodad aktivitet, betonar byggledaren att barn i alla åldrar och oavsett kön deltar i lika stor utsträckning. Att de flesta pedagoger som arbetar här är kvinnor tror byggledaren har haft en positiv påverkan. Hon förklarar dock att vissa tjejer hamnar lite bakom, då killar har en tendens att ta lite mer plats i leken. Det gäller då att fånga upp tjejerna och stötta för att bygga upp deras självförtroende, menar hon. Det samma gäller för odlingen som kan ses som mer kvinnligt kodat. Där eftersträvar personalen att få med killarna mer.

Byggledaren pekar på föräldrars oror som en återkommande utmaning. Många föräldrar är rädda för att barnen ska skada sig. Vissa vuxna behandlar byggleken som om det vore en vanlig lekplats där barnen kan lämnas själva. Personalen betonar i stället vikten av föräldrars närvaro. Barnen ska få testa, misslyckas och ibland slå sig för att utveckla riskmedvetenhet. Vanliga lekplatser är generellt sett en sämre plats för barn, tycker byggledaren, eftersom det inte finns några egentliga risker. Byggledaren menar att ett allt för säkert samhälle kan vara kontraproduktivt – barn behöver erfarenheter för att bli självständiga.

Material till byggleken kommer både från nya inköp, en del donationer, samt samarbeten med byggfirmor i Malmö. Byggfirmorna donerar överblivet material som personalen kan komma och hämta. Mycket av materialet som finns på byggleken sparas och återanvänds, vilket både är fördelaktigt ekonomiskt och för miljön. Speciellt plockas instabila kojor ned som tagit stryk av väder. Även

byggen som inga barn leker med rivs. Personalen vill absolut inte att byggleken ska bli statisk.

Pedagog på Biskopsgårdens bygglek - Göteborg

I intervjun med pedagogen vid Biskopsgårdens bygglek i Göteborg, låg fokuset på verksamhetens praktiska genomförande, dess historik och syfte, samt dess betydelse för både barn och vuxna. Byggleken är kommunal och drivs av Göteborgs stad. Under varmare månader sker byggandet främst utomhus för att sedan flyttas inomhus under vinterhalvåret. Förutom träarbete får barnen arbeta med slöjd, keramik, odling samt material som ull och papper. Material får byggleken av olika snickerier som de samarbetar med. Verksamheten prioriterar användningen av återbrukat material i största möjliga utsträckning.

Målgruppen är främst barn i låg- och mellanstadieåldern. Detta menar pedagogen styrs av deras uppdrag från socialförvaltningen. Samtidigt är platsen öppen för alla åldrar. Små barn, föräldralediga och pensionärer besöker ofta platsen och deltar exempelvis genom en odlarförening. Pedagogen beskriver byggleken som ett socialt nav i området som förenar många olika grupper av människor.

I byggleken utgör samarbete och kollektivt ansvarstagande centrala aspekter av barnens lärande, menar pedagogen. De har som grundprincip att allt som byggs och lämnas på byggleken tillhör alla. Detta kan ibland leda till konflikter och maktkamper. Pedagogerna arbetar aktivt med att förmedla värderingar kring delande och inkludering. På byggleken får barnen även lov att bygga små saker att ta med hem. Pedagogen poängterar dock att de uppmuntrar barnen att lämna kvar och dela med sig av det de har byggt. Det enda de säger nej till är bygge av vapen.

Personalen på byggleken arbetar med säkerhet genom eget ansvar och delaktighet. Kommunen har ordnat en lekplatsinspektör som kommer två gånger om året och inspekterar byggleken. Inspektören bedömer då byggleken på andra kriterier än en vanlig lekplats. Inspektören kontrollerar främst de stora byggda kojorna så att de inte utgör en skaderisk. Detta tycker pedagogen är bra, då inspektören uppmärksammar personalen om saker som de kanske inte har sett. Pedagogen tror dock att det är viktigt att inspektören förstår byggleken som koncept och vill hjälpa att driva den vidare för att detta samarbete ska fungera. Barnen är också involverade i att hjälpa till att säkra upp platsen. De får måttband och blir ombedda att mäta vilka utrymmen som kan innebära fara. Det är mycket uppskattat, menar pedagogen. Om barnen bygger något som är

osäkert eller farligt har de ett samtal med barnen. Barnen får då själva tänka till om säkerheten och hur de kan bygga sin konstruktion säkrare. Samtidigt går personalen aktivt runt och kollar om det finns spikar eller dylikt som de behöver plocka bort för att minska riskerna för skada. De har generellt sett väldigt lite skador på byggleken, menar pedagogen. De har haft en täljnings-olycka, annars är det mest bara lite skrubbsår och dylikt som barnen råkar ut för.

“Jag upplever inte att vi behöver säga nej till barnen eller begränsa dem, men däremot måste vi involvera dem i ett slags säkerhetstänk här också.”

- Pedagogen

Pedagogen håller med om att byggleken utmanar könsnormerna. Det är främst kvinnor som arbetar i verksamheten, vilket hon tror bidrar till att alla barn vill bygga. Pedagogerna uppmuntrar alla barn att utforska olika aktiviteter och för även en dialog med föräldrar om att inte begränsa barnen utifrån könsstereotyper. Samtidigt noteras vissa mönster, som att pappor ibland tar över barnens byggprojekt eller har en idé om att bygget måste bli något fint, vilket inte är det viktiga med byggandet.

Verksamheten har även en viktig social funktion i området som ibland präglas av otrygghet. Hit kommer människor från hela Göteborg, vilket har bidragit till en förändrad bild av Biskopsgården. Byggleken har blivit ett utflyktsmål för många familjer från hela Göteborg med kranskommuner. Pedagogen tror därför att det är väldigt viktigt att byggleken får ligga i just Biskopsgården. Trots att området har utsatts för mycket brottslighet på senaste tiden har det inte påverkat mängden besökare på byggleken.

“Förra påsklovet var det ju... usch det här är så deppigt att jag ska behöva prata om det... det var dubbelmord, kanske 200 meter härifrån. Och vi kommer till jobbet, öppnar klockan 10, det är polisdrönare i luften, polismotorcyklar runtomkring... och det kommer massa barn. Vi var inte säkra på att det skulle komma några barn alls. Och ett av barnen säger: Jag får inte gå ut, men jag får gå till byggleken. (...) Vi är en trygg plats i det här deppiga som sker runtomkring oss, som barn och vuxna måste förhålla sig till hela tiden.”

- Pedagogen

Pedagogen håller med om att byggleken fungerar särskilt bra för barn med NPF-diagnoser. Den fria och kravlösa miljön gör att alla kan delta på sina egna villkor, oavsett förmåga eller intresse. Det finns inga tydliga prestationskrav, vilket

skapar en inkluderande miljö där olika typer av aktiviteter kan samexistera. Hon berättar att vissa barn bara vill stå och göra hål och andra vill bara sitta och leka med sågspån. Det finns något att göra för alla.

Miljösamordnare på Skol- och Fritidsförvaltningen i Helsingborg.

I intervjun med miljösamordnaren fokuserades det på hennes arbete med bygglek under stadsmässan H22, samt den mobila bygglekscontainer som placeras ut på olika skolgårdar i Helsingborg. Fokus låg framför allt på hennes praktiska erfarenheter och stadens syn på bygglek.

Miljösamordnaren är lärare i grunden och har arbetat mycket med skolgårdar och förskolegårdar. Hon uppfattar dagens skolgårdar som ospännande där barn inte får lära sig hantera risker. På skol- och fritidsförvaltningen ville de arbeta annorlunda och med mer riskfylld lek, vilket ledde dem till byggleken. Under stadsmässan H22 drev skol- och fritidsförvaltningen en bygglek under sommaren som var mycket uppskattad. När det blev dags att planera en permanent bygglek fanns det inga pengar för att kunna bemanna lekplatsen. Lösningen blev i stället en byggcontainer som fick stå en termin på olika skolgårdarna runt om i Helsingborg. Här får fritidspedagogerna på skolorna agera byggleddare.

Miljösamordnaren, som själv arbetade som byggleddare under H22, upplevde inte att barn tenderade att skada sig mer på byggleken än på vanliga lekplatser. Hon upplevde att barnen förstod allvaret och blev mer uppmärksamma på riskerna.

Under H22 hade de som regel att inga byggen fick lämna byggleken. När barnen började bygga åt sig själva upplevde miljösamordnaren att de slutade samarbeta. Hon upplevde att det blev mer *min* och inte *vår*. Regeln att ingenting får lämna byggleken finns också på Guldängens bygglek, medan byggleken i Biskopsgården låter barnen ta med små saker hem. Miljösamordnaren pointerar att det säkert går att få barn att samarbeta trots att de får ta med saker hem, men hennes upplevelse var att det var svårare.

Materialet som användes i byggleken under H22 kom delvis från Återbruket som finns i Helsingborg. Här lämnas allt från möbler till överblivet material från byggen in för att återbrukas. Byggleken hade även samarbeten med bygghandlare och byggentreprenörer som gav dem överblivet material. Miljösamordnaren trycker på att det hade varit gynnsamt om byggföretagen som ska bygga i Östra Ramlösa kunde ha som rutin att ge sitt överblivna material till

byggleden. Det skulle i sin tur bli en vinst för alla då byggföretagen behöver betala för att slänga sitt material, menar hon.

Det är bra att sätta upp tydliga regler för vad som gäller på byggleden, enligt miljösamordnaren. Tillsammans med två pedagoger på Gantoftaskolan, som var den första skolan som hade byggleds-containern, togs ett regelhäfte fram. Detta regelhäfte kan andra skolor som får byggleds-containern ta del av.

Miljösamordnaren tycker också att det hade varit kul om byggleden kunde användas inom undervisningen och inte bara under fritidsverksamheten. Till exempel under teknikundervisningen. Hon menar att det behövs drivna pedagoger och lärare för att det ska gå att få ihop. Överlag tycker hon att det krävs eldsjälar för att en bygglek ska bli riktigt bra.

”Vi samarbetade med Community Builds i Malmö. En av de som jobbar där hjälpte oss att starta upp allt (byggleden under H22). Det krävs en person som han för att skapa en bra bygglek. Så länge barnen bygger så ska det vara helt på deras villkor, men sedan behövs det någon som öppnar upp och hjälper bygget framåt om det stannar upp. Personen från Community Builds var väldigt bra på att se vilka delar som inte användes och hur han kunde säkra upp eller bygga till för att det skulle bli roligt igen.”

- Miljösamordnaren

Precis som personalen på både Guldängen och Biskopsgården håller miljösamordnaren med om att byggleden fungerar väl för personer med NPF-diagnoser. Hon upplever inte heller att det är någon skillnad mellan hur mycket flickor och pojkar bygger. Hon kunde möjligen se att pojkarna var mer vana vid att bygga och hade fått möta verktyg innan. Fördelen med bygglek är att barnen kan lägga det på sin egen nivå, menar hon.

Sammanfattning Intervjuer

I Helsingborg stad har lekplatserna hög prioritet i kommunen. Kommunen anses vara en av de bästa på lek i Sverige och de arbetar med lekplatser i olika skalor.

Den typ av lekplats som blir relevant i det här arbetet är främst

Utflyktslekplatsen då området som kommer gestaltas i det här arbetet ligger en bit utanför centrum. Byggleken passar bra som just utflyktslekplats, då det är något som kan dra till sig folk även från kringliggande områden eller till och med andra kommuner.

Helsingborg arbetar aktivt med tillgänglighetsanpassning och vill att så många barn som möjligt ska kunna leka på deras lekplatser. Dock kan inte alla ytor vara till för alla, men alla ska känna att de kan vara med och leka. Kommunen tycker att det ska finnas platser på en lekplats där barnen kan mötas och samarbeta, men också ytor där barnen kan dra sig undan och pausa.

Sverige har valt att tolka EU-standarden för lekplatser mycket strängare än många andra länder. Byggleken ingår dock inte i den svenska standarden, men kräver att pedagogerna har koll på risker och säkerhet. Det sker inte fler olyckor på byggleken än på andra lekplatser. Byggleken blir dock aldrig lika säker som en vanlig lekplats, men kan vara ett bra ställe för barn att få öva sin riskbedömning. Barnen kan även inkluderas i säkerhetsbedömningen.

Bygglekens uppgift är att uppmuntra barnens egna idéer i stället för att styra deras lek. Fokuset ligger på processen och inte på resultatet. Eftersom byggleken är en oprogrammerad yta utan oskrivna regler, har barn med NPF-diagnoser ofta lättare att leka här.

Flickor och pojkar bygger ungefär lika mycket. Det kan vara fördelaktigt att ha kvinnliga pedagoger som förebilder och vara lite extra uppmärksam så att alla får ta lika mycket plats.

Överblivet material från byggarbetsplatser kan vara en bra källa för byggmaterial och är något som byggleken och byggfirmor vinner på.

“Jag och Connie (bandmedlem) vi hade ett gräl. (...) Då var han arg och han kom så här nära mig och så sa han: “sköt du mitt så sköter jag ditt”. Och det är så himla perfekt. För det som skulle vara en superpolariserande, dräpande kommentar för att avsluta grälet blev i stället den ultimata demokratiska insatsen. För tar du hand om mig så tar jag hand om dig.”

- Thomas Öberg, 2026

FÖRSLAGET

Följande avsnitt är indelat i tre delar och presenterar förslaget på en Bob Hund-bygglek som har tagits fram inom ramen för detta arbete. Första delen *Kontext* introducerar Helsingborgs stads framtidsvisioner och hur de idag arbetar med bygglek. I denna del presenteras även planerna för Helsingborgs nya stadsdel Östra Ramlösa som byggleken kommer vara belägen i.

Andra delen *Platsen* beskriver närmare den tillfälliga aktivitetsyta där byggleken ska vara belägen. Här beskrivs platsens förutsättningar och utmaningar samt vad som behövs på en bygglek.

Tredje delen presenterar *Konceptet* på byggleken. Konceptet baseras på och knyter an till det som framkommit tidigare under arbetets gång.

Vik här

Vik sen här så att den här sidan hamnar utåt. Fortsätt detta mönster på alla A3-sidor.

KONTEXT

Konceptet tar sin början i Helsingborg där det nya området Östra Ramlösa planeras att byggas. I den norra delen av området ska en tillfällig aktivitetsyta etableras för att locka folk till området. Planerna inkluderar bland annat etablerandet av en bygglek på aktivitetssytan. Denna aktivitetsyta är därför den föreslagna platsen för den Bob Hund-bygglek som har utarbetats i detta arbete. Platsen för byggleken bestämdes i dialog med landskapsarkitekten på Helsingborgs stad.

Helsingborg stad

Helsingborg är Skånes näst största tätort och Sveriges nionde största tätort (SCB 2024). Helsingborg har under en längre tid legat i framkant vad gäller nya innovationer och synsätt (H22 u.å.c). Visionen för Helsingborg 2035 är att skapa en hållbar, spännande och attraktiv stad för människor och företag (Helsingborg 2025). Till 2030 vill Helsingborg vara en klimatneutral stad (Helsingborg 2024a). Helsingborgs mål är bland annat att plantera fler träd, minska buller och förbättra luftkvalitén (Helsingborg u.å.c). De vill även minska avfall och öka återbruk, samt satsa på förnybar energi som sol och vind (ibid).

Figur 1: Karta över Helsingborg i förhållande till två välkända tätorter i Skåne. Bildkälla: Bearbetad karta från ©Lantmäteriet 2026. [Hämtad 14 april 2026]

Helsingborg och byggleken

Efter att ha varit utan bygglek i många år testade Helsingborgs stad att starta upp byggleken igen 2022 (H22 u.å.b). I intervjun med miljösamordnaren tidigare i arbetet, pointerades att Helsingborg tidigare har haft en rik tradition av bygglek. Det skapar en stabil grund för konceptet. Stadsträdgårdsmästaren Arvid Bengtsson, som arbetade i Helsingborg, var tongivande inom arbetet med bygglek. Detta ledde till att en av de första bygglekarna i Sverige upprättades i Helsingborg (Bernalt et al. 2020).

Under den internationella stadsmässan, H22 City Expo, testade Helsingborg sitt nya koncept Bygglek 2.0 (H22 u.å.b; Helsingborg u.å.a). Mässan utgjorde en stadsgemensam innovationssatsning för att höja invånarnas livskvalitet (H22 u.å.a). Genom att bjuda in externa aktörer skapade Helsingborg möjligheter att testa projekt som både öppnade upp staden och stärkte livskvaliteten (Helsingborg u.å.a). IKEA var en av dessa aktörer som tillsammans med kommunen gjorde en satsning i området Drottninghög i Helsingborg. Där skapades en kombinerad stadsodling, marknads- och mötesplats som fick namnet DM, en akronym av Do More. I detta nya område testades byggleken under stadsmässan (ibid). Byggleken blev en stor succé och uppskattades av besökarna (Helsingborg u.å.a).

Byggleken pågick i fem veckor under sommaren 2022 (Helsingborg u.å.a). Skolor och förskolor kunde boka in sig för att komma dit och bygga under specifika tider (Helsingborg u.å.a). Byggleken visade sig vara otroligt uppskattat av både barn och pedagoger och enligt miljösamordnaren bokades i princip alla tider upp. Många besökare efterfrågade därför fler bygglekar i staden, i synnerhet på skolgårdarna (ibid).

Under bygglekens tid på DM intervjuades användare och pedagoger. En vanlig iakttagelse bland de ansvariga var att elever som annars tog lite plats i skolan blommade ut i byggleken (H22 u.å.b). Miljön erbjöd eleverna att inta andra roller än de traditionella klassrumsrollerna, vilket synliggjorde nya sidor hos dem (ibid).

Under hösten 2022 drog Helsingborg i gång bygglekens nästa steg. Helsingborg stad köpte in en container med verktyg och byggmaterial som skulle flyttas runt mellan skolgårdar i kommunen (Helsingborg u.å.a). Containern utgick från Återbruket, en organisation som tar emot användbart och överblivet byggspill som sedan kan återbrukas (Pedagogsajten 2023). Denna container blev färdig i mars 2023 och ställdes då på Gantoftaskolans skolgård (ibid). Visiten blev mycket uppskattad av både barnen och pedagogerna. Pedagogerna kunde se många positiva effekter av byggleken, bland annat att elevernas samarbete och kreativitet ökade (ibid). Pedagogerna upplevde även att konflikter minskade samt att fin- och grovmotorik utvecklades. Deras erfarenhet var att flickor utgjorde majoriteten av de barn som vågade utmana sig i byggleken (Rothoff & Mathiasson 2023).

Figur 1: Bild från Guldängens bygglek.

"Det går absolut att koppla till läroplanen för fritidshem. Det handlar ju mycket om att prova och utveckla sin identitet. Sen är det ju mycket matematik också i att räkna ut hur man ska göra saker här. Ibland har man också förutfattade meningar om vem som kommer gilla detta och inte."

- Pedagog från Allerums skolas fritidshem (H22 u.å.b).

"Det här hade varit ett jättekul projekt att prova på skolan! Man ser att barnen stimuleras och att de får prova och ompröva sina idéer helt naturligt här. De använder kroppen och de är kreativa. Det handlar också om demokrati och delaktighet att jobba så här"

- Pedagog från Allerums skolas fritidshem (H22 u.å.b).

"Vi såg att eleverna tog ansvar över sina kojor, de skapade nya gemenskaper och kunde gå in och ut ur gruppen. De samsades, lyssnade på varandra och hjälptes åt. De växte i sitt lärande, de var trygga, de vågade och de misslyckades. Eleverna tyckte om att vara utomhus"

- Pedagog på Grantoftaskolan via Pedagogsajten (2023).

Östra Ramlösa – Sveriges bästa stadsdel för barnfamiljer

Den nya stadsdelen Östra Ramlösa är beläget i sydöstra Helsingborg. Området består av 200 hektar och ska inrymma 3 000 bostäder (Helsingborg 2022). Den största delen av området består idag av jordbruksmark, med 100-åriga trädalléer, diken och dammar (ibid). Genom området rinner Lussebäcken. I norr angränsar området till en liten lövskog och i väster ligger väg 111 – Österleden. Över Österleden finns en bro som kopplar ihop området till resten av Helsingborg. Intill området i öst ligger E4:an och verksamhetsområden (ibid).

Planen för Östra Ramlösa

Ambitionen för Östra Ramlösa är att den ska bli Sveriges bästa stadsdel för barnfamiljer och ha närhet till både naturen och staden (Helsingborg 2022). Projektet Östra Ramlösa är indelat i flera etapper och den preliminära byggstarten är beräknad 2027 (ibid). Visionen är att Östra Ramlösa ska vara ett hållbart, tryggt och grönt område som skapar livskvalitet för hela familjen (Helsingborg u.å.b). Här ska barn kunna växa upp med närhet till vänner, lärande, lek och natur (ibid). Området planeras rymma ett varierat utbud av bostäder, anpassade för olika familjer och behov. Här ska både radhus och villor med tillgång till trädgård samt flerfamiljshus med närhet till grönska (ibid). Området ska utformas för hela livet med närhet till alla vardagliga behov. Lekplatser, idrottshallar, skola och förskola ska ligga inom gång- och cykelavstånd (ibid). Barnen ska kunna röra sig säkert mellan staden, naturen, hemmet och skola. Det ska byggas bilfria stråk, separerade cykelvägar och lågfartsområden, allt för att barn ska kunna röra sig friare i stadsdelen (ibid). Eftersom Österleden och Fältarpsvägen är två högtrafikerade vägar, är planen att bygga ett kombinerat bullerplank och bullervall längs med vägarna som ska minska bullret till området (ibid).

Helsingborg

Centrum

Östra Ramlösa

0

5 km

Figur 2. Bilden visar Helsingborg stad och vart det nya området Östra Ramlösa kommer att byggas. Grundkarta källa: Google earth Pro (2026) [Kartmaterial]

Aktiviteter och Grönytor

Grönområden är en viktig komponent i Östra Ramlösa (Helsingborg 2022). Närhet till naturen och grönska är centralt för hela området. Längs med den östra delen kommer ett långt naturstråk med en aktivitetspark finnas (ibid). Aktivitetsparken kommer ha ett fokus på lek, rörelse och avkoppling och vara lika stor som 25 fotbollsplaner (ibid). Stadsdelen ska också byggas med klimatanpassade och innovativa system, som gröna tak och öppna dagvattenlösningar (ibid). Det ska också satsas på hållbara energisystem och återbruk. Allt för att göra stadsdelen säkrad för de utmaningar och möjligheter som framtiden kan tänkas ge (ibid).

Nyckelord för Östra Ramlösa har tagits fram i Kvalitetsprogram Östra Ramlösa (Helsingborg 2022). De framtagna nyckelorden är barnfamiljen, trygghet och innovation. Som utgångspunkt i kvalitetsprogrammet har även fem kärnvärden utarbetats. Dessa kärnvärden är gemensamt, närhet, blågrönt, lekfullt och smart.

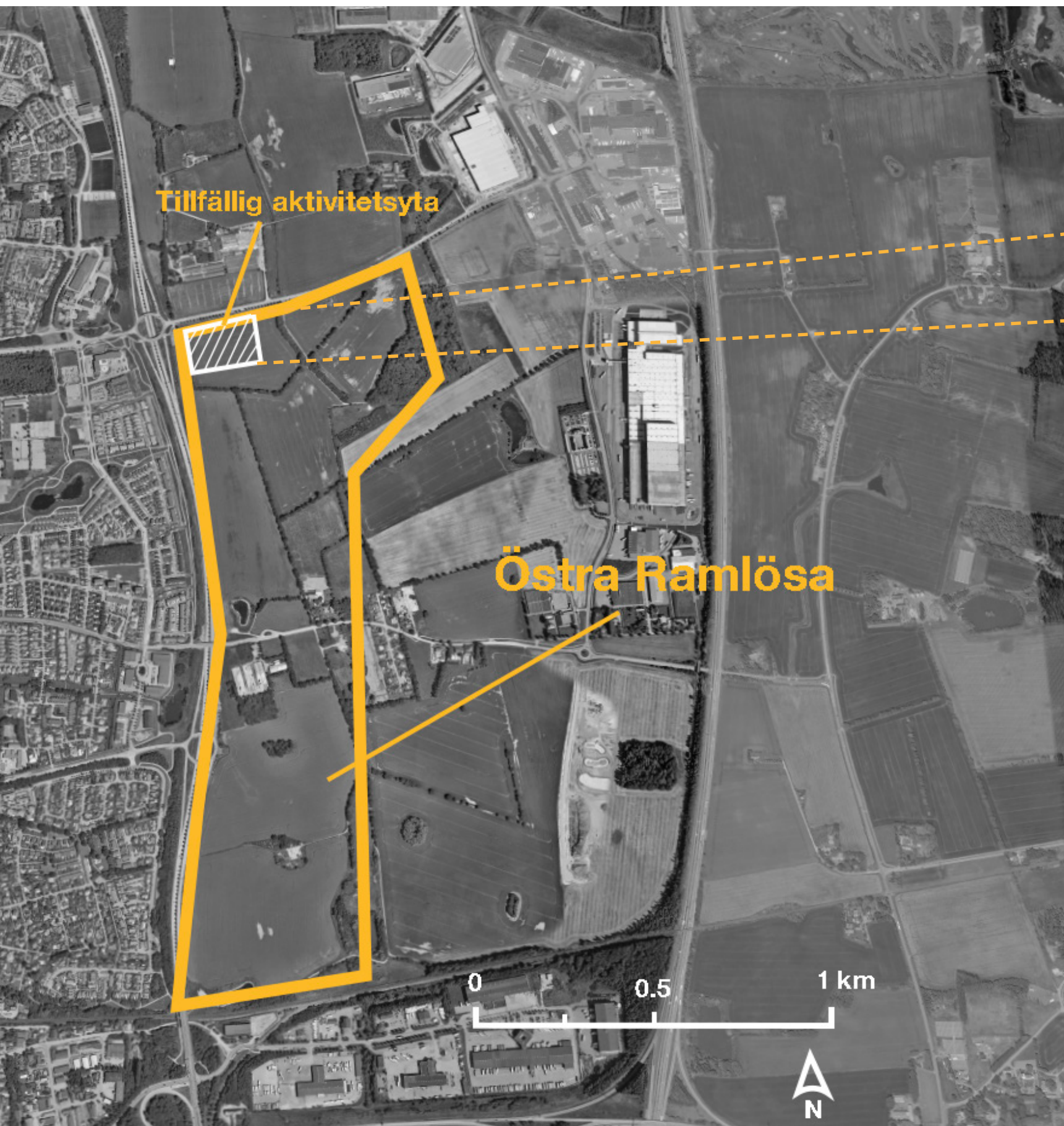
Konstens plats i Östra Ramlösa

Helsingborgs stad vill att konst ska få en allt tydligare del i planeringsprocessen (Helsingborg 2024b). Kommunen har därför tagit fram en strategi för hur de ska inkludera publik konst tidigare i stadsutvecklingsprocessen. De har därför tagit fram en specifik strategi för konst i Östra Ramlösa (Helsingborg 2022). Helsingborg vill att konsten ska få ta plats och ge stadsdelens dess framtida identitet och igenkänning (ibid). Generellt sätt har konsten kommit in i en senare del av projekten i kommunen, men nu vill Helsingborg stad att konsten ska visa vägen från start (ibid). Konsten kan komma att öka Östra Ramlösas attraktivitet och utgöra en del i skapandet av en god livsmiljö för barnfamiljer (ibid). Genom lekplatser kan konsten få ta en naturlig plats i miljön som bidrar till lek, kreativitet och rörelse för barn (ibid).

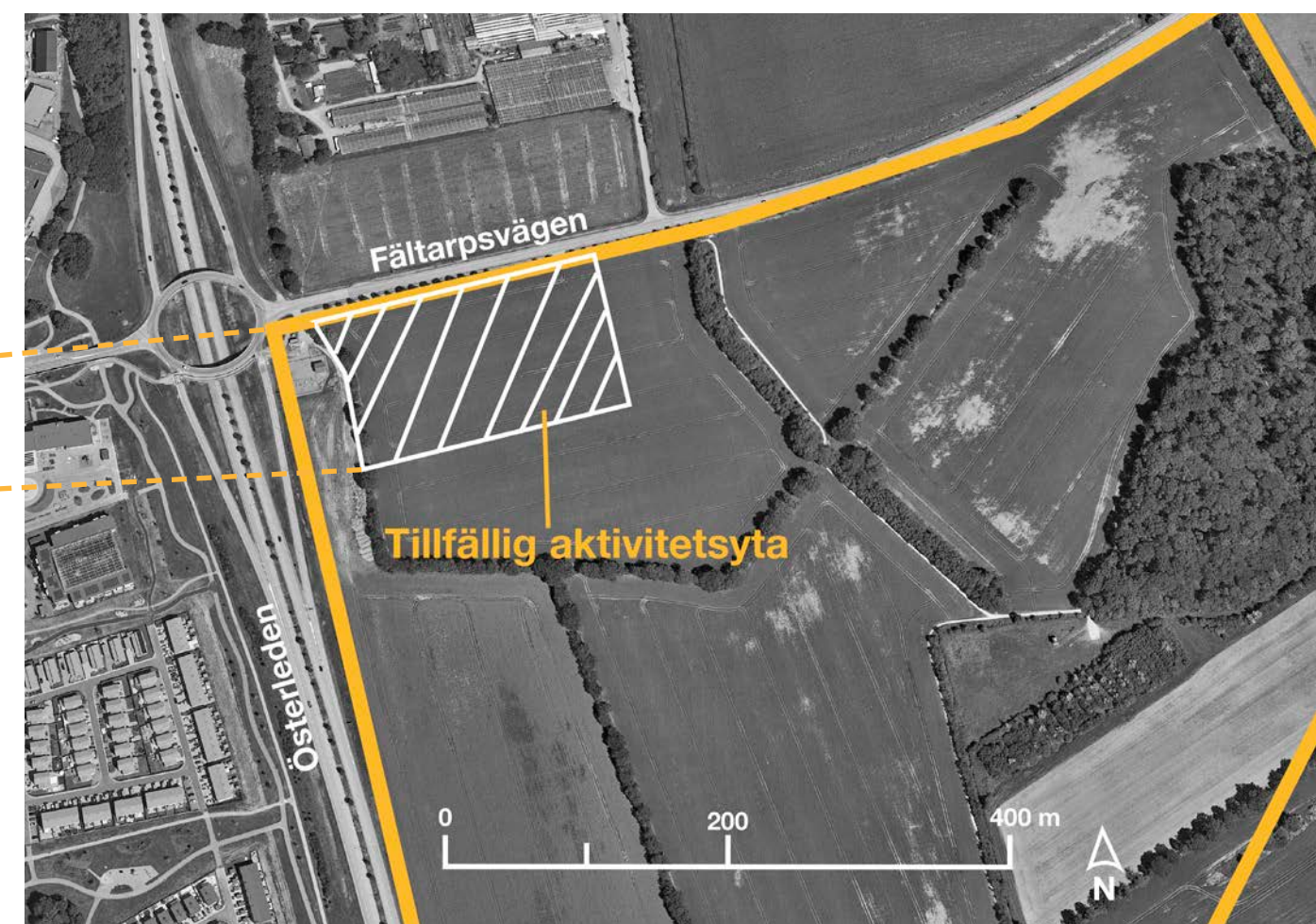
Figur 3. Illustration som visar bullerplankets placering. Källa: Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026.

Figur 5. Bilden visar området i dagsläget och områdesgräns för vart Östra Ramlösa kommer att byggas samt var den tillfälliga aktivitetsytan kommer finnas. Grundkarta källa: Google earth (2026) [Kartmaterial]

Figur 6: . Bilden visar norra delen av Östra Ramlösa samt den tillfälliga aktivitetsytan. Grundkarta källa: Google earth Pro (2026) [Kartmaterial]

Platsen

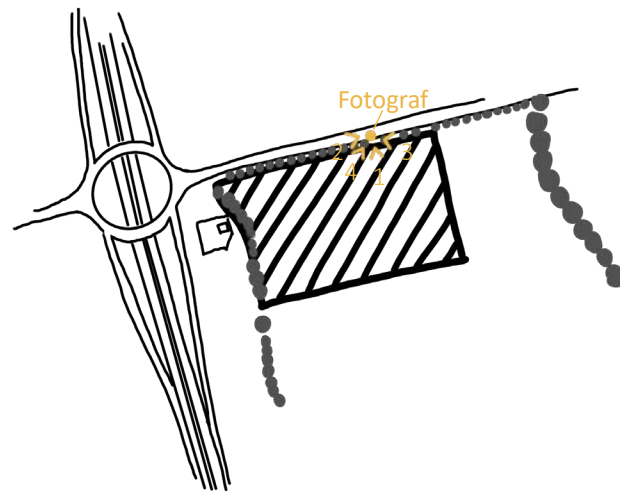
I dialog med landskapsarkitekten på Helsingborg stad framkom kommunens plan på att etablera en temporär aktivitetsyta i norra delen av Östra Ramlösa. Planen är att den ska öppna hösten 2026 för att få folk att upptäcka den nya stadsdelen. Ytan ska vara runt tre hektar och kommer innehålla olika typer av aktiviteter som beachvolleyboll, utegym, hundrastgård och velopark (cykelhinderbana). Intentionen är också att aktivitetsytan ska inrymma en bygglek. Aktivitetsytan kommer att existera mellan 3 och 15 år, beroende på när det planeras att byggas bostäder i denna del av området. I dagsläget är det enligt Helsingborgs stad oklart när bygget kommer starta i just detta område.

Idag består platsen av en öppen åker med en trädrad ut mot Österleden och en glesare allé mot Fältarpsvägen. Båda dessa vägar är högratifierade, vilket gör sig påmind på platsen. Platsen lutar också med den högsta punkten i väster mot Österleden och den lägsta punkten i öster nere vid en trädunge. Se vindanalysen för en tydligare bild av topografin.

Platsen idag

Idag består platsen av en stor öppen åker omgiven av ändlösa öppna åkerlandskap.

Bilderna är tagna under ett guidat platsbesök tillsammans med landskapsarkitekten från Helsingborg stad som arbetar med området. Platsbesöket ägde rum den 19 mars 2026.

Figur 12: Illustration som visar var bilderna på aktivitetssytan är tagna.

1

Figur 13: Bild tagen från norr mot söder. En överblick över hur öppet landskapet är ner mot resten av Östra Ramlösa. Idag syns bara åkrar och trädrader. Sikten är flera hundra meter lång.

3

Figur 15: Bild tagen från norr mot väster. Här syns områdets lutning och den dunge som har tagit emot allt överblivet vatten efter bevattningen av åkern. Längre bort, bakom dungen, går det att skymta Långebergaskogen.

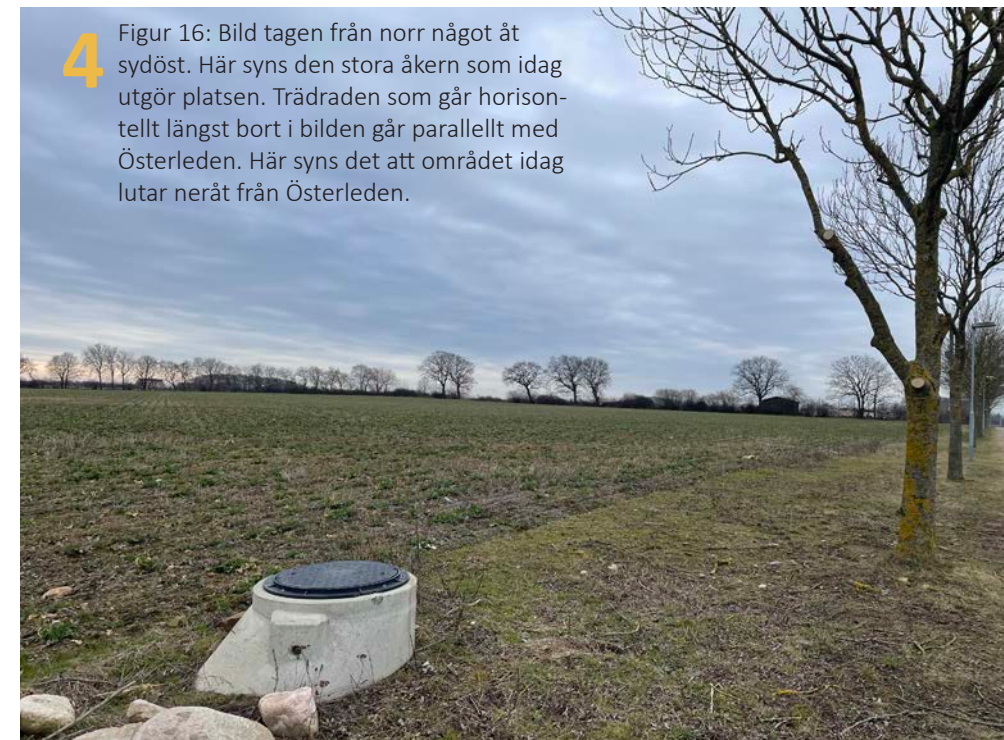
2

Figur 14: Bild tagen från norra delen av området mot öster. Längst bort i bilden skymtas trädraden som gränsar mot Österleden. Mitt i bilden syns cykelleden parallellt med Fältarpsvägen. Längs cykelleden finns en trädallé.

4

Figur 16: Bild tagen från norr något åt sydöst. Här syns den stora åkern som idag utgör platsen. Trädraden som går horisontellt längst bort i bilden går parallellt med Österleden. Här syns det att området idag lutar neråt från Österleden.

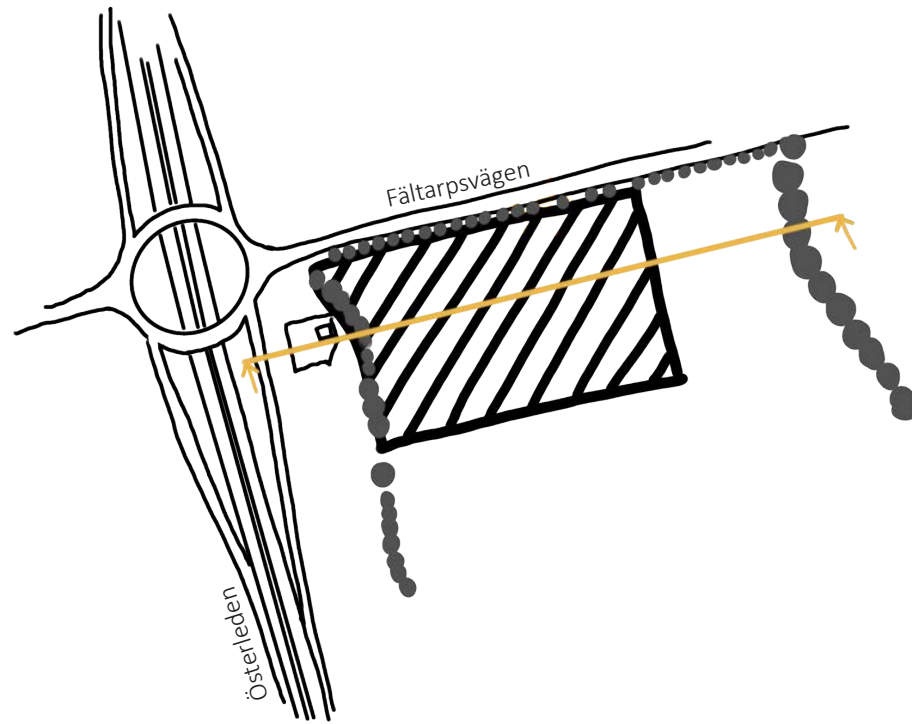
Utmaningar och potential

Åkermarken

Området består idag av en stor åker, vilket gör att jorden med stor sannolikhet är bördig. Det utgör en god grund för att kunna etablera växter. Enligt Jordbruksverket (2025) kan fleråriga energigrödor, som salix eller poppel, hjälpa till att minska växtnäringsläckage. Världsnaturfonden (2003) anser att energiskog som planteras på åkermark kan hjälpa till att diversifiera stora monotona slättlandskap och gynna både pollinatörer och fågelliv. Salix är dessutom slittålig och snabbväxande, vilket gör den perfekt för att skapa rum för lek.

Tillgång till vatten

I nuläget saknas tillgång till rinnande vatten i området. Därför är det svårt att plantera nya träd som behöver stor mängd bevattning. Det är dock viktigt att någon typ av temporär lösning görs, då byggleken behöver vara bemannad och personalen på plats behöver ha tillgång till dricksvatten. Helsingborgs stad har en önskan om att det ska finnas växtlighet och odling på platsen. Detta blir en utmaning om det inte finns utdraget vatten. I nuläget skulle det vara möjligt att lösa med hjälp av till exempel en tankbil. För att ytan ska vara en trevlig yta som folk ska vilja besöka, behövs växtlighet på platsen. Det är därför viktigt att vattenfrågan utreds.

Figur 7: Sektionsmarkering.

Vyerna och bygget

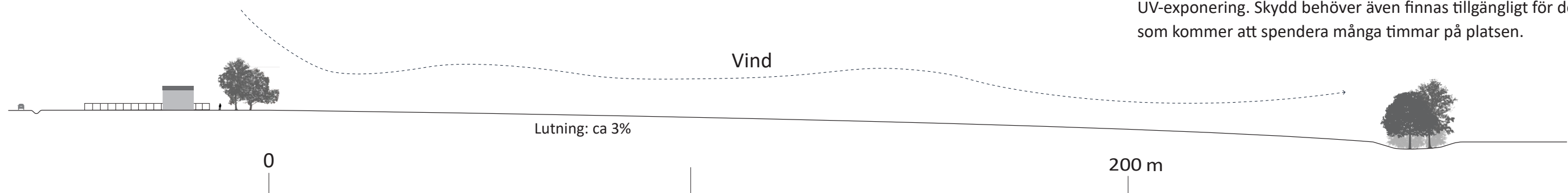
I norr och väster om aktivitetsytan går två högtrafikerade vägar. Österleden i väst och Fältarpsvägen i norr. Dessa bidrar inte bara med buller utan kan också ge ett visuellt stökt intryck. Det kan därför vara fördelaktigt att skapa någon typ av barriär för att stänga ute vägen, men också för att hindra barnen från att komma för nära de snabbt körande bilarna, vilket diskuterades i avsnittet Bullret och Trafiken.

Idag syns öppna och vackra vyer åt två håll från platsen. I söder finns kilometervis med öppna fält och långa trädrader och i öster skymtar Långebergaskogen. Dessa två vyer utgör värdefulla kvaliteter att förvalta, speciellt i början innan byggnadsprocessen inleds i området.

Att området under en lång period framöver kommer vara en byggarbetsplats kommer ej gynna siktlinjerna, men kan dock gynna byggleken. Det kommer med stor sannolikhet bli mycket material över från de olika byggena som skulle kunna tas till vara av byggleken.

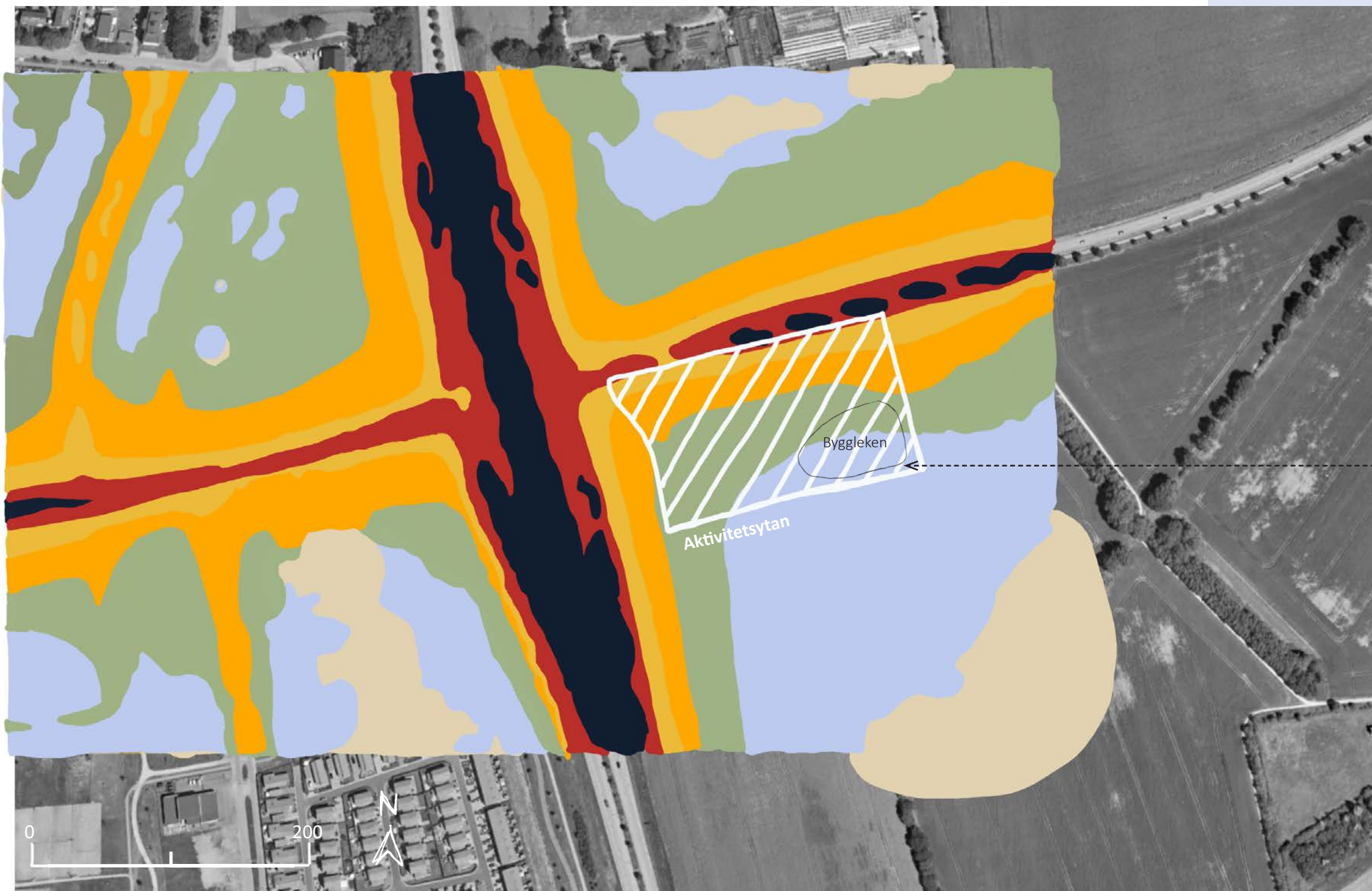
Öppenheten, vinden och solen

Den öppna ytan utgör stor potential för att skapa stora lektytor och fina siktlinjer, men kan också ge besökarna en känsla av utsatthet. Platsens öppenhet illustreras i sektionen nedan. Att ytan är så pass öppen gör också att det inte finns skydd mot vare sig vind eller sol. För att platsen ska kunna användas under längre perioder och i alla väder behöver detta åtgärdas. Skydd från både vind och sol behöver etableras. Speciellt då området ska användas av mindre barn som är extra känsliga för stark UV-exponering. Skydd behöver även finnas tillgängligt för den personal som kommer att spendera många timmar på platsen.

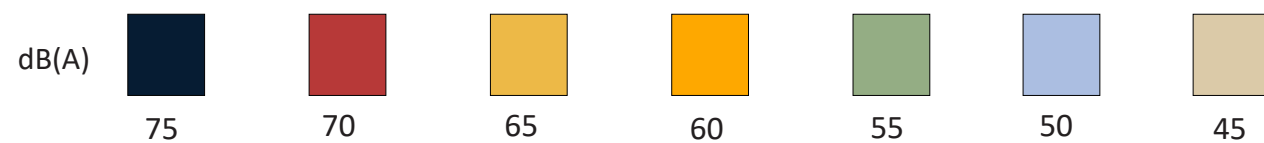

Skala 1:100

Figur 8: Sektion över området med illustrerad vindalays. Vinddata hämtad från SMHI (u.å.). Höjddata hämtad från Landtmäteriet (2019)

Figur 9: Visar en analys av bullret från Österleden och Fältarpsvägen i det norra området i Östra Ramlösa. De färgade områdena indikerar hur hög decibel som finns i området. Källa: Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026.

Bullret och trafiken

På grund av de högtrafikerade vägarna uppnås höga bullernivåer intill aktivitetsytan. Det behövs därför någon typ av bullerskydd, som en bullervall eller ett bullerplank, för att dämpa bullernivån. Vallar och staket bidrar även till att skärma av den trafikerade vägen. Det skapar en ordentlig barriär mellan barnen och trafiken.

Enligt Naturvårdsverket (2023) bör en ljudnivå mellan 50–55 decibel inte överstigas på barns utevistelseytor. Minst 50% av ytan bör ha en ljudnivå som inte överstiger 50 decibel (ibid). Det är endast i den sydöstra delen av området de rekommenderade bullernivåer uppnås. Därför har byggleken placerats i områdets sydöstra del. Dessa nivåer kan dock uppnå mer än 55 decibel och därför behövs även åtgärdande bullervallar och bullerplank som bidrar till sänkt bullernivå etableras.

Figur 10: Visar rörelse i form av gång- och cykelvägar och bilvägar. Visar även närliggande skolverksamheter och närmsta busstation. Här syns den tillfälliga aktivitetsytan och den nya parkeringen. Källa: Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026.

Tillgänglighet

Östra Ramlösa kommer byggas på tidigare obebyggd mark. Detta betyder att det ligger långt från existerande bebyggelse och är därmed inte lättillgängligt för resterande invånare i Helsingborg. Det tar 18 minuter att ta sig med buss från Helsingborg C och 15 minuter att cykla därifrån. Trots att det finns cykelleder på stora delar av vägen, finns det flera stora vägar som måste korsas för att komma hit. Detta är många föräldrar med största sannolikhet inte bekväma att göra med små barn. Den största andelen besökare kommer därför med största sannolikhet ta sig dit med bil innan området börjat byggas. Detta gör att lekplatsen främst blir tillgänglig för barn med föräldrar som har bil och möjlighet att köra dem dit. Det finns idag parkeringsplatser kopplade till Ica och Gustavlundsskolan i närheten av aktivitetsytan, men eftersom den högt trafikerade vägen fortfarande måste korsas, bör en parkeringsplats etableras i närmare anslutning till området.

Ett förslag är därför att ny parkeringsplats etableras i det nordöstra hörnet av aktivitetsytan. Placeringen är baserad på att det redan finns en naturlig infart och att barnfamiljer ska ha ett nära avstånd till byggleken.

- Bilväg
- Cykelväg
- Parkering
- Skolverksamheter
- Platsen

- Rörelse med bil
- Rörelse Gång och cykel
- Trädalléer
- Trädrader

Figur 11: Analys som visar befintliga träd som inramar området. Analysen visar även möjlig rörelse med bil in till området med en parkering, samt möjlig rörelse till området med gång- och cykel. Källa: Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026.

Befintliga träd

Runt om i Östra Ramlösa finns idag långa trädrader och alléer med bland annat gamla ekar. Många av dessa inkluderar också stengärsgränder. Den här kulturella och visuellt viktiga delen av området kan återspeglas på byggleken för att påminna om områdets historia.

Enligt Boverket (2024) är definitionen av en allé *“träd som är planterade i en enkel eller dubbel rad längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap”*.

De träd som står oregelbundet tillsammans med buskage i dungliknande formationer kallas i denna analys för trädrader.

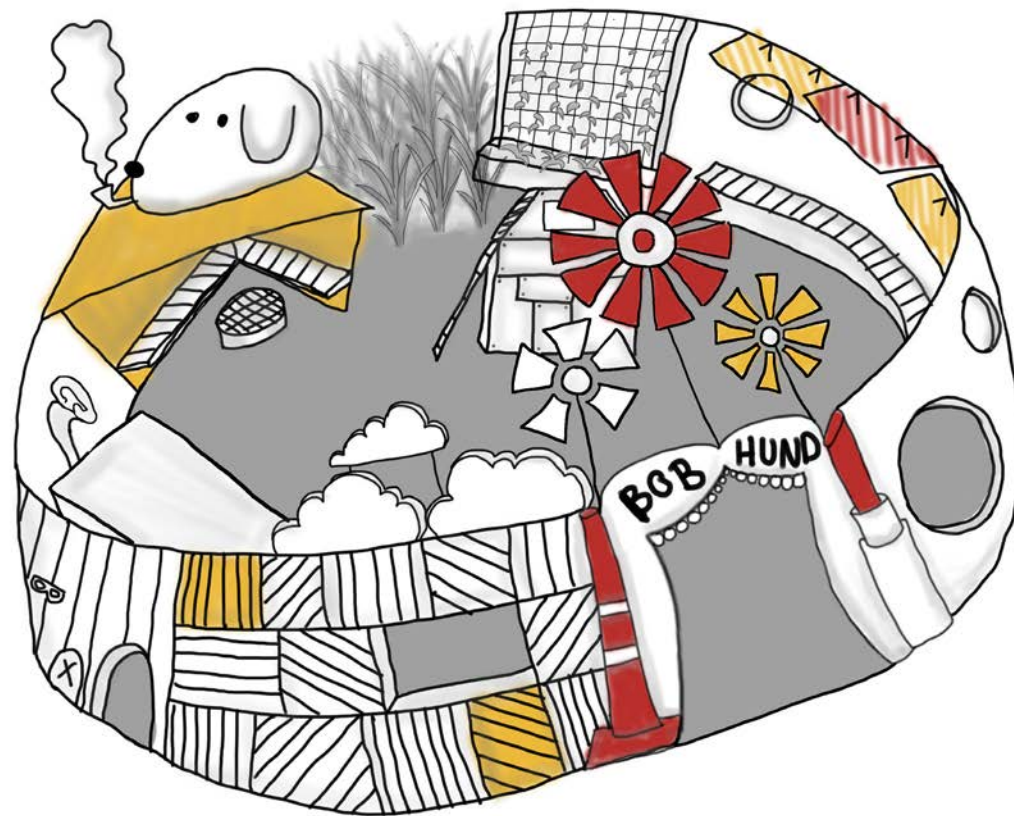
Vad behövs på en bygglek?

Efter besöket på Guldängens bygglek och intervjuerna med bygglekspedagogerna har en sammanställning av en lista gjorts på vad som bör finnas på en bygglekplats.

- Någonstans att förvara byggmaterial och verktyg. Förvaringen ska vara skyddad från väder och gå att låsa när pedagogerna inte är på plats.
- Tak där besökarna kan vistas vid nederbörd.
- En plats som skyddar mot vind.
- En plats där mat kan tillagas. Både till besökarna och pedagogerna. Exempelvis grillplats och/eller mikrovågsugn.
- Öppna ytor som barnen kan bygga på.
- Arbetsbord.
- Någonstans där barn kan dra sig undan om byggleken skulle bli överstimulerande eller om besökare vill vara ifred.
- Sittplatser.
- Mindre rumsligheter då platsen från början kommer vara helt öppen innan någon börjat byggas.
- Grönska.
- Rinnande vatten, främst till pedagogerna. Det ska gå att använda som dricksvatten, till handtvätt, bevattning av växter samt rengöring av penslar och andra verktyg.
- Elektricitet. Behövs för belysning under de mörkare månaderna och för att kunna värma matlådor samt ge pedagogerna möjlighet att förvara kylvaror.
- Toaletter.

Konceptet

BYGGARE BOB HUND

Figur 17: Konceptskiss för Byggare Bob Hund-byggleken.

"Tala nerifrån och upp!"
- Martin Kann, 2026

Byggare Bob Hund

Då området ligger väldigt utsatt utan någon egentlig förankring i vare sig bebyggelse eller andra tydliga platser, har fokuset vänts inåt för att skapa ett tydligt rum. Den främsta delen av konceptet blev därför Planket som ska skapa en tydlig barriär runt byggleken. Innanför planket ska byggleken få växa fram till ett hemtrevligt rum på den idag öde åkern. Planket i sig ska få lekfunktioner och vara en del av leken. Detta i kombination med vegetation, topografi och några fasta strukturer, som kommer lägga grunden för en plats där barnens fantasi kan börja flöda.

Idén till en Bob Hund-byggleken växte fram under intervjun med Bob Hunds sångare Thomas Öberg. Hans syn på vad en Bob Hund-lekplats kunde vara gick hand i hand med det en bygglek är. Bob Hund ska ge platsen en musikalisk prägel samtidigt som den fokuserar på att skapa öppenhet och samarbete mellan användarna. Det finns bokstavliga referenser till Bob Hund som anspelningar till låttexter och deras klassiska logga, men också mer konceptuella kopplingar som slagorden demokrati, inkludering och hållbarhet. På byggleken ska barnen få göra sina röster hörda. Både i byggleken och genom musik och ljud.

Visionen för området är att så mycket som möjligt ska vara återbrukat material. Det ska även finnas mycket tålig grönska och öppen dagvattenhantering som går att leka i. Den elektricitet som används på platsen ska vara förnybar genom solceller och vindkraft.

Området är även tillgänglighetsanpassat, för att så många som möjligt ska kunna dra nytta av byggleken. Från intervjun med landskapsarkitekten på Helsingborg stad förklarade hon att Helsingborgs mål inte är att utemiljöerna ska vara tillgänglighetsanpassade så att alla kan göra allt, men att alla ska kunna komma till platserna och vara med. Detta är något som har strävats efter på byggleken. Samtidigt är bygglek som koncept speciellt bra för barn med funktionsvariationer, då de inte är ”färdiga” eller programmerade på ett visst sätt. Detta möjliggör just att alla kan vara med på det mesta.

Figur 18: En av Guldängens entréer.

Figur 19: Guldängens materialförvaring och arbetsbord.

Figur 20: Guldängens samlingsplats med sittplatser.

Figur 21: De underjordiska slangarna som går att kommunicera genom på Musiklekplatsen.

Figur 22: De underjordiska slangarna som går att kommunicera genom på Musiklekplatsen.

Figur 23: Entrén till Teaterlekplatsen i Malmö.

Inspiration

Referensplatser som givit inspiration till det slutgiltiga konceptet.

Guldängens bygglek

Guldängens bygglek ligger i Malmö och sköts av Växtväcket. En byggledare från Guldängen har intervjuats tidigare i arbetet. Bilderna är tagna från ett platsbesök på Guldängens bygglek i april 2026. Guldängen har främst inspirerat samlingsplatsen *Fartyget* i Konceptet.

Teaterlekplatsen

Teaterlekplatsen är belägen i Pildamsparken i Malmö. Lekplatsen skapades i ett samarbete mellan Malmö stad och scenografen Annika Carlsson (Malmö Stad 2023). Teaterlekplatsens entré har inspirerat Konceptets entré *Masken*.

Musiklekplatsen

Musiklekplatsen är belägen i Augustenborg i Malmö. Musiklekplatsen har skapats av Musikgruppen SKROT/CQ-production tillsammans med Malmö stad och Malmö stads smedja. Musiklekplatsens *underjordiska slangar* har legat till grund för Konceptdelen *Örat*.

Figur 24: Bild på sångaren Thomas Öberg med den karaktäristiska konen. (Karlén 2005) cc-by-sa-2.0

Figur 25: Bild på hela bandet Bob Hund uppklädda i scenkläder. (Hamberg 2009) cc-by-sa-2.0

Den största inspirationskällan

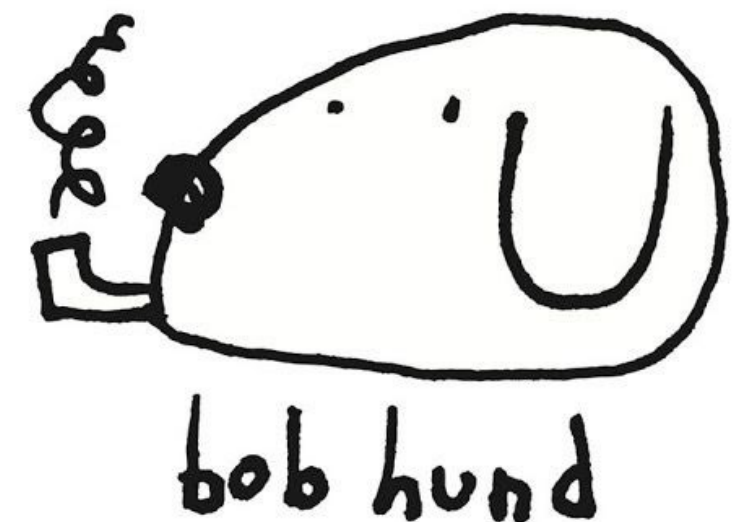
Bob Hund

Temat Bob Hund har speglats i Konceptet främst genom bandets scenografi, scenpersonligheter, sångtexter samt deras logotyp. På scen använder bandet sig av mycket stora trafikkoner som också syns i Konceptets entré *Sceningången*. Sångaren Thomas Öberg har distinkta scenkläder där ett rött läppstift, svart mask och vitt pärlhalsband ingår. Alla dessa attribut syns i Konceptets entréer.

Bob Hunds logotyp, den piprökande hunden, återfinns både i skulpturen *Hunden* samt på taket till *Vindskyddet*. Bygglekens utformning anspelar även på logotypens form.

De stora öronen som Bob Hund ses använda som vingar på bilden till vänster återkommer i *Örat*.

Deras låttexter syns i olika former på byggleken. *Fartyget* är tolkning av deras låttitel "*Blommor på brinnande fartyg*" och ovanför *Scenen* hittas låttitel "*Tralala lilla molntuss, kom hit ska du få en puss*".

Figur 26: Bob Hunds logotyp. (Kann u.å) Använd med tillstånd.

Byggglekens kontext - Aktivitetsytan

För att ge Byggare Bob Hund ett sammanhang behövs en utformning på hela aktivitetsytan. Aktivitetsytan utgörs av vegetation, träd, gräs och gångvägar som skapar rumsligheter och en parkliknande, lummig känsla som är svårt att skapa på en tom yta. För att aktivitetsytan ska bli ett dragplåster för hela Helsingborg behöver ytan kännas som en park som folk kan tänka sig att åka långt för att besöka. Aktivitetsytan ska kännas som ett utflyktsmål.

På grund av de högtrafikerade vägarna har bullervallar i form av kullar placerats på sidorna som angränsar mot vägarna. Den stora kullen i väster kan användas som pulkabacke på vintern och de två mindre kullarna i norr blir blommande ängsmark på våren och sommaren.

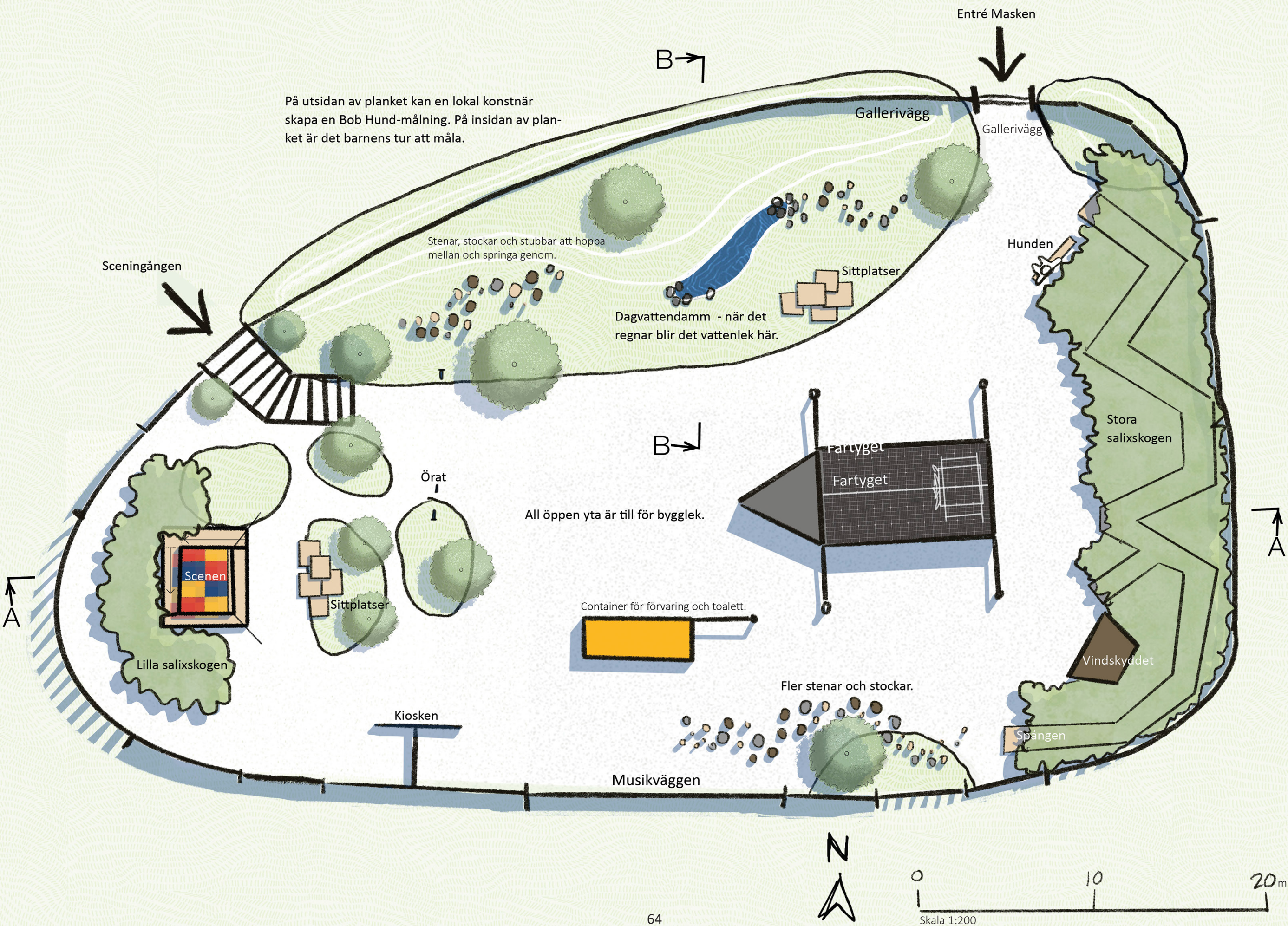
Aktiviteterna är belägna i den södra delen av aktivitetsytan. Både för att komma bort från vägen och för att få besökarna att leta sig vidare in på området.

Hela den nya aktivitetsytan kommer planas ut för att skapa ny topografi.

0 25 50 m
Skala 1:500

Illustrationsplan - Byggare Bob Hund

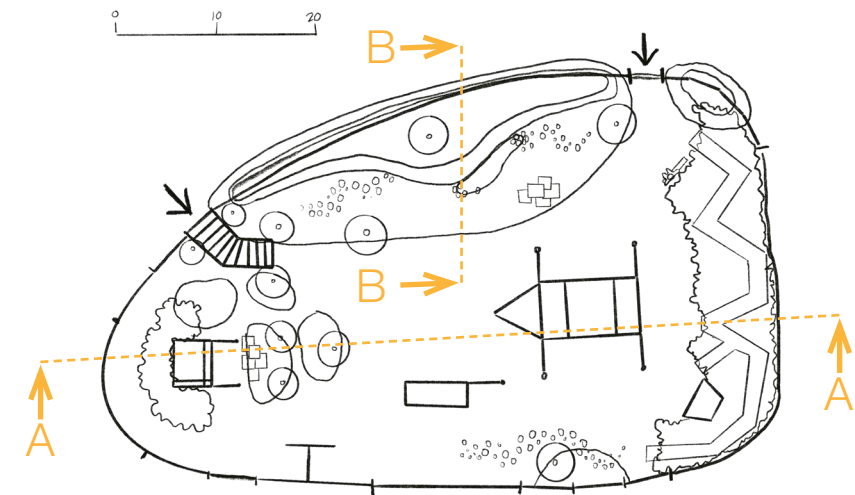

Sektioner

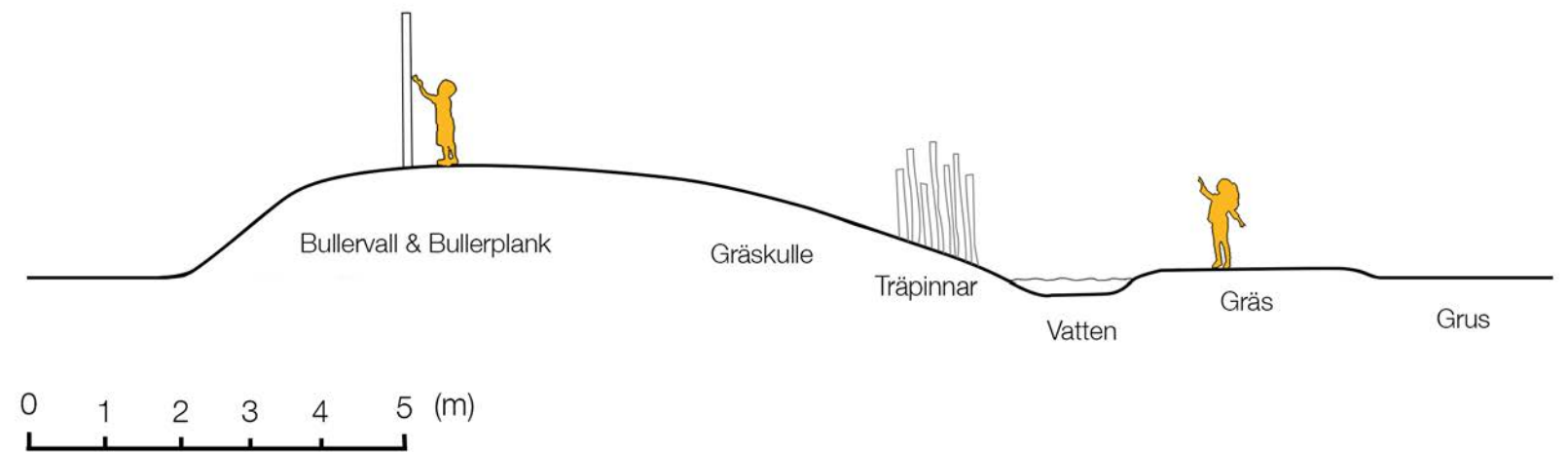
De topografiska skillnaderna på byggleken utgör för fysisk utmaning för barnen. Pinnarna och stenarna som snirklar sig genom området går att hoppa mellan för en extra utmaning.

Det finns gott om plana ytor som är tillgängliga för alla. Största delen av byggleken består av grusyta.

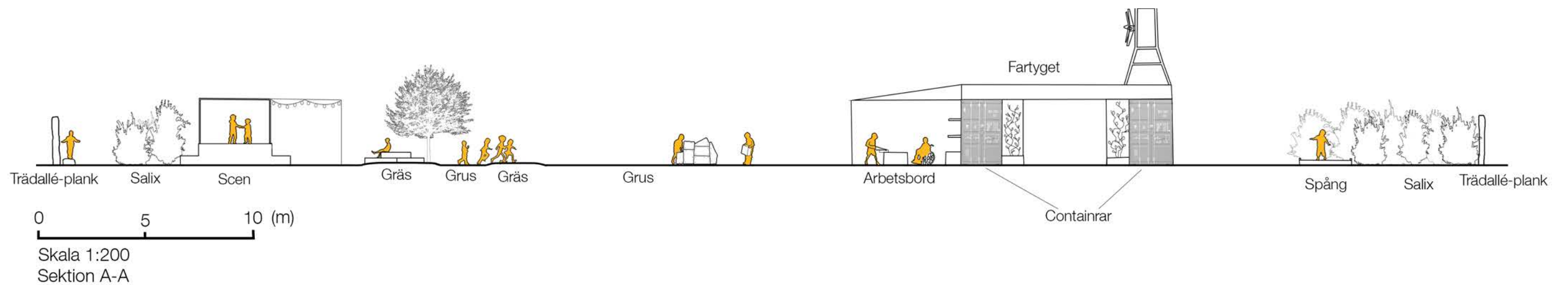
Hela den nya aktivitetsytan kommer planas ut för att skapa ny topografi. Detta gäller också på byggleken.

Figur 30: Illustration över sektionernas placering.

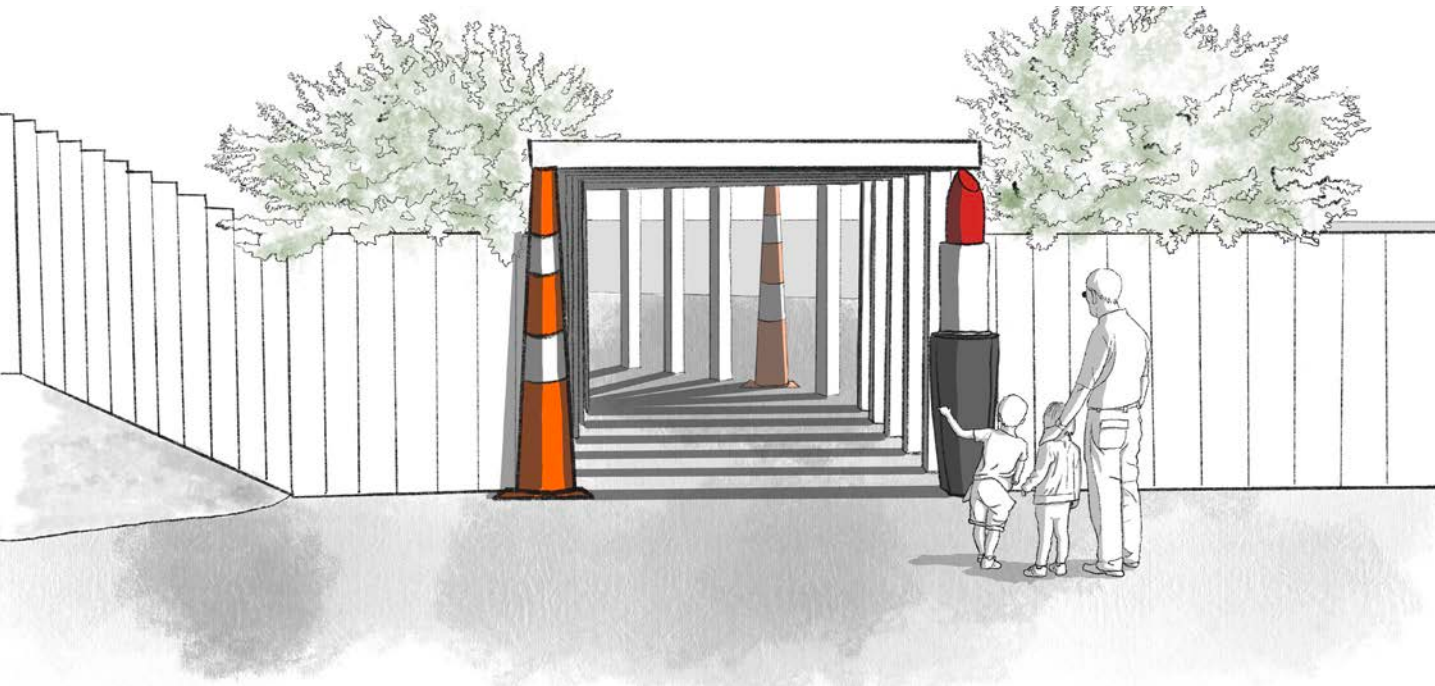

Skala 1:100
Sektion B-B

Skala 1:200
Sektion A-A

Entréerna

Figur 31: Illustration av sceningången.

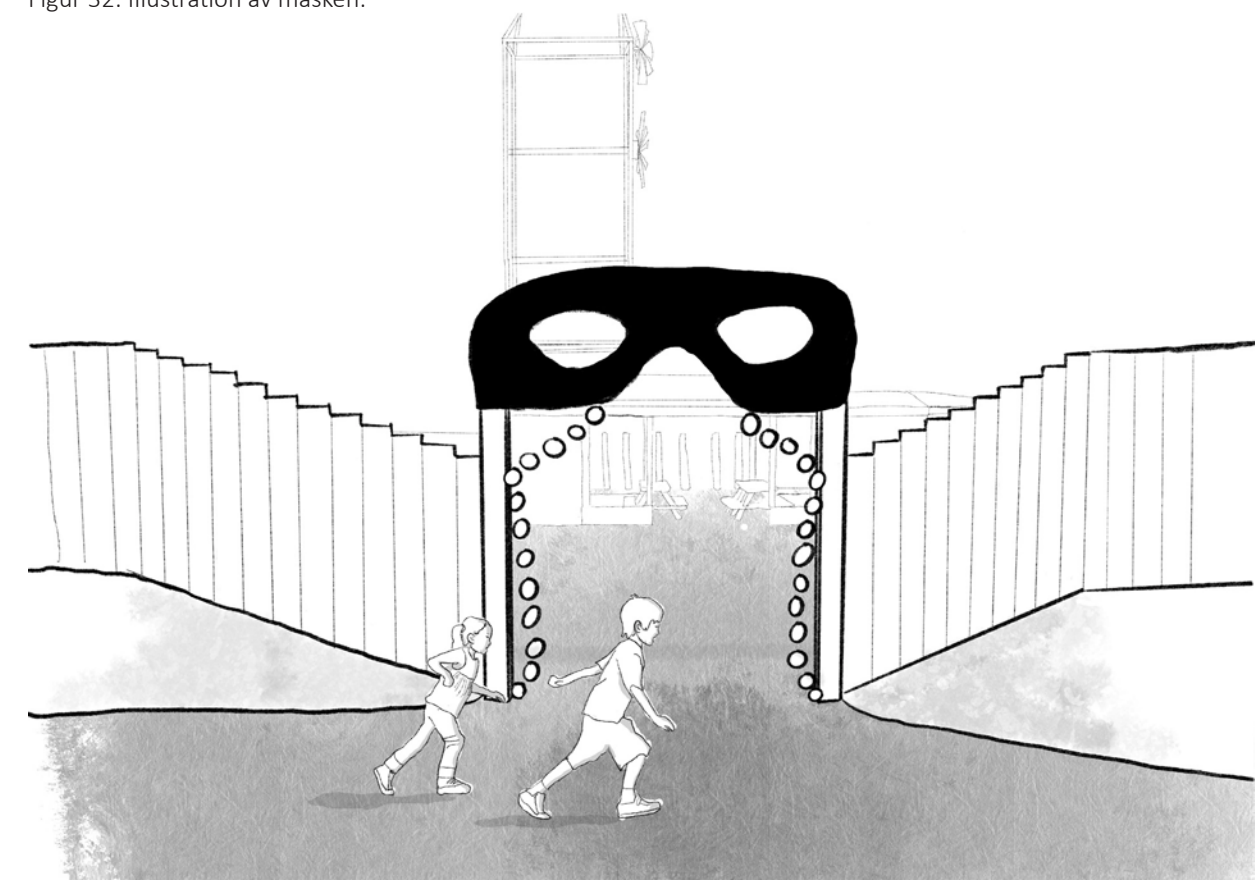
Sceningången

Den andra entrén sceningången öppnar upp sig mot resten av aktivitetssytan. Här möts du av ett gigantiskt rött läppstift och en långsmal kon. Koner är en vanlig rekvisita som Bob Hund ofta har med sig på scen och rött läppstift är något Thomas Öberg brukar bära under sina uppträdanden. Genom sceningången börjar vandringen in mot byggleken. Längs vägen syns salixbuskaget, scenen och kiosken och till sist möts besökarna av det stora fartyget i mitten av byggleken.

Masken

Den första entrén är masken som nås från parkeringsytan. Den bjuder in dig till Bob Hunds bygglek. Masken och pärlhalsbandet är två av de attribut som kännetecknar sångaren Thomas Öbergs scenpersona. Vad sker bakom masken? Jo, där väntar en spännande bygg-värld!

Figur 32: Illustration av masken.

Örat

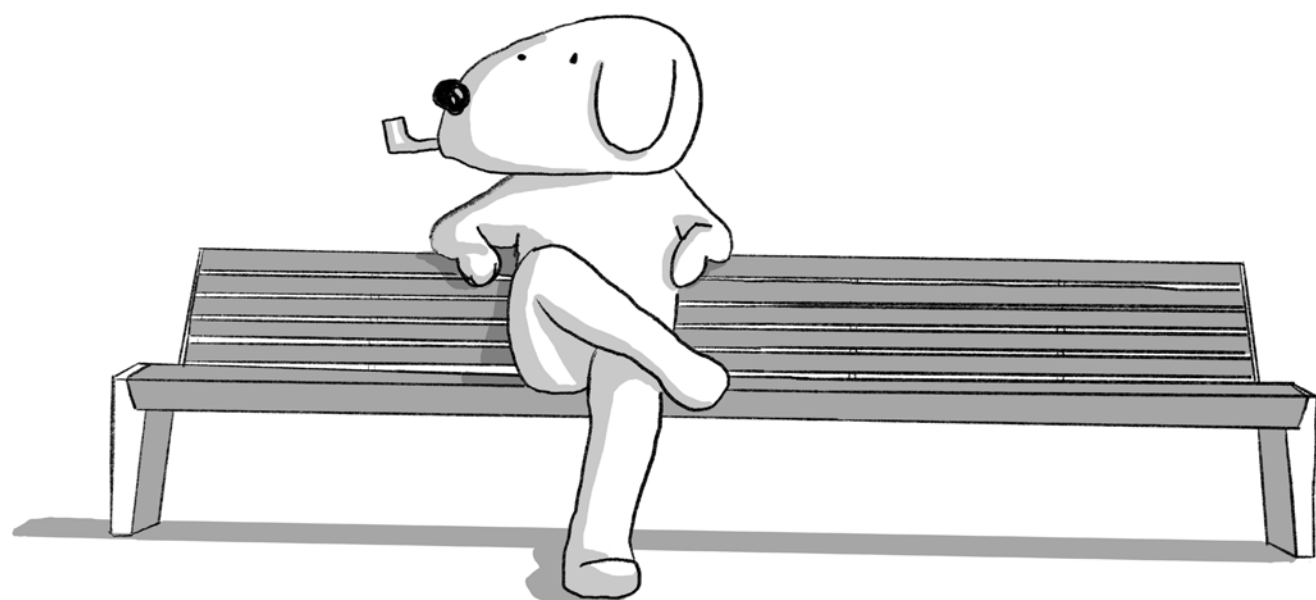

Figur 33: Bild från Musikleplatsen i Malmö.

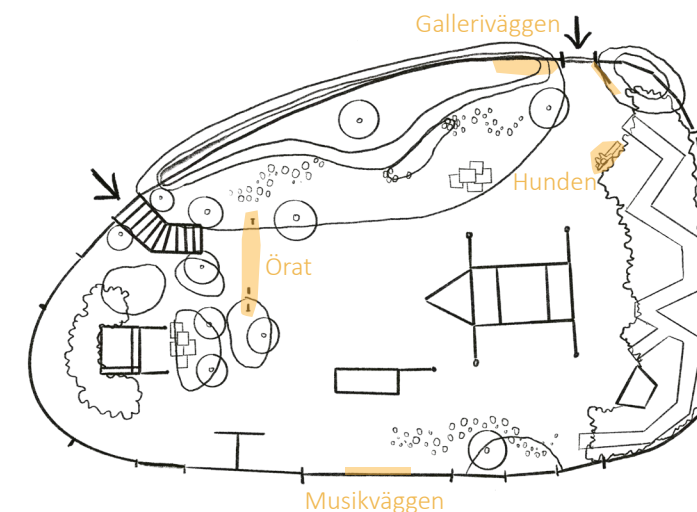

Örat består av rör som transporterar ljud genom marken, långt bort från originalkällan. Viska hårda eller mjuka ord till någon långt borta. Eller skrik jättehögt. Någon kommer säkert lyssna. Det stora örat är en hommage till den stora fjäril gjord av två öron som Bob Hund har använt som scenografi. .

Hunden

När du kommer in genom entrén masken från parkeringen möts du av Bob, Hunden. Behöver du en paus kan du slå dig ner och vila en stund bredvid honom. Är du ledsen kan du sitta i hans knä eller bara ge honom en kram. Han finns där för att alla ska känna sig sedda och välkomna.

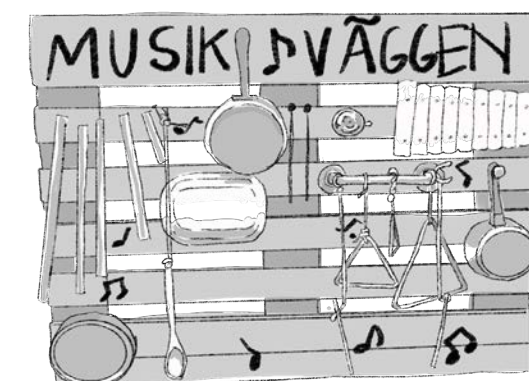
Figur 34: Illustration över sektionernas placering.

Galleriväggen

På galleriväggen kan allt som byggts i mindre skala hängas eller spikas upp. När du byggt klart är det bara att sätta upp det på trä-planket. Det finns en gallerivägg vid entrén masken för att alla ska kunna vara med och hänga upp det de skapat. Här kan barn flera år framåt se allt som skapas. Eller i alla fall så länge väggen inte är helt full.

Musikväggen

På musikväggen finns allt möjligt återbrukat material som går att slå och spela på. Dessa instrument är uppfästa på trä-planket. Här kan alla möjliga toner och ljud få lov att skapas tillsammans med andra.

Figur 35: Inspiration till en musikvägg.

Fartyget

Inspirationen till fartyget kommer från Bob Hunds låt Blommor på brinnande fartyg. Uppe i metallställningen finns blommorna i form av vindsnurror som både förhöjer det estetiska värdet samtidigt som de genererar elektricitet till fartyget. Fartygets bas är uppbyggd av två containrar. På containrarna har eldsflammar målats. Blommor på brinnande fartyg helt enkelt.

Fartyget är hjärtat av byggleken. Det är den naturliga samlingsplatsen innan bygget startar för dagen. Genom huvudentréerna leds ögat naturligt mot fartyget som skapar ett livligt centrum. Här finns den stora aktiva och sociala ytan som mynnar ut i lugnare miljöer.

Fartygets utformning är inspirerad av samlingsplatsen på Guldängens bygglek. Fartyget består av två containrar. Den ena är personalens fikarum och omklädningsrum. I den andra containern förvaras alla verktyg och byggmaterial som plockas fram när personal finns på plats. Båda containrarna är låsta när personalen går hem. Mellan containrarna finns en samlingsplats med bänkar för fikapauser eller genomgångar innan barnen börjar bygga.

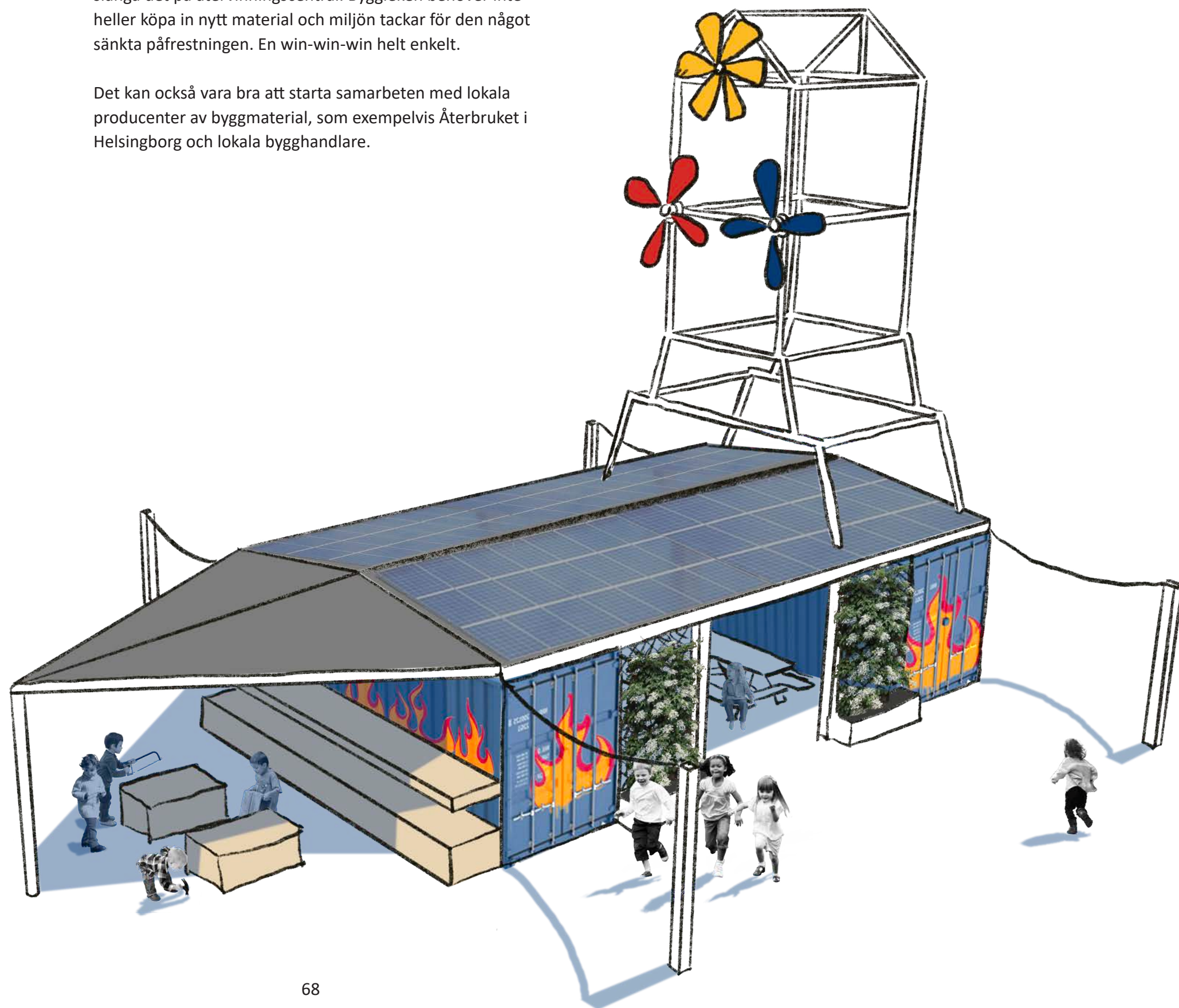
I fartygets spets börjar själva bygget. Längs med containerns långsida finns hyllor med material. Framför hyllorna finns arbetsbänkar i en bekväm höjd för barn att såga, hamra, skruva och spika på. Här spänns brädor fast för säker användning av verktyg.

Platsen är självförsörjande på el med hjälp av fartyget som kommer från vindsnurror och solcellerna på fartygets tak. Dessa genererar el till de mikrovågsugnar, kylskåp och kaffekokare som behövs i personalcontainern. För att kunna lagra energin de mörkare månaderna på året krävs ett batteri som kan lagra energin. Att platsen använder solceller och vindsnurror uppfyller Helsingborgs satsning på förnybar energi (Helsingborg u.å.c).

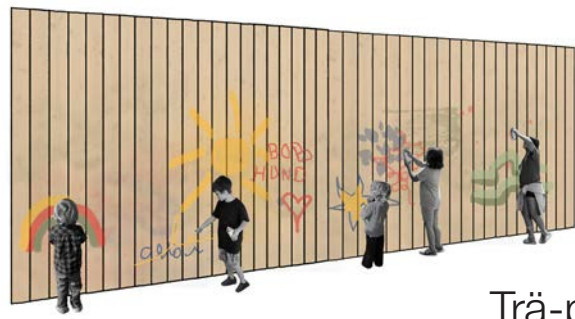
Återbruket – Cirkulärt system

Materialet till byggleken kan med fördel komma från byggfirmorna som ska bygga upp Östra Ramlösa. Om det skapas en rutin att det material som inte behövs eller går att använda skänks till byggleken, behöver firmorna inte betala för att slänga det på återvinningscentral. Byggleken behöver inte heller köpa in nytt material och miljön tackar för den något sänkta påfrestningen. En win-win-win helt enkelt.

Det kan också vara bra att starta samarbeten med lokala producenter av byggmaterial, som exempelvis Återbruket i Helsingborg och lokala bygghandlare.

Planket

Trä-planket

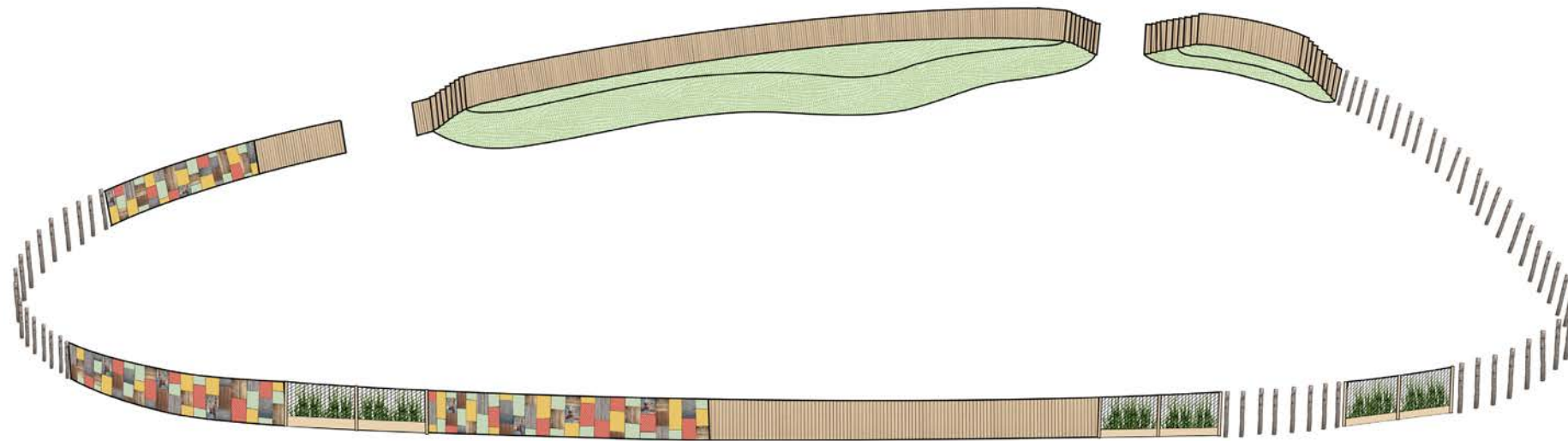
Träplanket består av ett bullerplank i trä som minskar bullret från Fältarpsvägen. Träplanket är placerat på bullervallar som också hjälper till att minska bullernivåerna. Den del av träplanket som ligger ut mot aktivitetsytan ska utsmyckas med hjälp av lokala konstnärer som får ge sin tolkning av Bob Hund. Konst är en del som Helsingborg vill satsa på i Östra Ramlösa, för dess framtida identitet och igenkänning. På insidan av träplanket får barn utöva sin kreativitet och måla på planket. Detta sker gärna när byggleken öppnar genom workshops för att dra folk till platsen.

Planket består av fyra olika delar som tillsammans bildar ett plank runt byggleken. De fyra delarna består av: Trä-planket, Trädallé-planket, Modul-planket och Spaljé-planket.

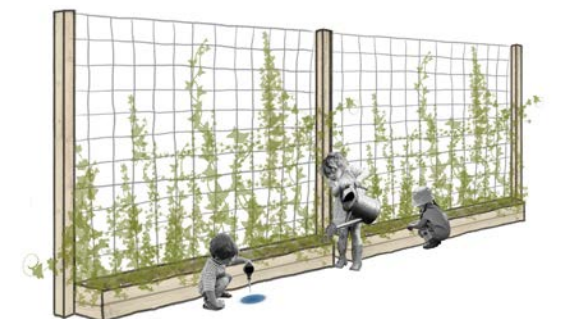
Trädallé-planket

Denna del av planket består av trästockar som står i en "allé" tillsammans med stora stenar. Stenarna går att hoppa och sitta på. Trästockarna refererar till de trädalléer och stengården som finns i Östra Ramlösa idag. Stockarna kan komma från de träd som fälls när de börjar bygga i de södra delarna av Östra Ramlösa, eller från närliggande områden.

Modul-planket

Denna del består av ramar som staplas på varandra som tillsammans bildar ett plank. Materialet i ramarna kan bestå av plåt, träreglar och plankor i olika storlekar. Materialen kan med fördel vara återanvända. De olika ramarna kan även målas i olika färger. I modulplanket finns olika öppningar som skapats för att få mindre entréer in och ut från byggleken. Här kan bara barnen krypa igenom. Öppningarna kan också skapa fönster ut mot siktlinjerna över åkerlandskapet. Den utskjutande delen av planket i den sydligaste delen av byggleken som bildar ett "T" består av modulplanket. Den bildar en kiosk där barnen kan sälja fika till varandra. Både existerande och imaginär.

Spaljé-planket

Detta plank är en spalje skapad av industrigaller och träplankor som sitter ihop med en avlång odlingslåda. I spaljeplanket växer olika typer av klättrväxter som exempelvis: Hedera helix, Hydrangea petiolaris eller Aristolochia macrophylla. Dessa klättrväxter hjälper till att förgröna byggleken. Här får barnen vara med att plantera, vattna och sköta växterna. Genom spalje-planket skapas naturliga fönster mot landskapet runt omkring.

Växtligheten

I östra delen av byggleken kommer en större lekskog med en genomgående spång etableras. Den består av olika typer av salix, en så kallad energiskog. Då salix växer snabbt och är mycket tålig kommer den klara av barnens lek och samtidigt skapa långa spröt som sedan kan användas på byggleken. Sälgens (*Salix caprea*) blommor är även gynnsamma för pollinatörer.

En mindre salixplantering kommer etableras på baksidan av scenen. Den kommer också fungera som ett lekbuskage samt som en kuliss till alla uppträdanden. Här kan scenarbetarna sitta i skuggan och ta en paus.

De solitära träden ska gärna bidra med både skugga, estetiska kvalitéer under olika årstider samt löst material. Dessa träd skulle exempelvis kunna vara:

Acer saccharinum

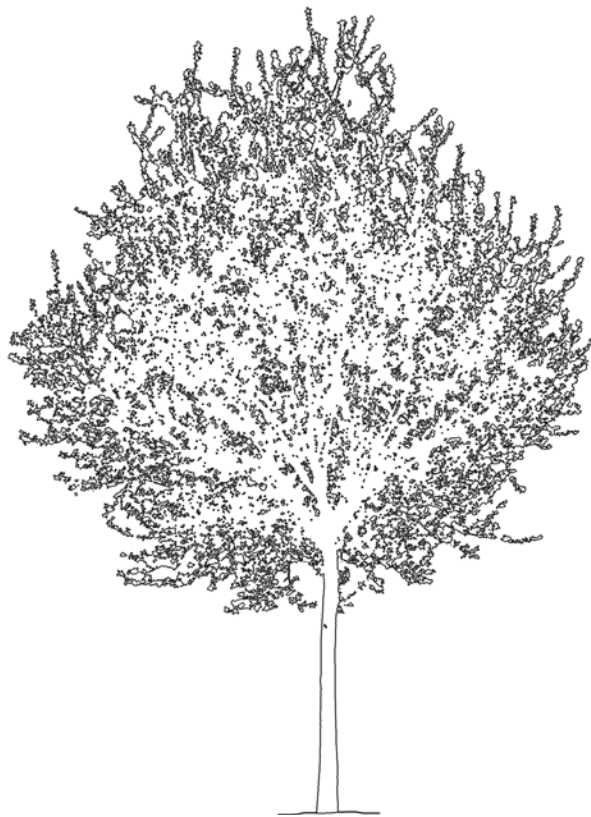
Bidrar med frukter och blommor under våren, skugga under sommaren och vackra färger på hösten.

Pinus mugo

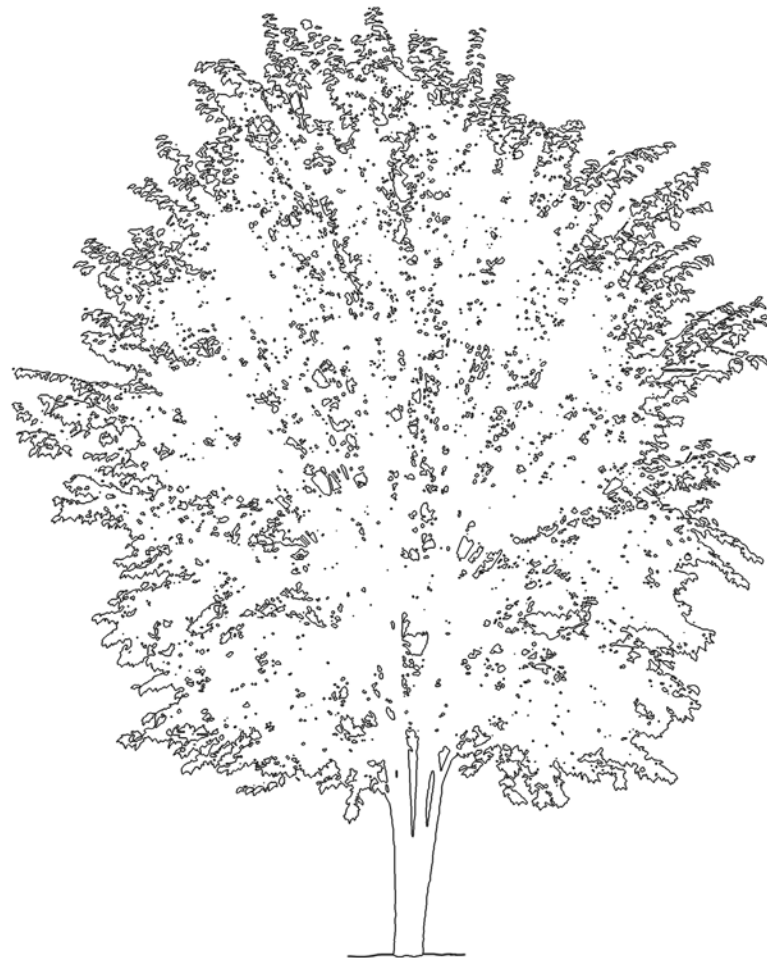
Städsegröna träd med barr att leka med.

Prunus cerasifera

Tåligt träd med vackra blommor på våren och bär under sommaren.

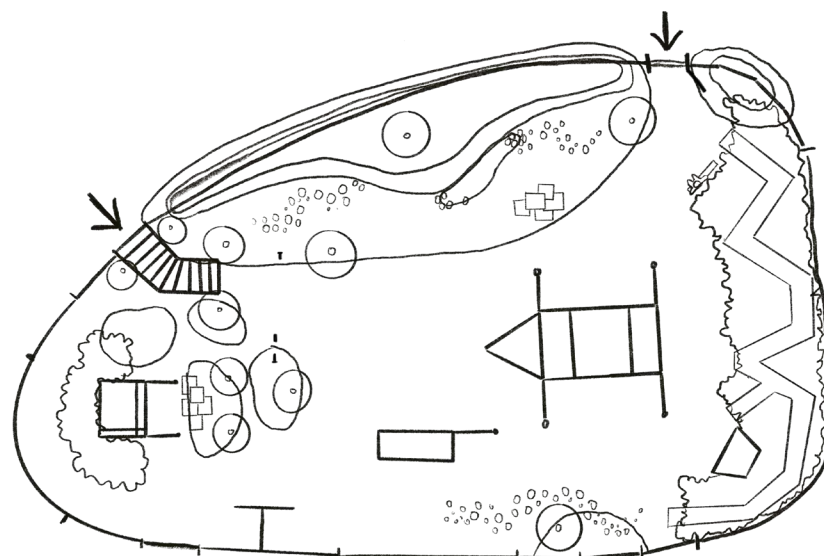
Figur 36: *Prunus cerasifera*.

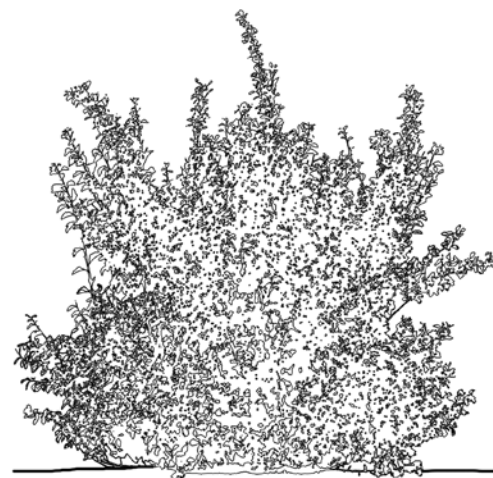
Figur 37: *Acer saccharinum*.

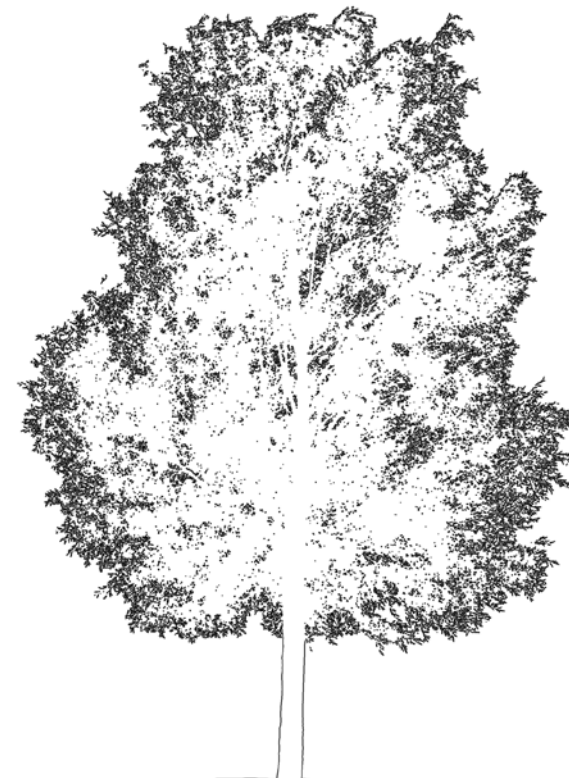
Figur 38: *Pinus mugo*.

Figur 39: Illustration som visar vegetationens placering.

Figur 40: Illustration av *Salix caprea* som är ett exempel på en salixsort som kan användas i salixkogen.

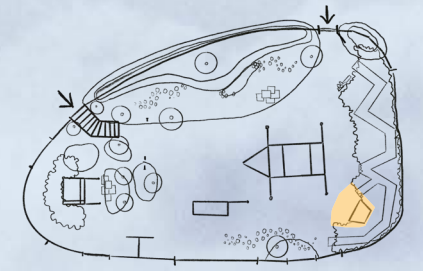

Figur 41: Illustration av *Salix alba* som också är ett alternativ till salixkogen.

Vindskyddet

Vindskyddet är belägen mitt i salixskogen som ger denna del av byggleken en känsla av friluftsliv. Här kan barnen få lära sig att hantera eld, grilla korv eller bara skydda sig från sol och regn. Röken från elden går upp genom en skorsten och blir rök ur hundens pipa på taket. Hunden är Bob Hunds maskot.

Genom salixskogen går *spången* som gör det möjligt för alla att få ta sig genom växtligheten. Marken runt vindskyddet och de andra större strukturerna är grus för att det även ska gå att vistas här med rullstol.

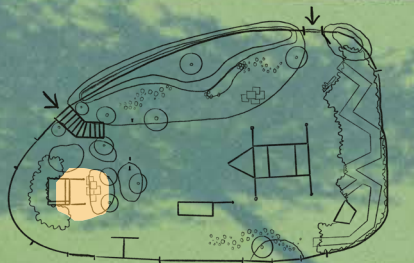

Figur 42: Orienteringskarta.

Scenen

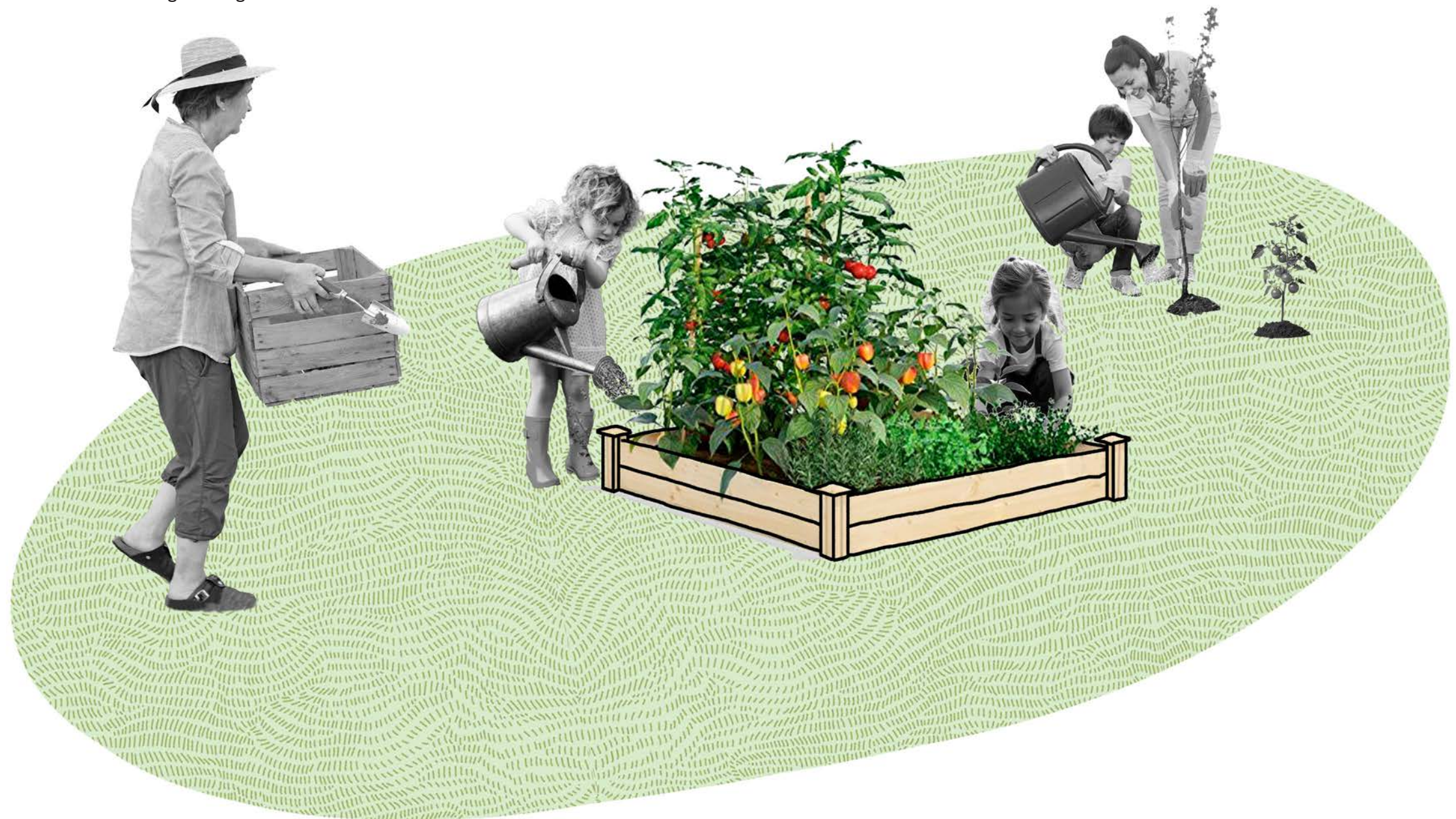
På scenen får barnen bli rockstjärnor för en dag. På kvällarna tänds lamporna vid sidan om scenen så att mamma och pappa kan se dig trots att det blir mörkt. När skolen skiner genom det färgglada plasttaket skapas färgglatt ljus på scenen, som riktigt rockigt scenljus! Det finns även en ramp upp så att alla får vara med och rocka loss. På andra sidan scenen kan publiken sitta och lyssna på dig i skuggan mellan de blommande körsbärsträden.

Figur 43: Orienteringskarta.

Framtiden – driften och förvaltningen

Förhoppningen i framtiden är att byggleken ska flyttas och bli en permanent del av Östra Ramlösa när stadsdelen är färdigställd. Detta fungerar då alla delar, utom vegetationen, på platsen är tänkta att vara flyttbara. Idén är att byggleken placeras i en del av stadsdelen som är enkel för barn att ta sig till genom gång- och cykel. Visionen är att byggleken ska bli navet i Östra Ramlösa och en mötesplats för alla. Den kan gärna kombineras med odling för att bjuda in andra användargrupper, som exempelvis pensionärer. Barnen får också gärna hjälpa till att förvalta växtligheten och sätta egna blommor eller träd som de sedan kan få se växa upp. Byggleken kan bli ett förlängt vardagsrum där alla kan mötas. Stora som små.

DISKUSSION & SLUTSATSER

I följande avsnitt lyft diskussioner och slutsatser kring arbetet. Avsnittet börjar med att återkoppla och diskutera de tre frågeställningarna för att besvara dem. Sedan diskuteras metoden följt av skisser från arbetsprocessen som avslutas med övriga reflektioner som gjort under arbetets gång.

Varför är leken viktig?

Denna frågeställning besvarades under litteraturstudiens del *Leken*. Redan som spädbarn lär människan sig många av sina färdigheter genom leken. Barn lär sig hantera konflikter, sociala interaktioner och att avläsa andras känslor under leken. Barn som inte fått möjlighet att leka med andra barn kan ha svårare att delta och kommunicera med andra. Leken är därför väldigt viktig för att barn ska lära sig grundläggande sociala regler. Leken utvecklar även barns motorik som har en avgörande roll för barnens kognitiva utveckling. Barns allmänna välbefinnande påverkas positivt av leken. Det kan i sin tur öka barnens förmåga till inläring.

Byggleken är en plats där barn får uppleva riskfylld lek, får leka i grupp, samarbeta och leka med löst material. Eftersom barnens värld nästan är helt kontrollerad av vuxenvärlden, är byggleken en bra plats där barnen i större mån får ta kontroll.

Leken utvecklar både barnens kommunikationsförmåga, deras motoriska utveckling och samarbete med andra barn. Detta kan i förlängningen hjälpa till och upprätthålla det demokratiska samhället där människor behöver samarbeta, diskutera och lyssna på andras åsikter. I en allt oroligare omvärld, där demokratins ställning blir allt svagare, är det viktigt att hjälpa till och vägleda nästa generation att förstå och uppskatta demokratins värde. Förhoppningen är att stärka denna position genom att låta barnen få ta plats och påverka samt lära dem om hur samhället fungerar. Genom leken skulle barn kunna lära sig samarbeta med barn från olika kulturer, åldrar och miljöer. Då får de ta del av andras uppfattningar och lära sig av de olika kunskaper de besitter tillsammans.

Vilka faktorer i den fysiska miljön gynnar barns rörelse, lek, inkludering och samarbete?

Detta besvarades under litteraturstudiens del *Lekplatsen* i kombination med delen *Leken*. En av parameter som gynnar barns lek är den oprogrammerade lekytan. Det är även värdefullt att inkludera barn i utformningen av deras egna lekmiljöer. Om dessa två parametrar kombineras med riskfylld lek skapas byggleken. I kombination med litteraturstudien och intervjuerna med yrkesaktiva är slutsatsen att bygglek är ett av de bästa alternativen för att främja de fyra faktorerna i frågeställningen: *rörelse, lek, inkludering och samarbete*.

Andra faktorer som gynnar barns lek är mängden grönska och tillgången till lösa material. Grönska bidrar ofta till en ökad mängd löst material. Det lösa materialet gynnar leken för de flesta barn och gör platsen föränderligt på ett sätt

som prefabricerad lekutrustning sällan gör. Genom det lösa materialet kan barnen samarbeta, bygga kojor samt använda sin fantasi och kreativitet i leken.

En viktig aspekt som inte tagits upp särskilt ingående i arbetet är att barn inte är en homogen grupp. Eventuella NPF-diagnoser, rörelsevariationer, kön och etnicitet spelar roll när barn leker, vilket har nämnts i arbetet, men det skulle behöva diskuteras vidare. Dessutom är barn individer med olika smak och tycke. De faktorer som framkom i litteraturstudien är övergripande för vad som gynnar en majoritet. Det är inte säkert att det är bäst för varje individ. Personerna som intervjuades att byggleken är fördelaktig för barn med NPF-diagnoser än prefabricerad lekutrustning. Slutsatsen som kan dras av detta är att byggleken kan inkludera en bredare grupp barn. Det konceptuella förslaget som tagits fram under arbetet innehåller också vatten och en musikvägg där användarna kan skapa ljud. Detta är fördelaktigt för barn med sensoriska begränsningar.

På en bygglek, som är föränderlig, har barn möjlighet att samarbeta på ett sätt som inte alltid är möjligt på en lekplats med standardiserad utrustning. Här får barn skapa och bygga tillsammans, samt uppleva riskfylld lek som är gynnsam för deras sociala, emotionella och fysiska utveckling. Barn får själva räkna ut risker, övervinna utmaningar och hantera osäkra situationer. På det sättet skapas bättre förutsättningar för att få resilienta ungdomar som är självsäkra och som kan bedöma och hantera andra sorters risker. Enligt byggleddaren på Guldängen kan en överdriven strävan efter säkerhet i själva verket vara kontraproduktiv. För att barn ska kunna bli självständiga och trygga vuxna behöver de få erfarenheter.

Genom intervjuerna har det framkommit att byggleken utmanar de typiska könsrollerna och normerna. De tre personer som arbetat med bygglek i praktiken upplevde att det inte var någon skillnad på leken utifrån genus. Pedagogerna på Gantoftaskolan som refererades till i *Kontexten* berättade att flickorna till och med var mer benägna att bygga än pojkarna. Dessa observationer gjordes under den period då Helsingborgs byggcontainer var placerad på Gantoftaskolans skolgård. Enligt observationer av Karsten (2003) är lekplatser med prefabricerad utrustning mer könskodad och uppdelad. Då finns det risk att barn hamnar utanför lek och rörelse. En bygglek kan uppmuntra till lek och samarbete och därför ge fler barn en större möjlighet att vara med och röra på sig. Detta på ett sätt som en vanlig skolgård kanske inte kan göra. Byggleken kan också inkluderas som en del av undervisningen, vilket skulle gynna barn som inte får röra på sig tillräckligt. Byggleken har därför större förutsättningar för att fler ska få känna att de kan vara med i leken.

I det avsnitt som behandlar pojkars och flickors rörelsenormer finns utrymme för en fördjupad analys genom att inkludera fler källor. Det skulle ge en mer nyanserad representation av barns rörelsemönster och ge en mer djupgående diskussion rörande genusperspektivets betydelse för lekmiljön. I texten om flickor och pojkars lekmönster användes primärt en källa som skrevs 2003. Mycket kan ha hänt sedan dess och de källor som refererades till i litteraturen avhandlade inte heller pojkars utsatthet när de vill utöva "kvinnligt kodade" aktiviteter. Fler källor hade skapat en mer pålitlig bild av hur normerna är idag och hur det påverkar barn med olika könstillhörigheter.

Hur kan ett konceptuellt förslag till en bygglek med Bob Hund-tema utformas?

Detta besvaras i delen *Koncept*. Temat Bob Hund var det som inspirerat hela arbetet från början, vilket ibland kunde försvåra arbetsprocessen i stället för att inspirera den. Utmaningarna låg främst i att ge temat Bob Hund en tydlig koppling till utformningen samt den utmanande platsen i Östra Ramlösa. Till sist lyckades en vinkel identifierades som gjorde att Bob Hund-temat kunde bidra till designprocessen på ett enklare sätt. Detta sätt var främst genom att använda låttexter och grafiskt material samt att låta Bob Hunds värderingar komma fram i själva byggleken som koncept.

Bob Hund-temat har både varit till för och nackdel för vårt koncept. Temat i sig har påverkat utformningen av byggleken utifrån intervjuerna med Öberg och Kann samt hur vi har tolkat Bob Hund. Hade det bara varit en bygglek utan tema hade platsen utformats på ett annat sätt. Samtidigt ansåg vi att Öbergs syn på vad en Bob Hund-lekplats kunde vara, gick hand i hand med vad en bygglek är. En nackdel med temat är möjligen att dagens barn inte förstår referenserna till Bob Hund. Samtidigt behöver byggleken locka barnens föräldrar som kör dem dit och som är delaktiga med barnen på byggleken. Troligtvis kan Bob Hund vara något som lockar föräldrarna tillräckligt för att ta sig till byggleken trots att den är belägen på en något otillgänglig plats.

Platsen i sig utgjorde en stor utmaning. I och med att det inte finns något att förhålla eller förankra sig till, samt att Helsingborgs stads planeringsarbete fortfarande befann sig i ett tidigt skede, behövde beslut tas om många parametrar som vi var ovana vid. Exempel på detta var tillgången till vatten och el och hur resten av aktivitetsområdet skulle se ut. Aktivitetsytans ottydliga tidsram gjorde det även mer utmanande.

Vidare bör det utredas huruvida placeringen av aktivitetsytan i norra delen av Östra Ramlösa utgör en lämplig placering för etablerandet av en bygglek, givet dess specifika förutsättningar. Närheten till de stora vägarna och bullret är inte något som bör vara i nära anslutning till lekytor. För att inte överstiga 50–55 decibel måste bullervallar och/eller bullerplank finnas för att detta ska vara möjligt.

Att platsen är belägen så pass långt ut från centrum har också vissa nackdelar. Utan sällskap av en vårdnadshavare kan det bli svårt för många barn att ta sig till platsen på egen hand. Det är möjligt att ta sig till platsen till fots, med cykel eller buss. Dock måste den högtrafikerade vägen korsas, vilket innebär vissa risker. Det är även en relativt lång sträcka till byggleken från centrum. Enligt pedagogen på Biskopsgården kan en bygglek locka människor från alla delar av staden. Det kan därför finnas en möjlighet att folk tar sig dit i alla fall. I första hand bör prioriteringen dock ligga på att engagera barn från de kringliggande skolverksamheterna.

En annan utmaning är risken för skadegörelse eller vandalism på bygglekens område. På grund dess geografiska placering där det inte rör sig människor kontinuerligt under alla tider på dygnet, finns det en större risk att den förstörs eller vandaliseras. Det faktum att den är bemannad under dagarna är fördelaktigt, men när det inte finns någon personal eller andra människor på plats kan det påverka platsen negativt. Däremot riktar sig hela aktivitetsytan till en bred målgrupp som kanske uppehåller sig på platsen under fler timmar på dygnet, vilket kan öka tryggheten på både aktivitetsytan och byggleken.

Utifrån de problemen som finns med platsen hade det varit bättre att anlägga aktivitetsytan och byggleken i en annan del av Östra Ramlösa. Eftersom Helsingborg stad planerade att aktivitetsytan skulle vara belägen i den norra delen av området, utgick arbetet och placeringen av byggleken från detta. I efterhand hade ett mer kritiskt förhållningssätt till valet av platsen varit befogat, då vi anser att det inte är en så lämplig plats för en bygglek. Vår vision är att byggleken i framtiden får flytta till en mer optimal plats och bli en permanent del av Östra Ramlösa. En slutsats som kan dras från detta är att även om platsen inte är helt optimal för ändamålet, utgör byggleken en värdefull miljö för Helsingborgs barn att leka, samverka och utvecklas i. Även om platsen inte är optimal är en bygglek här bättre än ingen bygglek alls.

Helsingborg har i dagsläget planerat att den tillfälliga aktivitetsytan ska vara grusad. Grusbelagd yta har överlag en lägre attraktionskraft och sämre förutsättningar att generera ett folkliv i samma utsträckning som en anlagd

parkmiljö. Grönskan bör i stället prioriteras högt för att platsen ska bli trevlig att besöka. Samtidigt är det också en kostnadsfråga då det i dagsläget är oklart hur länge aktivitetsytan kommer finnas innan den bebyggs. Det går därför att fundera över om det kostnadsmässigt är värt att plantera temporära träd och växtlighet om ytan bara kommer finnas i tre år. Det finns däremot en chans att aktivitetsytan kommer existera i 15 år. Då blir träden avgörande för platsen värde. För det första ger det skugga som gör det möjligt att vistas på platsen under sommartid. För det andra kan träden generera lösa material. För det tredje höjer det platsens biologiska och estetiska värde. I detta arbete har det därför, trots restriktioner om vatten och höga kostnader, valts att placera ut flera träd och annan grönska som buskar och gräsytor som kräver en del bevattning. Vatten går att lösa med exempelvis en tankbil. Samtidigt kommer det antagligen i sinom tid dras in vatten till området till de nya bostäderna. Det går därför att argumentera för att vatten skulle kunna dras in redan nu för att underlätta bevattningen.

Ett problem med vårt koncept är placeringen av vindskyddet på byggleken. Denna är placerad så att västanvinden kan åka rakt in i vindskyddet. Vindskyddet skulle behöva placeras på en annan plats eller vinkla det så att vinden inte blåser rakt in.

En annan central frågeställning är i vilken utsträckning en bygglek bör och kan gestaltas i förhand. Eftersom bygglekens kärna bygger på flexibilitet och barnens eget skapande, uppstår en konflikt mellan traditionell landskapsarkitektur och den föränderliga lekens behov. Byggleken ska få växa fram organiskt och med barnens eget inflytande. Samtidigt kan en tydlig avgränsning av byggleken med växtlighet underlätta för barns fortsatta lek och kreativitet. Tydliga barriärer och gränser är viktiga för att tydliggöra bygglekens storlek och skapa en trevligare rumslighet. Speciellt då platsen för tillfället är ett åkerlandskap. Det finns mycket att upptäcka som att måla på träplanket, krypa genom hemliga hål och springa genom stora salix-planteringar. Dessa aktiviteter hade nog känts väldigt spännande även på en traditionell lekplats. Samtidigt är lekytor för barn oftast en språngbräda till fortsatt lek, som landskapsarkitekten från Helsingborg förklarade. Själva byggandet är inte målet, utan leken. Konsensus mellan de som arbetade med bygglek var också att byggleken har en hög attraktionskraft för barn, oberoende yttre faktorer. Slutsatsen är därför att den framtagna bygglekens utformning med största sannolikhet kan bidra till att öka barns kreativitet och ge barn en plats att medverka på utan att distrahera från byggandet.

Ett motargument mot byggleken är att många vuxna inte tycker att en bygglek är speciellt estetiskt tilltalande. Många bygglekar tenderar att se oordnade eller övergivna ut när det inte finns några barn som leker. Samtidigt är byggleken en levande plats där barn faktiskt får lov att synas och höras på sina villkor. Människor dras också till andra människor. Där det finns liv och rörelse finns det skönhet. En tom orörd standardiserad lekplats kan också kännas övergiven, trots att den är vackert utformad, om ingen leker där. Det är det som riskerar att hända när lekplatser görs för vuxnas ögon, i stället för att prioritera barnens lek, behov och perspektiv. En stökig bygglek full med liv, glada barn, samarbete och rörelse upplever vi är brokig, kreativ och vacker.

Metoddiskussion

Som beskrivet i *Material och metod* har arbetsprocessen utgått från en iterativ designprocess som har hjälpts av Krupinskas bok *Att skapa det tänkta* (2014). Denna bok riktar sig till arkitekturintresserade och användes i detta arbete i syfte att guida designprocessen. I boken presenteras arkitekters främsta metod: att arbeta med *analys genom syntes*. I vårt arbete började syntetiseringen först efter inläsning av litteratur och intervjuer med yrkesverksamma. Detta upplevde vi till viss del hämmade vår designprocess. All information som intogs blev för mycket för att sedan kunna inkorporera i ett förslag vilket gjorde det svårt att gå vidare i designprocessen. I stället behövde mycket sållas bort för att vi skulle hinna göra ett sammanhängande förslag. Det hade varit en fördel om Krupinskas metod hade introducerats tidigare i arbetet, för att få en tydligare struktur redan i början. Samtidigt förklarar Krupinska att vissa framgångsrika arkitekter använder sig av metoden att först läsa på innan de genomför en iterativ designprocess. Krupinska (2014) beskriver dock att denna process kan vara hämmande för många nya arkitekter. Samtidigt går det att argumentera för att början av processen var analys genom syntes, då skapandet av litteraturstudien gav oss nya problem och lösningar. Vi hittade byggleken relativt snabbt tack vare litteraturen och vår intervju med Växtvärket som driver Guldängens bygglek i Malmö. Denna upptäckt ledde till att den ursprungliga idén om en traditionell temalekplats omprövades, vilket också ledde oss vidare till att intervjua fler som arbetade med bygglek. Byggleken kopplades till Bob Hunds genom sin ostädade, öppna och punkiga upplägg.

Under arbetet gjordes ett val att enbart intervjua yrkesverksamma som arbetar direkt med bygglekar. För att få en mer nyanserad bild hade det varit värdefullt att även intervjua personer som arbetar med planering eller politiska beslutsfattare. Det hade varit intressant att hitta personer som inte var lika positivt inställda till bygglek. Det hade bidragit till en djupare förståelse och fler

perspektiv, vilket i sin tur hade kunnat belysa de nackdelar och strukturella svårigheter som en bygglek kan medföra.

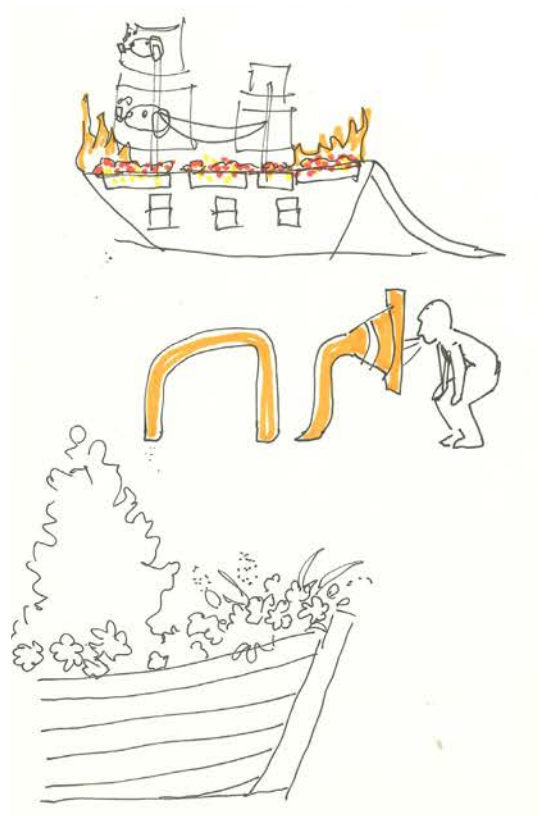
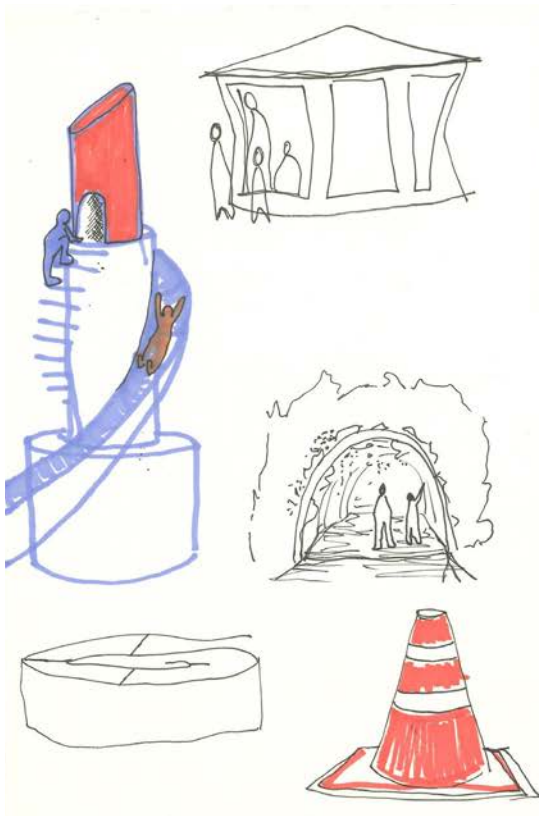
Under arbetet besöktes två lekplatser och en bygglek i Malmö. Det hade varit fördelaktigt att besöka fler bygglekar i Sverige och speciellt Drottninghögskolan i Helsingborg som under vårterminen 2026 hade stadens bygg-container. Det hade varit värdefullt att få se hur en bygglek fungerar i kombination med en skolverksamhet. Det hade också varit fördelaktigt då byggleken är belägen i samma kommun som vårt projektområde. Det hade gett oss en tydligare inblick i hur kommunen arbetat med bygglek i praktiken.

Som landskapsarkitekter är vi medvetna om att våra egna preferenser kring estetik samt valet av tema har påverkat utformningen av byggleken. Det har även påverkat vilka delar som vi tycker är viktiga att ha med exempelvis växtlighet, kullar, stockar och stenar att hoppa mellan och vindskydd. Hade vi utgått från medborgardialoger är det inte säkert att utformningen hade sett likadan ut.

Designfasen tilldelades mindre utrymme än initialt planerat, vilket därför gjorde att arbetets gestaltungsdel snarare blev ett konceptuellt förslag i stället för att gå in mer på detaljer. Från början var tanken att vi skulle hinna göra en detaljerad gestaltning med materialförslag och detaljbeskrivningar. Dock hanns detta inte med. Om vi skulle göra om arbetsprocessen hade det med stor sannolikhet varit fördelaktigt att göra en teoretisk litteraturstudie *eller* ett gestaltungsförslag. Det var utmanande att försöka få ihop båda. Vi fick ihop det i slutändan, men processen hade underlättats om arbetets metod och tillvägagångssätt hade bearbetats i början av arbetet. Det hade kanske resulterat i ett mer ingående gestaltungsförslag eller en mer utvecklad litteraturstudie.

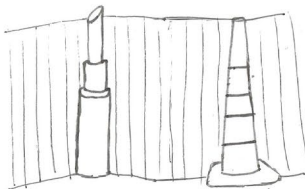
Vid vidareutveckling av arbetet hade vi velat integrera barnens perspektiv och behov på ett tydligare sätt. Till exempel genom workshops eller någon form av medborgardialog. I arbetet som landskapsarkitekter är det viktigt att få med brukarna i processen. Vuxna och barn upplever platser på helt olika sätt och får barnen vara med i processen ökar chanserna att de kommer vilja använda den. Som Leeuwen et al. (2022) beskrev, är det lätt att de vuxna hamnar i en "expertroll" som vet vad barn behöver på en lektya, men det är ju faktiskt barnen som är experterna på lek. Dessutom kan inkludering av barn på en lektya skapa en värdefull känsla av ägandeskap hos de faktiska användarna.

Arbetsprocess

Tidiga idéer om Bob Hund-inspirerade element.

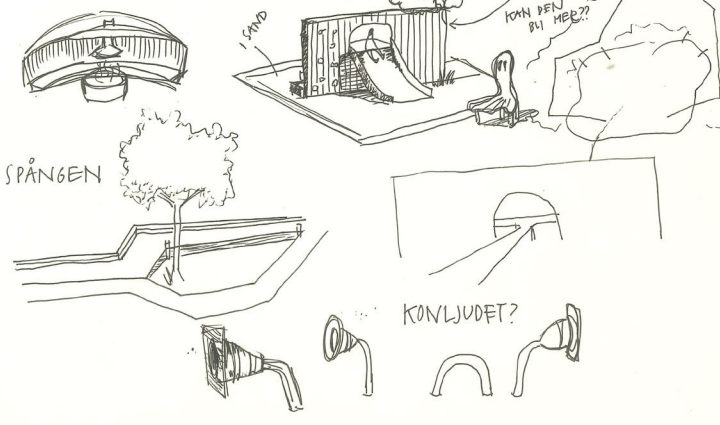
ROLIGA STOLPAR

VINDSKYDD

FAST UTRUSTNING
VINDSKYDDET

Rutor m. text
citat på kul
sida

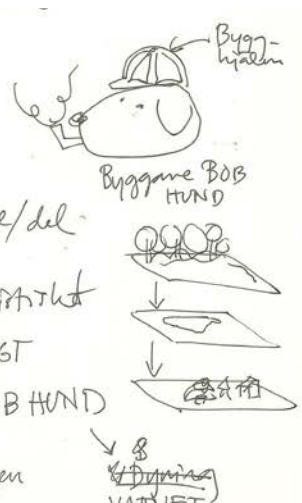
HÄLT my sida
för nytt ställe/del
Svarstift
Punkigt/Brotalstift
EJ TILKÄTTLAGT

BYGGARE BOB HUND

Bygger

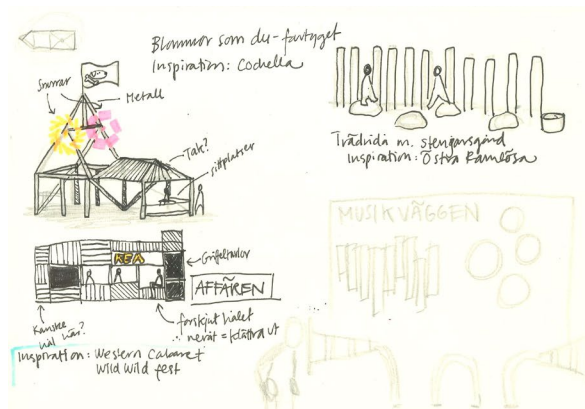
Dungen

8
Bygging
VATTNET

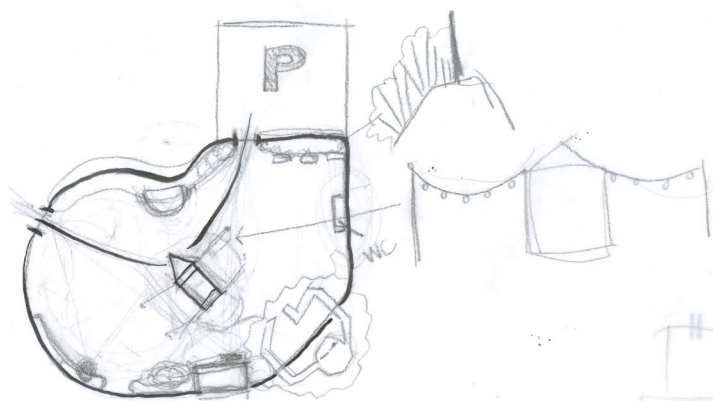

Tidiga idéskisser och anteckningar.

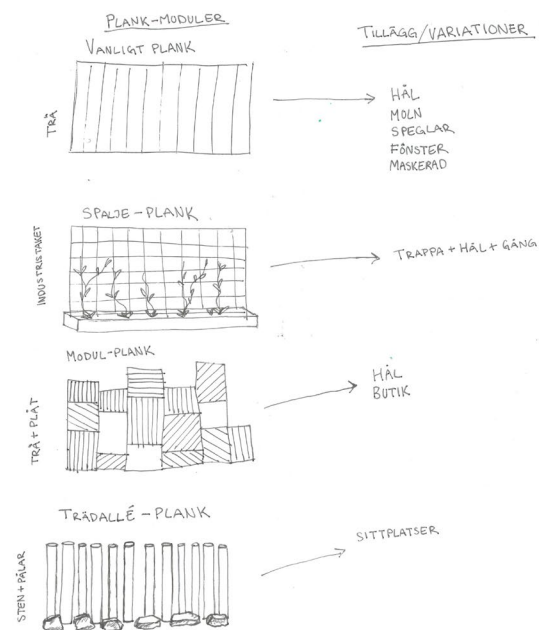
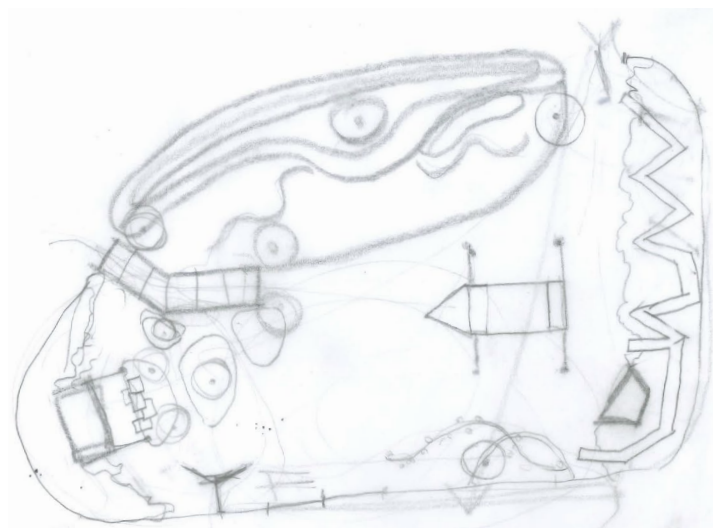
Idén om en tydlig inramning och plank runt byggleken började formas. Nu funderade vi på hur *natur*, *bygg* och *Bob Hund* tillsammans skulle samspela på en bygglek.

Fartyget börjar ta sin form samt tidiga skisser på möjliga plank.

Tidiga skisser på förslaget, bullervallen och ljusslingor från fartyget.

Skiss på de olika planken.

Tidig skiss på entré.

Senare skiss på bygglekens utformning, planket och entréerna.

Övriga reflektioner

En annan fråga vi ställde oss var: *Går det att skapa platser som utmanar barnens motoriska utveckling som samtidigt uppfyller alla säkerhetskrav?* Svaret som vi kommit fram till är att vi tror det. I Sverige har vi en väldigt strikt säkerhetsstandard, men i den ingår inte byggleken. Det finns flera bra exempel, som Guldängen och Biskopsgården, som visar på att det går att driva en fungerande och säker bygglek. Vi tror verkligen att byggleken är framtidens lekplats och hoppas att den snart får en ny storhetstid.

REFERENSER

- Algurén, B., Tang, Y., Pelletier, C., Naylor, P-J. & Faulkner, G. (2024). Biopsychosocial and Environmental Correlates of Children's Motor Competence: An Exploratory Study. <https://link.springer.com/article/10.1186/s40798-024-00763-z>
- Arnold, C. (2003). *Observing Harry: Child Development and Learning 0–5* (Maidenhead: Open University Press).
- Beckman, M., Eriksson, E. & Simonsson, E. (2022). *Lekotoper - en vägledning för naturlika gröna landskap*. Vinnova: Hållbara lekmiljöer i staden. [Lekotoper Vagledning Urbio.pdf](#)
- Berg, S., Jansson, M., Beckman, M., Litsmark, A. (2020). *Bygglekplatsen – en möjlighet idag*. Movium Fakta 2. <https://movium.slu.se/media/fryhychn/movium-fakta-2-2020.pdf>
- Bernalt, E., Stiber, S. & Ohlander Whilney, L. (2020). *Byggleken: en magisk värld i barnens regi*. Första tryckningen, Eklundhpaglert förlag.
- Björklid, P., Fischbein, S. (2011). *Det pedagogiska samspelet*. 2. Studentlitteratur. Lund.
- Boverket. (2023). *Tillsyn över lekplatser*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/exempel-pa-tillsynsomraden/lekplatser/> [2026-03-26]
- Boverket. (2024) Alléer, avenyer och esplanader. [Alléer och esplanader - Boverket](#) [2026-06-10]
- Boverket. (2025a). Lekplats. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler--om-byggande/tomter/lekplats/> [2026-03-24]
- Boverket. (2025b). Krav på lekplatser. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/exempel-pa-tillsynsomraden/lekplatser/krav-pa-lekplatser/> [2026-03-24]
- Boverket. (2025c). Tillsynsansvar för lekplatser. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/exempel-pa-tillsynsomraden/lekplatser/tillsynsansvar/> [2026-03-24]

Boverket. (2025d). *Olika regler om tillgänglighet*.

<https://www.boverket.se/sv/byggande/tillganglighet--bostadsutformning/tillganglighet/> [2026-03-24]

Brown, S. (1988). Play as an organizing principle: Clinical evidence and personal observations. I: Bekoff, M. & Byers, J. (red.) *Animal Play: Evolutionary, Comparative and Ecological Perspectives*, Cambridge: Cambridge University Press, s. 243-259.

Delvert, J., V. Wadensjö, H., Bornehag, C-G. & Wikström, S. (2024). *Associations between Motor Competence, Physical Activity and Sedentary Behaviour among Early School-Aged Children in the SELMA Cohort Study*. <https://www.mdpi.com/2227-9067/11/6/616>

Eriksen, A. (1985). *Playground Design: Outdoor Environments for Learning and Development*. (New York: Van Nostrand Reinhold Company)

Evenshaug, O. & Hallen, D. (2001). *Barn och ungdomspsykologi*. Studentlitteratur.

Folkhälsomyndigheten. (2026). Förskola, skola och fritidshem – så här kan rörelse främjas. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-amnesomraden/fysisk-aktivitet-och-stillasittande/forskola-skola-och-fritidshem-sa-har-kan-rorelse-framjas/>

Fridell, L. & Kylin, M. (2024). *Riktlinjer för lek – då och nu. Förändringar av kommuners planering av platser för barn under ett decennium*. Sveriges lantbruksuniversitet. [Riktlinjer för lek - då och nu](#)

Gottwald, J. (2016). *Infants in Control: Prospective Motor Control and Executive Functions in Action Development*. https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?aq2=%5B%5B%5D%5D&c=1&af=%5B%22publicationTypeCode%3AcomprehensiveDoctoralThesis%22%5D&searchType=SIMPLE&query=gottwald&language=sv&pid=diva2%3A942682&aq=%5B%5B%5D%5D&sf=all&aqe=%5B%5D&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&noOfRows=50&dswid=5582

Gärdenfors, P. (2009). *Lek ur ett evolutionärt och kognitivt perspektiv*. I: Jensen, M., Harvard, Å. (Red) *Leka för att lära – Utveckling, kognition och kultur*. Studentlitteratur. 43 – 53.

- Göteborgs stad. (u.å.). *Hjällbo parklek*. [Hjällbo parklek - Göteborgs Stad](#) [2026-04-17]
- H22. (u.å.a). H22. <https://h22.se/> [2026-04-02]
- H22. (u.å.b). *Bygglek 2.0*. <https://h22.se/h22-city-expo-live/pa-bygglek-2-0-far-stadens-barn-utveckla-och-testa-sina-byggskills/> [2026-04-02]
- H22 (u.å.c). *Smart City – H22*. <https://h22.se/smartcity/> [2026-04-02]
- Hansen Sandseter, E-B., Johan Sando, O. & Kleppe, R. (2021). *Risky Play and Children's Well-Being, Involvement and Physical Activity*. Child Indicators Research. Volume 14. s. 1435–1451. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12187-021-09804-5>
- Hart, R. (2002). Containing children: Some lessons on planning for play from New York City. *Environment and Urbanization*, Vol 14: 135 – 148. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/095624780201400211>
- Hawkins, D. E. (1970). The playscape: A child-oriented learning environment. *Educational Product Report*, 3, s. 15–17.
- Hayward, D. & Rothenbert, M. (1974). *Children's play and urban playground environments*. *Environment and Behaviour*, 6, pp. 131–168.
- Helsingborg. (u.å.a). *Grön omställning: Bygglek 2.0*. <https://innovation.helsingborg.se/initiativ/bygglek-2-0/> [2026-03-11]
- Helsingborg. (u.å.b). *Nu bygger vi en familjevänlig stadsdel i Östra Ramlösa*. <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/stadsutvecklingsprojekt/ostra-ramlosa-2/> [2026-03-11]
- Helsingborg. (u.å.c). *Miljömål för livskvalitet*. [Miljömål för livskvalitet | Helsingborg.se](#) [2026-03-11]
- Helsingborg. (2022). *Gestaltad livsmiljö: Strategi för konst - Östra Ramlösa*. <https://media.helsingborg.se/uploads/networks/1/2024/06/220525-gestaltad-livsmiljo-strategi-for-konst-ostra-ramlosa.pdf> [2026-03-11]

- Helsingborg. (2024a). *Klimat och miljö*. <https://helsingborg.se/bo-bygga-och-miljo/klimat-och-miljo/> [2026-03-11]
- Helsingborg. (2024b). *Nytt digitalt konstverk ska ge en förstärkt upplevelse av Östra Ramlösa*. <https://helsingborg.se/nyheter/nytt-digitalt-konstverk-ska-ge-en-forstarkt-upplevelse-av-ostra-ramlosa/> [2026-03-11]
- Helsingborg. (2025). *Vision Helsingborg 2035*. [Vision Helsingborg 2035 | Helsingborg.se](https://helsingborg.se/vision-helsingborg-2035/) [2026-03-11]
- Hurtwood, L-A. (1968). *Planning for play*. Thames and Hudson, London.
- Jansson, M. (2015). *Children's perspectives on playground use as basis for children's participation in local play space management*. *Local Environment*, (20). s. 165–179. [Attractive Playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns](#)
- Jansson, M. (2018). *Kommunala lekplatser i tider av förändring - En undersökning av utbud och förvaltning av lekplatser i 23 svenska kommuner*. Sveriges lantbruksuniversitet. https://pub.epsilon.slu.se/3471/1/marit_jansson_090108.pdf
- Jordbruksverket. (2025.) *Odling energigrödor*. <https://jordbruksverket.se/utveckla-foretagande-pa-landsbygden/fornybar-energi/odla-energigrödor> [2025-04-15]
- Jungmark, L. (2021). *Barn Plats Lek Stad – Strategier för barnvänlig stadsplanering*. *Stad & Land*. Nr 189. <https://movium.slu.se/media/rekjtvtwi/barn-plats-lek-stad.pdf>
- Karlsson, C. (2014). *Alla barns rätt till skrubbsår – barn med funktionshinder och deras tillgänglighet till lekplatser i Norrköpings kommun*. Institutionen för kultur och kommunikation. Linköpings universitet. [Microsoft Word - Christina Karlsson uppsats](#)
- Karsten, L. (2003). *Children's Use of Public Space: The Gendered World of the Playground*. *Childhood*. 10(4), s. 457–73.
- Kleppe, R. (2018). Affordances for 1- to 3-year-olds' risky play in Early Childhood Education and Care. *Journal of Early Childhood Research*. Volym 16, Issue 3. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1476718X18762237>

- Knutsdotter Olofsson, B. (2009). *Vad lär barn när de leker?* I: Jensen, M., Harvard, Å. (Red) *Leka för att lära – Utveckling, kognition och kultur*. Studentlitteratur. 75 – 92.
- Krohe, J. (1996). *Beyond playgrounds*. Illinois Periodicals Online.
- Krupinska, J. (2014). *Att skapa det tänkta - en bok för arkitekturintresserade*. Upplaga 1:2, Studentlitteratur.
- Kylin, M. (2003). *Children's Dens*. Children, Youth and Environments Vol 13, No.1. Department of Landscape Planning, Alnarp, the Swedish University of Agricultural Sciences. [Children's Dens on JSTOR](#)
- van Leeuwen, L., Vaneycken, A. & Paterson, C. (2022). *Democratic Design Through Play*. Conjunctions: Transdisciplinary Journal of Cultural Participation: Vol. 9, No. 2. <https://tidsskrift.dk/tcp/article/view/145675/188855>
- Lantmäteriet (2019) *GSD-Höjddata, raster 50 m [Dataset]*. Distribuerad av SLU GET Geodatabank. [Geodata Extraction Tool](#) [2026-06-10]
- Lindholm. (1995). *Skolgården- vuxnas bilder barnets miljö*. Alnarp: Stad & Land nr 129.
- Little, H. & Stapleson, M. (2021). *Exploring toddlers' rituals of 'belonging' through risky play in the outdoor environment*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1463949120987656>
- Länsstyrelsen. (2021). *Checklista för tillsyn av lekplatser*. https://www.lansstyrelsen.se/download/18.e1a064b184b9169c1e4486/1669717844211/Checklista%20lekplatser_TA.pdf
- Malmberg, J. (2025). Årets Hassepris går till: Thomas Öberg! *Helsingborgs Dagblad*, 30 mars. [2026-02-05]
- Mathiasson, C. & Rothoff, P. (2023). *Manual för bygglek - Gantofta skola*. Helsingborg Stad. <https://intranat.helsingborg.se/wp-content/uploads/sites/3/2023/12/manual-for-bygglek-gantofta-skola-2023.pdf>
- Mergen, B. (2003). *Children and nature in history*. Environmental History. 8(4), pp. 643–669.

Mårtensson, F., Jansson, M., Johansson, M., Raustorp, A., Kylin, M. & Boldermann, C. (2014). *The role of greenery for physical activity plays at school grounds*. Urban Forestry & Urban Greening. Volume 13, Issue 1, Pages 103–113.

Naturvårdsverket. (2023). *Vägledning och riktvärden för buller på skolgård*.

[Vägledning och riktvärden för buller på skolgård](#)

Nolin, C. (2009). Hundra år av lekplatshistoria 1850–1950. I: Jansson, M. & Klintborg Ahlko, Å. (red.) *Plats för lek – Svenska lekplatser förr och nu*. Svensk Byggtjänst AB. s. 34–55.

Norén-Björn, E. (1977). *Lek, lekplatser, lekredskap: en utvecklingspsykologisk studie av barns lek på lekplatser*. Stockholm: Lekomiljörådet.

Pedagogsajten. (2023). *Hjälp och stöd för dig som vill starta en bygglek*.

<https://pedagogsajten.familjenhelsingborg.se/hjalp-och-stod-for-dig-som-vill-starta-en-bygglek/#:~:text=Vilka%20ord%20vill%20ni%20skicka%20med%20till,Helsingborg%2C%20hoppas%20p%C3%A5%20att%20m%C3%A5nga%20skolor%20inspireras>
[2026-03-26]

Regeringskansliet. (u.å.). *Mål för funktionshinderspolitiken*. Prop.2016/17:188

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/funktionshinder/mal-for-funktionshinderspolitiken/>

Prellwitz, M. & Skär, L. (2007). *Usability of playgrounds for children with different abilities*. Occupational Therapy International. 14(3): 144–155.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/oti.230>

Sandseter, E. (2007). *Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children's play?* European Early Childhood Education Research Journal, 15(2), 237–252.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13502930701321733#d1e410>

SCB. (2024). *Tätorter i Sverige*.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/> [2026-04-13]

SFS 2004:451 *Produktsäkerhetslag*

SFS 2010:900 *Plan- och Bygglag*

SFS 2011:338 *Plan- och Byggförordning*

Shier, H. (1984). *Adventure Playgrounds – an introduction*. National Play Field Association. University College Dublin Library.
[https://www.academia.edu/108599033/Adventure Playgrounds an introduction](https://www.academia.edu/108599033/Adventure_Playgrounds_an_introduction)

Sjöman, M., Granlund, M., & Almqvist, L. (2016). Interaction processes as a mediating factor between children's externalized behaviour difficulties and engagement in preschool. *Early Child Development and Care*, 186 (10), 1649–1663.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1121251>

Stephenson, A. (2003). Physical Risk-taking: dangerous orendangered? *Early Years*, Volym. 23, No. 1.
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/0957514032000045573?needAccess=true>

Sigmundsson, H. & Vorland Pedersen, A. (2000). *Motorisk utveckling: Nyare perspektiv på barns motorik*. 1:2. SEBU Forlag, Oslo 2000.

SIS. (u.å). *Lekredskap*. (SIS/TK 379) Svenska Institutet för Standarder.
<https://www.sis.se/delta-och-paverka/tksidor/tk300399/sistk379/>

SMHI. (u.å). *Vind i Sverige*. [Vind i Sverige — SMHI](#) [2026-04-02].

Stockholms stad. (2016). *Parkleken Skånegläntan*. [Parkleken Skånegläntan - Stockholms stad](#)

UNICEF. (2024). *Barnkonventionen*.
https://assets.ctfassets.net/gl8rzq2xcs2o/FUJ64Tf4T7SHdFcZPfj7Y/ccbb852ddac1ff7287134cdf7579b691/UNICEF_Barnkonventionen_fullversion_2024_1_.pdf

Williams, P. (2001). *Barn lär av varandra: samlärande i förskola och skola*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis

Woolley, H. (2007). *Where do the children play? How policies can influence practice*. Municipal Engineer, 160. s. 89–95.

- Woolley, H. (2008). *Watch this space: Designing for children's play in public open spaces*. GeographyCompass, 2(2). s. 495–512.
- Woolley, H. & Lowe, A. (2013). *Exploring the Relationship between Design Approach and Play Value of Outdoor Play Spaces*. Landscape Research. Vol. 38 (No. 1) 53–74, <http://dx.doi.org/10.1080/01426397.2011.640432>
- Weih, M. (2006) *Energiskogsodling på åkermark – möjligheter för biologisk mångfald och kulturmiljö i ett landskapsperspektiv*. (Dnr: 802-114-04) Naturvårdsverket. [*untitled](#)
- WHO. (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/60a1cbaa-2bef-4251-9557-e52ce22112b3/content>

Kartmaterial

- Google Earth Pro. (2026). *Bulleranalys. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-04-21]
- Google Earth Pro. (2026). *Rörelse och närliggande skolverksamhet. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-04-21]
- Google Earth Pro. (2026). *Trädalléer och rörelse på platsen. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-04-21]
- Google Earth Pro. (2026). *Östra Ramlösa och Helsingborg. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-05-05]
- Google Earth Pro. (2026). *Östra Ramlösa. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-05-05]
- Google Earth Pro. (2026). *Norra delen av Östra Ramlösa. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-05-05]
- Google Earth Pro. (2026). *Helsingborg stad och Östra Ramlösa. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-05-05]

Google Earth Pro. (2026). *Bullervall Östra Ramlösa. Flygfoto*. [Datorprogram]. Bearbetad karta från Google Earth Pro © Airbus 2026. [2026-05-05]

Lantmäteriet (2026). *Helsingborg. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto*. [Kartografiskt material]. [Min Karta](#) [2026-05-05]

Helsingborg stad. (2024). *Gestaltad livsmiljö i Östra Ramlösa. Detaljplan, stadsbyggnadsförvaltningen*. [Kartografiskt material].

icatserver7ccb027724ee28d354b32c7c6b68a511473ed4b6bfe2859e6acb33a1e22a27b4d0973ba5fce240651d4a3ed38aad48abd54ae23417d88f2c6160d46c9f777f6d_pr_stramlsa-gestaltadlivsmilj_ver241127-170007.pdf [2026-05-04]

Bildkällor

Hamberg, P. (2009) *Bob Hund live under Arvikafestivalen 2009* [fotografi] [bob hund | Patrik Hamberg | Flickr](#) [2026-06-05] cc-by-sa-2.0 [Deed - Attribution-ShareAlike 2.0 Generic - Creative Commons](#)

Kann, M. (u.å). *logo* [Illustration] [bob hund - officiell sida](#) [2026-05-14] Används med upphovspersonens tillstånd.

Karlin, O. (2005) *Bob Hund live in Stockholm one year, using a traffic cone as a megaphone* [fotografi] <https://www.flickr.com/photos/oskarlin/52146093/> [2026-06-05] cc-by-sa-2.0 [Deed - Attribution-ShareAlike 2.0 Generic - Creative Commons](#)

BILAGOR

Bilaga 1 - Intervju med landskapsarkitekt/barnrättstrateg, Helsingborg

I intervjun med landskapsarkitekten/barnrättstrategen var fokuset att höra hur de arbetar med lekplatser i Helsingborg stad och hur de arbetar med barn på olika sätt. Vi pratade med landskapsarkitekten som arbetat i Helsingborg i drygt 10 år. Hon är även barnrättsstrateg och bevakar barn och ungas frågor utifrån barnkonventionen/barnrättslagen, samt utifrån processer. Hon är en röst för alla barn och ungar som inte har möjlighet att påverka särskilt mycket. År 2000 slog EU-standard (SS-EN 1176:1) igenom för ordning och säkerhet. Hon förklarar att Sverige är *”bäst i klassen”*. I Danmark ser det helt annorlunda ut i hur de väljer att tolka frågorna och vad man tycker är okej även om de är samma standard. I Sverige har vi väldigt hög säkerhet - *”Jag brukar också säga det - att lekplatser är verkligen några av våra mest säkra platser för barn. Det är fortfarande rent statistiskt att hemmet är farligare för barn. Visst händer det olyckor på lekplatser - att man bryter armen eller slår i huvudet (...) det är därför de här standarderna är bra, det förhindrar att någon dör eller får betydande men i samband med lek.”* Däremot förklarar hon att det finns en gråzon, för barn behöver också lära sig hantera risker vilket hon säger är väldigt viktigt för barn att lära sig.

Har ni sett en stor skillnad på mängden skador innan och efter att EU-standarderna? Har mängden skador minskat påtagligt?

De allvarigaste skadorna har minskat, och det har medfört färre dödsfall. På en förskola i Norrland skedde en tragisk kvävningsolycka med ett barn som fastnade med sin kapuschong i en rutschkana. Vilket inte ska kunna hända. Dessa risker menade hon var vanligare på privata förskolor där kanske inte tillsynen och kunskaperna finns på samma sätt (exempelvis ett föräldrakooperativ). På de kommunala lekplatserna finns veckotillsyn. Vissa har till och med daglig tillsyn. De checkar av lekplatserna okulärt, så att allt ser okej ut. Sedan har de årliga besiktningar där de går igenom lekplatserna med en besiktningsman. De kollar om det finns röta (som riskerar att trilla eller gå sönder), om det har skapats något farligt mått där barnen kan fastna eller trilla igenom och så vidare. Helsingborg stad har jättebra koll på lekplatserna, förklarar hon.

Innan en ny lekplats kan tas i bruk, måste den besiktigas och bli godkänd. De felen som kan uppstå klassas in i A-B-C-fel. Vid A-fel får lekplatsen absolut inte öppnas och felen måste åtgärdas omedelbart, för då kan det vara en fara för

livet. Vid B-fel, som de har fått på vissa nya lekplatser, har det gällt främst på utrustningen. På en av de nybyggda lekplatserna där det fanns en stor utrustning, insåg de att det fanns ett mått som var för trångt, som hade kunnat leda till skada. De som hade skapat utrustningen hade felritat den, vilket betyder att det är dem som måste åtgärda det felet. C-fel är okej att ha, typ om det börjar komma lite rost på en gungställning. Sådant kan åtgärdas inom de kommande tre åren.

Vid temalekplatser - där mycket utrustning specialbyggs, hur tänker ni då med besiktning och säkerhet?

Vi ställer krav enligt lagen om offentlig upphandling (LOU), då ställer vi de kraven från början att den utrustning som tas fram ska vara anpassad efter standandern, förklarar hon. Då måste leverantören förhålla sig till den. Vi kommunicerar med leverantörerna och ibland är det de som hör av sig om det finns några osäkerheter, och då kan besiktningsmannen kolla på ritningen innan den är färdigtillverkad. De brukar göra det när det är en produkt som inte finns som en standardprodukt.

Men att barn ibland slår sig kommer fortfarande att hända, vilket ingår lite i att leka, enligt henne. Som förälder har man ett ansvar när man är på lekplatsen med sina barn. Det är något som vi i kommunen försöker skicka med, att föräldrarna ska vara aktiva med sina barn på lekplatserna, förklarar hon. Det är ingen rastgård där man lämnar sina barn.

“Helsingborg har alltid legat i framkant när det gäller lek, sen när man går tillbaka till 50-talet - vi hade jättemycket bygglek och parklekar som var bemannade till exempel.”

Tidigt i processen när de bygger ut stadsdelar så har lekplatserna fått vara med från början och fått ta plats för att tillgodose att det finns ytor för barn. Det är ett väldigt etablerat sätt att arbeta med lek i Helsingborg, vilket gör hennes arbete mycket lättare. De har också väldigt stort förtroende från politiken om dessa frågor. Det är inget som ifrågasätts.

I Helsingborg finns ungefär 200 lekplatser och de flesta av dem är relativt små, där många av dem finns i bostadsområden. Ett ställningstagande som de tog var att de inte ville lägga ner några lekplatser: *“(…) vi behöver ha det här nätet av lekplatser, det är så himla viktigt - även om det bara är en lekplats med en gungställning och en sandlåda, så är det en viktig mötesplats för barn och unga.”* Varje år rustar de upp ett antal lekplatser. Där har Helsingborg gått emot alla andra kommuner i Sverige, som lägger ner lekplatser. Helsingborg har inte lagt ner en enda, samtidigt som de också har skapat fler lekplatser. De har till och

med fått extra pengar för att göra fler lekplatser, speciellt de största som de kallar för "utflyktslekplatser" i nya bostadsområden utanför stan. Det är viktigt för politikerna i Helsingborg, att satsa på barn och unga. Enligt barnkonventionen har ju alla barn rätt till lek, vila och fritid, förklarar hon.

Vidare berättar hon att barn inte är en homogen grupp, då det är väldigt stor skillnad mellan en ettåring och en artonåring. De vistas och använder lekplatserna på helt olika sätt, men de kan fortfarande vara en viktig mötesplats för alla olika åldrar. Vidare förklarar hon att barn känner sig nog väldigt fri från krav som finns i övrigt; från skola, fritiden, idrott och föräldrar. Lekplatser kan vara en trygg plats fri från de vuxnas kontroll på barnen. Det kan hjälpa barns självförtroende senare i livet. Vi människor behöver leka väldigt mycket om man jämför med djur. Det handlar om att vi människor har en väldigt komplex hjärna och behöver tid för att utvecklas. Det gör den genom just lek, det är därför den är så otroligt viktig.

Skulle du säga att tjejer slutar leka mycket tidigare än killar?

"Det skulle jag nog kanske säga, men jag tror det har att göra med att tjejer kommer oftast in i en biologisk mognad mycket tidigare än vad killar gör."

Hur mycket en 8-åring får röra sig i staden på egen hand har ändrats med åren. På 1920-talet kunde en 8-åring oftast röra sig en mil fritt utan att de hade någon kontakt med sina föräldrar. Sedan minskade det drastiskt till 1950-talet och det berodde på att biltrafiken kom in i samhället och städerna. Biltrafiken har påverkat barns rörelsefrihet enormt mycket. Till 1970-talet fortsatte det minska, och till år 2010 kan barn endast röra sig i sitt kvarter själv. Detta är ett av de argumenten till att Helsingborg stad vill behålla alla lekplatser och göra fler.

"Många barn tillåts inte att gå ut själva och då kan dessa lekplatser göra att de faktiskt får det, om de ligger nära där man bor. Då är barnet inte beroende av att en vuxen ska ta med en ut till en lekplats - som många föräldrar kanske inte riktigt har tid till med ett späckat schema. Då riskerar barnen att bara hålla sig inomhus i stället."

Vet du om barn kommer ut och använder lekplatserna mindre idag än vad de gjorde förr?

Det finns en tes: "att ju högre upp man bor i ett hus - desto mer sällan kommer man ut". Det är dock svårt att forska och mäta hur ofta barn kommer ut till lekplatser. De kan däremot se hur välanvänd lekplatserna är genom att kolla på hur de slits. De har då kunnat se att lekplatserna har slitits jämnt över alla år. Därför tror hon inte att det har skett så stor skillnad i hur mycket barn använder lekplatserna nu, även om det pratas mycket om att de skulle ha minskats i takt med att ipads och mobiltelefoner blivit allt vanligare för barn att använda.

Under H22 mässan i Helsingborg hade de möjlighet att testa ett nytt sätt att utveckla lekplatser tillsammans med barn. Det nya sättet var att barn skulle kunna rita upp sina lekplatser digitalt och sedan titta på dem i AR. De var lite skeptiska till detta i början då de inte ville att barn skulle leka med telefoner och ipads på lekplatserna, men det blev faktiskt väldigt lyckat. Det hade kunnat fungera bra för de barnen som faktiskt inte kommer ut till lekplatser av olika anledningar - att skapa sin egen kan väcka ett intresse för barn att vilja gå ut.

Helsingborg arbetar inte bara med att bygga standardiserade lekplatser, de arbetar också mycket med lekotoper. Hon förklarar att det ena inte behöver utesluta det andra. Det finns behov av både standardiserade lekplatser och mer naturlika lekplatser. Däremot ligger många av deras lekplatser vid naturlika planteringar och skogsdungar. *“Vi har sett att lekplatsen är oftast en språngbräda för fortsatt lek.” “Vi har sett att det tyvärr är många barn som inte kommer ut och leker om det inte finns en lekplats att starta på.”* Hon förklarar att det är många barn som är beroende av sina vuxna i sin omgivning för att komma ut. Vuxna är också mer benägna att gå till en ordnad lekplats och därför är de otroligt viktiga.

De har dialoger med olika åldersgrupper och har haft mycket under väldigt många år och vet också lite vad som efterfrågas på lekplatser för olika åldrar. *“Sen säger inte ålder allt om ett barn, alla barn utvecklas på olika sätt och olika fort. Det är väldigt individuellt vad barn kan och vill göra. Det är bättre att prata om att det ska finnas svårighetsgrader och utmaningar för alla barn istället för att prata om åldersgrupper. Speciellt om det handlar om barn med NPF-diagnoser eller funktionsvariationer, då fungerar det oftast inte att prata om ålder.”*

De har tre olika typer av lekplatser, den första är *närlek*, som är hyfsat enkla lekplatser med någon utrustning. Den andra är *områdeslek* som innehåller fler lekutrustningar och är anpassad till fler åldersgrupper/svårighetsgrader och är lite större. Den sista är en utflyktslekplats, som ska ses som en destination eller något man gör till ett resmål. Oftast finns det toaletter i närheten av dessa så att det går att vara där några timmar. Utflyktslekplatserna är de största och ska vara anpassade till alla barn med olika behov.

De arbetar mycket med inkludering: *“Det viktigaste att tänka på när man arbetar med dialog med barn är inte att fråga; vad vill ni ha på denna plats, utan istället fråga vad vill ni göra? Exempelvis gunga, klättra, hoppa, gömma, springa.”* De har också dialog med barn om vilket tema de vill ha på de nya lekplatserna för att

väcka nyfikenhet. Det är också ett bra sätt att marknadsföra ett område på med en ny lekplats, berättar hon. Exempelvis anlades Djungellekplatsen i ett område som ingen kände till, men som med hjälp av lekplatsen väckte nyfikenhet till området. Lekplatsen fick därefter också landmärket.

Hur arbetar ni med barn som har NPF-diagnoser? Med inkludering och tillgänglighetsanpassning?

“Förr, och fortfarande vissa idag, var lekplatser inte speciellt tillgängliga. De hade ett tillgängligt markmaterial men inte något annat. Många av dessa lekplatser är inte tillgängliga för barn med rörelse- eller balanssvårigheter. Dessa är också svåra för barn med syn- och hörselnedsättning eller barn med NPF-diagnoser som har svårt att läsa platser.” För barn med NPF-diagnoser kan då avgränsningar av lekplatserna vara mycket hjälpsamma och viktiga, förklarar hon. Barn med mag- och tarmproblem undviker ofta platser där man inte kan smyga undan. Antingen behövs en toalett eller ett buskage nära. Det svåra med att göra lekplatser tillgängliga för alla är att de oftast kan krocka mellan olika funktionsvariationer och diagnoser. Exempelvis kan synnedsättning och autism krocka. Barn med synnedsättning behöver oftast tydliga linjer att följa, medan barn med autism kan tycka att det är väldigt jobbigt med för skarpa kontraster. *“Det bästa för att göra en tillgänglig plats är att inkludera tillgänglighetsaspekten redan från början - att ställa sig frågan: hur får man med så många som möjligt från början?”*

Det finns utmaningar med tillgängligheten på lekplatser. De anser att det finns brist på tillgänglig lekutrustning, på grund av säkerhetskraven och EU-standarderna. Exempelvis skulle vissa barn behöva räcke intill studs mattor, men det får man inte lov att ha eftersom det inte enligt standarden får lov att sticka upp något som barn kan trilla på och slå huvudet i. Olika slags gungor är däremot toppen, då dessa oftast går att göra till alla olika typer av behov. Även ramper upp till lekställningar och olika slags hus där man som rullstolsburen kan komma in fungerar bra. En bro kan till exempel vara väldigt bra och rolig för barn med balanssvårigheter. På en av deras lekplatser gjorde de en balansslinga med stenar som de gjorde tillräckligt brett mellan - så att en rullstol kan komma igenom.

Ur ett samarbetsperspektiv, har ni några bra tips på hur man kan få barnen att leka med varandra?

“Vi skojade lite om det här igår. Den här draken är bra - för den sväljer många barn. (...) Sådan lekutrustning där det det tillåts möten.” Gungställning kan vara bra eftersom där kan man sitta och prata, speciellt i en kompisgunga där barnen kan se varandra, få ögonkontakt och börja integrera med varandra. Hon förklarar

att man borde undvika saker som är enkelriktat som oftast inte leder till några möten. Saker som är flyttbara är också bra, där kan barn mötas och hjälpa varandra. Lekutrustning som kan bli "upptagen" där bara ett barn kan använda utrustningen åt gången och där de måste stå och vänta på sin tur, fungerar mindre bra. Oftast går inte andra barn dit när de är upptagna, utan leker med något annat i stället och då uppstår inga möten. Exempelvis kan rutschkanor göras breda där flera barn kan åka samtidigt, vilket främjar det möten. *"Man kan tänka: 'hur många barn kan göra det här samtidigt'- och kan det uppstå ett möte här"*.

Hon förklarar däremot att det samtidigt är jätteviktigt att det finns möjlighet för barn att kunna gå undan och få vara lite själva. Att man kan få lugn och ro på en lekplats. Ett tänk man kan ha på lekplatser är att ha den stora utrustningen eller där det verkligen händer något i mitten, och sen sipprar det ut och är lugnare i kanterna, enligt henne.

Bilaga 2 - Intervju med byggledare på Guldängens bygglek, Malmö

I intervjun med byggledaren från Växtvärket var fokuset att få reda på hur de arbetar med Guldängens bygglek i Malmö och vad deras förhållningssätt är. Hon har en magister i mänskliga rättigheter och började arbetsträna på guldängen. Hon arbetar nu 50% med byggleken som byggledare. Byggleken på Guldängen började som ett arvsfondsprojekt 2017, som de fick för tre år. Efter det lyckades de etablera byggleken och de har nu ett idéburet partnerskap med Malmö stad. Det innebär att Malmö stad finansierar stora delar av byggleken, men det är Växtvärket som förening som driver det. De är alltså inte anställda av Malmö stad, men de ska upprätthålla vissa saker till Malmö stad.

"Den första frågan som ställs när det gäller bygglek är alltid säkerheten. Får en sådan här lekplats lov att se ut så här? Svaret är ja. De får inte lov att heta lekplatser, eftersom då måste den svenska standarden gälla för platsen." Men svensk standard är egentligen inte lag, förklarar hon. När lekplatser började byggas efter den svenska standarden, ville branschen hitta ett enkelt sätt att sätta ut lekplatser som var standardiserade. Därför skapades standardiserad lekutrustning *prefab*, vilket både blev lättare för säljaren och köparen. Den svenska standarden är en säkerhetsrekommendation, och de flesta följer den. Guldängen är ingen lekplats, utan en bygglek och då gäller inte svensk standard. De vill såklart upprätthålla en viss säkerhet ändå, men på ett lite annat sätt, förklarar hon. Förr fanns det många bygglekar - under 80-talet, men sen lades de ner med att standarden kom och Sverige hade en ekonomisk kris. Men nu börjar

bygggleken komma tillbaka. Växtvärket har bland annat fått en ny arvsfond och ska skapa en ny bygglek i Södertälje.

Guldängens bygglek är uppdelad i två delar, den ena delen är bygglek och den andra är odling. De har rätt länge varit de enda i Sverige som har dessa. På vardagar tar de emot grupper från skolor och förskolor som får bygga. Vissa barn är så pass små att de fortfarande har napp och står och sågar. Fram till att barnen går i 4:an eller 5:an är de fortfarande intresserade att komma och bygga som klass. Halva tiden får de vara vid bygget och andra halvan är de vid odlingen. Sedan har de öppat för allmänheten på fredagar på eftermiddagen. *“Bygggleken är en värld där barnens estetik är rådande och inte vuxnas.”* De lyssnar på vad barnen vill göra, hjälper dem och iscensätter det de har som dröm. De har en snickarskola med barnen där de får lära sig att använda riktiga verktyg. De säger aldrig *“nä det får du inte, när det går inte”* utan i stället *“vill du vi ska visa?, har du tänkt ut hur?, ska vi tänka tillsammans?”* Barnen får bygga sin egen lekplats och de vuxna är där som stöttning om barnen vill eller behöver ha hjälp.

Vissa barn vet redan innan de kommer till byggleken vad de vill göra. Andra barn fastnar i att dra skruv med skruvdragaren, för att det blir för mycket för dessa barn, berättar hon. De försöker hjälpa dessa barn lite mer och visar idéböcker, provar att sätta ihop mindre saker och följer med. Det är ofta alltid någon som börjar bygga och andra som vill vara med och bygga och då brukar ideerna växa, förklarar hon. Det sätter aldrig ihop barn för att bygga saker tillsammans, utan de hittar sina egna grupper. Om barnen vill bygga tillsammans är också beroende på vilken grupp som kommer dit. *“För oss är heller inte byggandet slutresultatet, utan slutresultatet är leken.”* *“Börjar barnen leka i stället för att bygga är det inget som stoppas, leken får företräda. Sen kan byggandet alltid fortsätta efter.”* *“Den fria leken är det viktigaste byggleken har.”* Leken vaknar i byggandet.

Finns det någonting ni säger nej till?

Det enda de skulle säga nej till är om barn skulle börja slåss med verktyg. De försöker ha positiva regler, exempelvis att de ska säga när bräda sitter fast i sågstationen. Sedan är det alltid upp till barnen att försöka bedöma egna risker. *“När barnen kommer till byggleken tänds alla sinnen, det går nästan att se det i ögonen.”* Det händer någonting hos barnen eftersom det är så okodat. De ser att de kan skada sig, att det sticker ut pinnar och brädor och spikar, förklarar hon. De går rundor och säkrar och plockar bort spikar som sticker ut, men det kommer aldrig vara helt riskfritt - för livet är inte riskfritt. Vad de mer säger nej till är sådant som anses vara utanför byggleken. Exempelvis om barnen skulle springa utanför, vilket hon förklarar att barnen aldrig gör, även om de inte har några staket, så ser barnen gränsen. Det var några barn som jagade en igelkott

och de sa de nej till, men när det gäller att bygga saker säger de aldrig nej. Barn kan få för sig att bygga väldigt stora och pampiga saker, som vi förstår inte är möjligt att bygga, men vägen dit får han själv upptäcka. De vill heller inte att saker ska tas hem, utan det som byggs där ska stanna där.

Ibland rivs vissa kojor, det är väldigt flytande, för en del kojor har stått där i alla år. Speciellt plockas kojor ned som är instabila och som tagit stryk av väder, eller kojor som inga barn leker i rivs också ner. De vill absolut inte att byggleken ska bli statisk. Så mycket material som möjligt behålls efter rivningen, vilket är en ekonomisk fråga och bra för miljön. Mycket av rivningen sker på våren.

Har varit med om att något barn har skadat sig? Och hur arbetar ni med barn som har NPF-diagnoser?

Vad de vet har de färre skador än i folkets park. Det är för att barnen oftast inte vet vad en bygglek är såsom en lekplats som barn (utan NPF-diagnos) förstår. Oftast har barn med NPF-diagnoser lättare för byggleken. De är helt plötsligt likställda med alla andra barn, för pedagogerna måste förklara för alla vad som gäller. *“Barn med NPF trivs oftast bättre hos oss, därför att de hamnar på jämlik nivå med barn som inte har NPF.”* Det är inte kodat vad det är man ska och inte ska göra. *“Bara en sån sak som när klasserna kommer, de som är superduktiga i skolan i matte och svenska - de hamnar helt plötsligt långt ner i hierarkin, medan de busiga och kreativa som aldrig sitter still - dem är helt plötsligt dem som är bäst.”* Det blir också oftast olika rum som barnen kan vara i och ställa sig i, för barn som behöver gå undan ibland. Föräldrar som kommer dit med barn som har NPF kan bli lite oroliga att deras barn ska skada sig själv eller andra. Men barn slår inte varandra, det är inte det som är det intressanta. De arbetar mest med föräldrarna, att det ska våga låta barnen prova. Föräldrar är ofta väldigt rädda, men barn märker väldigt snabbt att det finns risker med verktygen och är därför oftast väldigt försiktiga.

Vissa barn härmar andra barn och gör därför saker som de kanske inte riktigt är redo för. Exempelvis om ett barn hoppar från en höjd och en annan följer efter, så kan de som pedagoger vara med och hjälpa dem förstå själva vad de klarar av och är redo för, i stället för att göra som alla andra. På en bygglek får barnen möjlighet att tänka ut sina egna begränsningar och risker. Det kan barnen inte riktigt göra på en lekplats, där de sällan kan skada sig - eftersom allt redan är uträknat och ska vara säkert, förklarar hon. På en bygglek får barnen själva räkna ut och se vilka risker som finns. *“Ju säkrare vi gör det desto farligare blir det.”* Det viktiga är att göra barnen medvetna om riskerna som finns.

Lekplatser är generellt sett inte ett bra ställe för barn, eftersom det inte finns några risker. De kan vara kul, men de är inte gjorda för att vi ska få resilienta ungdomar, förklarar hon. *“Vad skapar vi för grund för barnen som växer upp idag? Det är klart att barn inte ska slå sig, men någon gång kommer de att skrapa knäna och om de inte gör det, då är vi nog på fel väg.”*

Hur arbetar ni med inkludering och tillgänglighetsanpassning?

Det är svårt att göra Guldängen tillgänglighetsanpassad eftersom det inte får lov att gräva i parken. De vill göra en grusad gång som går igenom bygget, på så sätt kan rullstolsburna också vara med. Idag ligger platsen bara på gräset.

Förhoppningen är att de ska kunna flytta till andra änden av parken för att kunna bygga till gången. De vill också inkludera *Tack* som är en kortare version av teckenspråk. De har också haft hörselskadade förbundet på plats och som förklarade att barn med hörselskada får lättare att höra när ljudet kan studsas på en plank bakom dem. Sen finns de barn som pratar via ett andra barn och barn med språksvårigheter. Dess barn kan kolla på en film som de har skapat, innan barnen kommer till dem. Där får de höra orden som de använder. De arbetar också med en språkskola i Malmö och anpassar språket till barnen. Det är också en del vuxna som får testa att bygga. En del kvinnor som kommer dit med sina barn har aldrig testat såga, skruva eller hamra, så då får de också prova på att göra detta tillsammans med barnen.

Bygg är ju rätt manligt kodat, är det något som syns i byggleken?

Hon förklarar att alla barn är med oavsett kön. De har nästan bara varit kvinnliga pedagoger som arbetat på byggleken, vilket kan ha haft en påverkan på att barnen inte upplever det som manligt kodat. Hon förklarar dock att vissa tjejer hamnar lite bakom, för oftast är killar lite mer “buffliga” och tar för sig enklare. Då fångar de upp dessa tjejer och stöttar dem så att deras självförtroende byggs upp. Samma gäller det för odlingen där det mer är kvinnligt kodat och där arbetar de med att få in killarna mer.

Vilka är de största problemen ni stöter på?

Det största problemet är främst föräldrarna som tror att det är en vanlig lekplats där de kan lämna barnen och hålla på med sin mobil. På byggleken behöver föräldrarna vara engagerade, speciellt om det är många barn på platsen. Många föräldrar är också väldigt rädda. De är rädda för att göra fel och för att barnen ska slå sig. Men på byggleken ska barnen få lära sig att just hantera risker, för att det är viktigt att ha med sig i framtiden. Nackdelen är ju också att byggleken ser lite ut som ett mini-Christiania för vuxna men för barnen är det paradiset, förklarar hon. Sedan har de också haft viss problematik med att folk har förstört

saker, det har brunnit på vissa ställen och någon har tagit trämaterial och grödor.

Det är många barn som kommer från andra kulturella bakgrunder. Och genom att de får snickra och lära sig nya ord, lär de sig också annan terminologi på det svenska språket. Och barn i den åldern suger åt sig kunskap och vill lära sig. Speciellt saker som är lite förbjudet som vuxna får göra men inte barn. *“Generellt sett underskattar vi barn, för barn klarar mer än vad vi tror.”*

Var får ni byggmaterialet ifrån?

De köper in en hel del nytt, främst för kojornas själva grundkonstruktion, sedan får de en del donerat, och de har kontakt med några byggfirmor i Malmö. Ibland rivs vissa kojor, och materialet försöker de spara och återanvända. Speciellt plockas kojor ned som är instabila och som tagit stryk av väder, eller kojor som inga barn leker i rivs också ner. De vill absolut inte att byggleken ska bli statisk. Så mycket material som möjligt behålls efter rivningen, vilket är en ekonomisk fråga och bra för miljön.

Vad gäller säkerheten på byggleken går de alltid rundor en gång i veckan och checkar av om det finns spikar eller skruv som sticker ut eller något som ser farligt ut. Är det något som ser ut att falla ihop eller ser vingligt ut kan de också plocka ner detta. De är också försäkrade. Sedan är också verktygen inlåsta när personalen inte är på plats.

Bilaga 3. Intervju med pedagog från Biskopsgårdens bygglek, Göteborg

Hon är pedagog på Biskopsgården i Göteborg som heltidsanställd. Byggleken drivs av Göteborgs stad och är alltså en kommunal bygglekplats. De har flera parklekar i Göteborgs stad, där det lånas ut cyklar och lekredskap och det finns också alltid något rum där man kan värma mat och gå på toa. Byggleken i Biskopsgården började 2016 som ett sommarprojekt på en skola som heter Sjumilaskolan. Här skapade och drev de en bygglek under sommarlovet tillsammans med fritidsledare som redan jobbade i staden. När skolan sedan startade fick man riva bygglekplatsen igen. Sedan utvärderades projektet och de ville att någon skulle ta över bygglekplatsen, vilket Biskopsgården gjorde. Då flyttades byggleken till Långströmsparken som också hade en byggnad med en tillhörande trädgård att tillgodose. De fortsatte att ha byggleken bara under sommarlovet, men 2017 bestämde de att byggleken skulle bli permanent och skulle finnas året runt.

De har landat i att de är en bygglekplats. Den är öppen från påsklovet till höstlovet och under vinterhalvåret är de inomhus och bygger då i andra material än trä på grund av ljudnivån. Deras bygglek är både som den traditionella byggleken men de har också mycket slöjd, och har haft keramikverkstad. De har arbetat i många olika material, ull och papper och pysslat en del. De började också odla ganska tidigt med barnen eftersom det fanns en trädgård vid byggnaden. De har haft en del vikarier över somrarna, och alla har varit genuint intresserade av att arbeta med barnen och byggleken. *“Jag har jobbat med ungdomar i över 20 år och jag upplever att detta här är ett av de absolut mest friska ställen jag har jobbat på.”* Platsen har skapat stort engagemang och driv hos folk som kommit dit. Flera studenter från HDK, arkitektstudenter, trädgårdsmästare har kommit dit.

De har också en mobil bygglek, som startades 2016. De är en skåpbil som är inredd som en verkstad som åker runt till olika gator och torg och skapar bygglek på en plats under ett antal timmar. På det sättet skapar de bygglek på platser som andra barn får tillgång till som inte har möjlighet att ta sig till den fasta bygglekplatsen. Genom den upptäcker barn och föräldrar att det finns en bygglekplats i Biskopsgården som de kan åka till. De har öppet för allmänheten mellan 10–17 måndag till lördag. De ligger också perfekt mellan tre skolor i Biskopsgården som kommer till dem genom fritids- eller skolklasser. De erbjuder alltid någon form av skapande verksamhet. När de har administrativ tid ställer de ibland ut lite material och lekredskap som barnen kan bygga/skapa/leka med och då är den inte ledarledd, utan då får de klara sig själva. Under den tiden är alla verktyg fortfarande inlåsta, de finns bara tillgängliga när personalen är där ute.

Vad är det för åldrar som kommer till er mest?

Hon berättar att det främst är låg- och mellanstadiet som är deras främsta besökare. Det är väldigt populärt, så ibland har de runt 200 besökare på en dag. De har också föräldralediga med bebisar som kommer till dem. Men eftersom de ligger under socialförvaltningen, Hisingen, och deras politiska uppdrag har styrt det så att de ska arbeta med barn mellan 7–15, får de därför inte ha en riktad verksamhet till bebisar, vilket hon förklarar att de tycker är tråkigt. Samtidigt har alla parklekar ett 0–100 perspektiv. De har många pensionärer som kommer till dem då de har en odlarförening. Hon förklarar att deras verksamhet är ett nav i biskopsgården. De har också kontakt med äldreboenden som får komma och få bygga med dem.

Hur ser det rent ekonomiskt? Får ni bidrag per år eller månad?

De har en egen årlig budget som sätts varje år. De har fyra heltidsanställda, vilket utgör personalbudgeten varje år. Sedan har de verksamhetsmedel för 290 tusen

varje år som de kan köpa alla typer av material för. I budgeten ingår bland annat kläder, om de exempelvis ska grilla med barnen och virke. De får en del virke från olika snickerier som de samarbetar med, då de försöker återbruka material. Problemet med det är att det får väldigt mycket ek, vilket är väldigt hårt att jobba med för barnen. Sedan köper de in en del virke när de ska bygga stora saker. Generellt sett tycker hon att det är en bra budget som räcker till det de vill göra.

Hur fungerar det med samarbete mellan barnen när de får bygga på byggleplatsen?

Det som hon tycker är fint med platsen är att barnen får lära sig att platsen är för alla och att allt de har byggt tillhör alla barn. Däremot kommer de inte ifrån att det pågår maktkamper där vissa barn vill ha byggda för sig själva. Detta försöker de kämpa mot att signalera till barnen att allt som byggs tillhör alla. *“Det är så tydligt här att det är en barnverksamhet, så jag tycker ibland att vi blir lite befriade ifrån ”tuffande” eller vad man ska säga, att det kanske kommer nya barn som försöker tuffa sig eller vara lite orten-coola, och så bara faller det väldigt platt här för det är inte riktigt den stämningen eller kulturen här.”* Det finns också såklart hierarkier och status över olika byggda saker. Exempelvis hade de ett saftland där barn kunde stå och sälja saft till de andra barnen, och detta blev det konflikter över, då det blev för coolt att ha ansvar över saftlandet. Barn älskar generellt sätt att få ta ansvar och när barnen får ansvar så kan sådana konflikter ske. Ibland blandar de barnen när de har något gemensamt som de ska bygga, och då blir det grupper där barn är bra på olika saker som kan hjälpas åt tillsammans. På deras byggleplats får de lov att bygga mindre saker att ta med hem och det är oftast saker som de har slöjdat, men de uppmuntrar ofta barnen till att lämna kvar och dela med sig av det de har byggt. Det enda de säger nej till att bygga är vapen, även om det ofta händer ändå.

De har också en del barn som går dit utan föräldrar, samt en del ensambarn, som kommer till byggleken för att prata med pedagogerna. Det är alltså relationen mellan pedagogerna som är det viktiga för dessa barn, vilket hon förklarar kan vara utmanande eftersom dessa barn oftast vill “äga” pedagogen. Alltså inte dela med sig av pedagogen till andra barn.

Hur arbetar ni med säkerhet på platsen?

De har en verkstad som de kallar för “barnens verkstad” där alla verktyg finns framme. Det de inte har framme är bland annat knivar och yxor, som finns i en annan container. I denna finns också andra större maskiner som bara de som arbetar vara. Hon förklarar att det sällan är ett problem att barnen skulle gå in där, de vet oftast vad de får och inte får göra. Sedan går de också runt och kollar

om det finns spikar eller dylikt som de behöver plockas bort. *“Limpistoler är oftast det som barn skadar sig mest på”* De har generellt sett väldigt lite skador på bygglekplatsen. De har haft en täljnings-olycka, annars är det mest bara lite skrubbsår och dylikt som barnen råkar ut för.

Under många år var det ingen riktigt brydde sig om vad de gjorde, tills en från stadsmijöförvaltningen såg vad de hade byggt och blev livrädda. Då sattes en process i gång där de diskuterade säkerheten i byggleken, bland annat om de skulle ha stängsel runt med lås. Det ledde till att två gånger per år kommer en lekplatsinspektör till bygglekplatsen, som inspekterar byggleken för att minska risken för allvarliga skador eller dödsfall. Inspektören bedömer då byggleken på ett lite annat sätt än som en vanlig lekplats. Inspektören kontrollerar främst de stora byggda kojorna och uppmärksammar dem om saker som de kanske inte har sett. Då började de involvera barnen där de fick börja mäta utrymmen där barn kan fastna. De fick då tumstockar och måttband och fick mäta vilka utrymmen som kan innebära fara. De hjälpte då till med att säkra upp platsen. *“Jag upplever inte att vi behöver säga nej till barnen eller begränsa dem, men däremot måste vi involvera dem i ett slags säkerhetstänk här också.”* Om barnen bygger något som är osäkert eller farligt har de i stället ett samtal med barnen där de själva får tänka till om säkerheten och hur de i så fall kan bygga den säkrare. Hon berättar också att barnen själva går runt och kollar om det är något som behöver lagas, om det sticker ut någon spik eller om det är någonstans de kan trilla ner.

Bygg är ju rätt manligt kodat, är det något som syns i byggleken?

Det är många kvinnor som arbetar med byggleken, vilket hon tror är en fördel i att det inte blir särskilt manligt kodat. Sedan ser hon ofta att flickorna först dras till att sitta med pärlor och paljetter, och sen finns det föräldrar som uppmuntrar sina barn på olika sätt. Hon förklarar att de som kvinnor är trygga i bygglek och utmanar alla barn och föräldrar i det. Oftast är det främst kvinnor som aldrig hållit i en skruvdragare tidigare och då försöker de utmana det. De uppmuntrar också föräldrarna att hjälpa och bygga tillsammans med barnen. Men de har också märkt att männen ofta tar över barnens byggen, eller har en idé om att bygget måste bli något eller ska bli fint, vilket inte är det viktiga med byggandet. Hon förklarar också att de uppmuntrar barnen att lämna kvar det de har byggt på bygglekplatsen för att andra barn ska kunna bygga vidare på det och på så sätt samarbetar barnen också. *“Det är en skillnad på att bygga åt barn och att bygga med barn.”* Hon förklarar att det ena inte behöver utesluta det andra, men det är två olika typer av lekmiljöer för barn.

Har ni ett uppdrag att vara en del av en integrationsfunktion, just eftersom ni är belägna i Biskopsgården?

Detta var hon lite osäker på. Hon förklarar att de fyller två viktiga funktioner, den ena är deras mobila verksamhet, att de kan sprida bygglek över hela Göteborgs stad. *“Sen tror jag också att det som har blivit viktigt utifrån föreställningen om Biskopsgården - att människor tänker att det är en otrygg plats, så har de blivit ett utflyktsmål för jättemånga familjer i Göteborg - med kranskommuner. Framför allt på helgerna och loven har vi besökare från massor med olika ställen, både utanför Göteborg och från alla stadsdelar i Göteborg.”* När de pratar med kollegor från parklekar, är det bara barn från området som besöker. *“Byggleken är ju det som lockar människor.”* Därför tror hon att det är väldigt viktigt att just byggleken får ligga i Biskopsgården. Samtidigt finns det också en deppig sida av verkligheten, berättar hon. Förra våren var det en rejäl våldsupptrappning i området. *“Förra påsklovet var det ju... usch det här är så deppigt att jag ska behöva prata om... det var dubbelmord, kanske 200 meter härifrån. Och vi kommer till jobbet, öppnar klockan 10, det är polisdrönare i luften, polismotorcyklar runtomkring... och det kommer massa barn. Vi var liksom inte säkra på att det skulle komma barn. Och att barnen säger så här: “Nä men jag får inte gå ut men jag får gå till bygglekplatsen.” (...) Vi är en trygg plats i det här deppiga som sker runtomkring oss som barn och vuxna måste förhålla sig till hela tiden.”* Hon förklarar att det är bra att deras bygglekplats ligger i Biskopsgården, de känner sig ganska fredade just för att platsen är till för barn, är skapad av barn och med barn. *“Var får barn ta plats på det här sättet? Där dem får skapa? När man kommer hit så syns det. Det syns när man kommer hit att det är barnen som har skapat den här platsen.”*

Vad är er upplevelse med barn som har NPF-diagnoser? Hur fungerar det i byggleken?

De har många olika besökare med olika funktionsvariationer och en del med NPF och de tycker att det fungerar väldigt bra för dessa barn. En av skolorna som är en *anpassad grundskola* som kommer till bygglekplatsen med sina klasser. De har ibland frågat sig: *“Varför fungerar det så bra? Här är det ju kaotiskt. Men det är ju väldigt fritt här (..) och ribban är ganska låg, vi har inga förväntningar och krav på vad barnen ska prestera eller göra”* Hon berättar att vissa barn vill bara stå och göra hål, ett annat barn vill bara sitta och leka med sågspån och andra vill stå och bygga. Det finns något att göra för alla barn som är helt kravlöst. De har heller inga specifika åldrar som får komma dit och bygga, vilket bidrar till att alla olika barn med olika funktionsvariationer kan vara med.

Vad är skillnaden mellan en parklek och en bygglek?

Parklekarna i Göteborg har ingen nisch, de är som vanliga traditionella lekplatser, men med en stuga där det går att låna lekmaterial och cyklar. Dessa är också bemannade. Där går det också att gå in och värma sig, värma mat och gå på

toaletten. Många av dessa parklekar har också aktiviteter. Till skillnad från byggleken har de mer än 2000 besökare varje dag eftersom det är en enorm lekplats. En bygglek kan finnas i en parklek, men en parklek måste inte innehålla en bygglek. När de har verksamhet har de oftast för en specifik ålder och inga vuxna får följa med. De samarbetar med öppna förskolan, har workshops för mammor och barn bland annat. Hon tror att parklekarna präglas väldigt mycket av det område de ligger i.

Bilaga 4. Intervju med Miljösamordnare på Skol- och Fritidsförvaltningen, Helsingborg

Vad är din och Helsingborgs förhållande till bygglek?

Helsingborg har en rik tradition av bygglek vilket skapar en stabil grund. Arvid Bengtsson som tog byggleken till Sverige är ju härifrån. Det är roligt för när man pratar om bygglek så finns det nästan alltid någon i församlingen som har varit på en bygglek själv. Främst är det pedagoger, lärare eller rektorer som är 60-plus. Deras upplevelse är alltid positiv när det kommer till bygglek. De refererar ofta till olika kvinnor som arbetade på bygglekarna. Vittnesmålen är viktiga och snart försvinner de som minns byggleken från arbetslivet. Det är därför viktigt att vi hinner ta upp byggleken igen innan de försvinner och kan hjälpa till och driva frågan framåt. Jag arbetar med våra skolor och förskolors utemiljöer. Jag är lärare i grunden och läste sedan till miljövetare och har alltid arbetat mycket med skolgårdar. Skolgårdarna har blivit alldeles för säkra och ospännande. Många är tråkiga och gjorda av gummiastfalt, så det är någonting vi måste jobba på. Vi ser att vi måste tänka om. Vi började därför fundera på hur man skulle kunna arbeta i stället. Hur man jobbar annorlunda med risk och så. Och det gjorde oss nyfikna på byggleken. Så det började vi med under vår stadsmässa H22. Då fick jag lite pengar så att vi kunde driva en bygglek den sommaren. Vi fick i princip alla våra tider uppbokade och mycket fina recensioner från alla som besökte byggleken. Vi hade många direktörer från kommunen som tittade på det tillsammans och kom fram till att det här var ju jättebra. Men sen kom vi till delen då vi faktiskt skulle planera en bygglek i staden och då fanns inte pengarna som behövdes för att bemanna byggleken. Sedan är det alla andra frågor runt om, men det är ingenting som är olösligt.

Under H22 lånade vi en bit av Ikeas tomt och det fungerade jättebra ända tills deras jurister fick reda på det. Det var ju deras område som de ansvarade för och om ett barn skulle skada sig hade det varit deras ansvar. Efter det fick vi skriva

ett tydligt avtal där det stod att det var vi som var ansvariga för allt som händer där.

Hur bemöter man Sveriges hårda tolkning när det kommer till EU-standarden kontra Bygglek? Har ni behövt övertala folk?

Min chef är jättebra. Vi har gjort en riskbedömning och efter det så fick vi sätta i gång. Och vi hade inga skador alls när byggleken var i gång. Barnen kopplar på medvetandet och blir mer uppmärksamma på risker. På en vanlig lekplats tänker man att någon annan redan har tänkt på riskerna och så slappnar man av. Det är då man faktiskt skadar sig.

Jag tänker också att det är bra att hitta gemensamma regler på byggleken. Gantoftaskolan var den första skolan att ha vår byggcontainer och de skapade en regelbok för vad som gällde på byggleken. Den var jättefin. Vi utformade hela byggcontainern tillsammans med två pedagoger från Gantoftaskolan. Det var väldigt inspirerande.

Det är väldigt olika hur skolorna kommer i gång. Det svåraste är att öppna containern. Skolan bygger själva upp hur mycket eller lite den är öppen. Men för det mesta är det bara fritids som använder den, vilket jag tycker är lite synd. Det hade varit kul om man kunde använda den mer i skolverksamheten. Kanske i tekniken till exempel. Man behöver nog någon typ av workshop och eldsjäl för att få ihop det. Vi vill helst inte att det blir något slöjdande. Vi hade som regel på H22 att ingenting skulle lämna området. För det vi såg var att när de (barnen) börjar bygga åt sig själva, då slutar de samarbeta på samma sätt. Det blev tydligare min och inte vår. Vi tyckte inte att det blev de här stora byggena när de fick ta med sig saker hem. Det kanske går att lyckas med att få barn att samarbeta ändå, men för oss har det varit svårt.

Vi samarbetade med Community Builds i Malmö. Kevin som jobbar där hjälpte oss att starta upp allt. Det krävs en Kevin (någon väldigt driven) för att skapa en bra bygglek. Så länge barnen bygger så ska det vara helt på deras villkor, men sedan behövs det någon som öppnar upp och hjälper bygget framåt om det stannar upp. Kevin var väldigt bra på att se vilka delar som inte användes och hur han kunde säkra upp eller bygga till för att det skulle bli roligt igen. Han gjorde också en säkringsrunda varje dag för att se till att inga spikar stack ut eller att någonting var farligt. Det upplevde vi behövdes.

Var fick ni byggmaterial ifrån?

Vi har ett återbruk här i Helsingborg. Där jobbar vi med återbruk av allt möjligt som möbler till exempel. Så en del material kom därifrån. Sedan pratade vi också

med bygghandlare som vi får hämta hos. Vi har också att vissa entreprenörer kan lämna kvar material när de gjort något arbete för kommunen. Tänk om man hade kunnat ha som rutin att alla byggföretag som ska bygga upp Östra Ramlösa kunde ge sitt överblivna material till byggleken? De flesta byggarna har varit på återbruket så de flesta har rutin på att lämna sitt spillmaterial där. De behöver ju betala för att bli av med det på tippen så det är ju egentligen win-win för alla.

Går det att använda sig av spillmaterial från verksamheterna som finns i södra Helsingborg? Lastpallar och liknande?

När det kommer till lastpallar så finns det ett pantingssystem så det kan nog bli svårt. Det får man betala för i så fall. Men vi får ändå in rätt många pallar som hamnar utanför systemet. Men du kan inte få det av ett företag för då behöver man betala. Det finns annars ett företag som heter Norrlandspall som man kanske kan höra med, för de kan ha sådana som kanske inte går att få ut igen. EU-pallen, den som är märkt med EU, den är bra att jobba med för den är inte impregnerad. Sen får vi ibland frågan: Men hur vet ni vad som har lastats på den? Det kanske är tunga kemikalier. Men då tänker jag att man får fundera på varifrån man hämtar den. Man kanske inte ska hämta pallar från kemiföretag till exempel. Sedan är det ju svårt när man arbetar med återbruksmaterial. Var de varit innan till exempel. Men sedan får man också sätta det i perspektiv mot alla de kemikalier som barnen får i sig dagligen i nya kläder och leksaker. Men ibland hamnar man hos en inspektör hos miljöförvaltningen som säger att vi inte kan garantera var saker har varit. Och då behöver vi ju lösa det. Vi har ju till exempel bestämt att vi får använda bildäck i våra utemiljöer och i byggleken, men inte för de minsta barnen som kan stoppa saker i munnen. Sedan ska det vara bildäck som är tillverkade efter att de höga aromatiska oljorna togs bort från tillverkningen.

Finns det åldersgräns på byggleken?

Nej, alla var välkomna till byggleken. Kevin såg till att läsa in sig på de olika åldersgrupperna. De yngsta barnen hade inte riktigt så långt uppmärksamhetsspann att de orkar bygga stora saker. De kanske kan såga en liten pinne men sedan får man komplettera med till exempel målning. Det blir mycket målning. Och mindre lösa material. Vi hade en utställning-hörna som var bra för de barnen som behövde hitta in i byggleken. De gjorde kanske mindre grejer som andra barn kunde ta inspiration av. Sedan är kuber eller kubkonstruktioner jättetacksamt. Det kan ibland vara svårt för barn med den helt fria leken så då kan det vara bra att börja med en kub eller ett tygstycke som man kan ställa saker mot. Det blir lätt koj-tema trots att man inte har det som uttalat tema. Tyg funkade bra! Vi hade mycket tyg. Barnen gjorde mycket flaggor.

Måleriet kan bli svårt om det inte finns någon tillgång till vatten.

Efter H22 så var vi alla väldigt överens om att det här (bygglek) skulle bli av, men sedan har vi bara fastnat i bemanningsfrågan. Många bollade frågan till oss och tyckte att skol- och fritidsförvaltningen skulle stå för bemanningen, men vi kan ju inte ta lärare och fritidspedagoger från skolan. Vi klarar inte det. Vi är så ont om folk ändå i skol- och förskolor. Man skulle ju hellre koppla det till kulturverksamheten som Dunkers kulturhus.

Ni ska ju arbeta med Bob Hund. Vi hade en del moln som åkte runt i byggleden. De användes mycket till skyltar och annat. Tänk om man kunde få Thomas Öberg att hålla en liten workshop där ute (på byggleden)? Det hade ju varit fantastiskt. Där hade kanske vi (skol- och fritidsförvaltningen) kunna bidra med lite pengar? För engångsutgifter är mycket enklare för oss än att anställa någon kontinuerligt.

Hur har föräldrarna reagerat på byggleden? Har det bara varit positivt?

Det har faktiskt varit mycket positivt. Skolorna (som fått byggcontainer) har till och med varit förvånade över hur positiva föräldrarna har blivit. Föräldrarna har engagerat sig och tagit med sig material hemifrån som kunnat användas på byggleden. Många föräldrar vill ju engagera sig och det här blir så konkret så då är det lättare för dem att engagera sig. Det är lättförståeligt. De hjälper till och bygger en stund när de hämtar på fritids. Man hade ju kanske också kunnat öppna upp för föräldrar och barn arrangerat på något sätt efter skoltid. Det lyckades vi inte med under H22. Vi fick bara rulla på när vi hade verksamheter där. Det kom väldigt få som kom själva. Det är nog bra att dra dit grupper, som skolklasser, i början. Så får barnen bli ambassadörer för byggleden sen.

Definitionen av äventyrslekplatsen (annat ord för bygglek) som står i standarden (svenska standarden för lekplatser) är att den är bemannad. Så egentligen får man väl inte då lämna den öppen när den är obemannad. Det är ju lite klurigt det där. För någon måste ju ha koll på säkerheten då.

Hur skulle det fungera med besiktningsman som kommer och kollar till lekplatsen årligen? Skulle det behövas?

vad skulle en besiktningsman kolla egentligen. Det blir nog svårt. De hade haft så många anmärkningar. Det måste ju verkligen vara någon som förstår och som kan hjälpa till och titta över det. Men då måste ju någon dyka ner i byggleden så att de förstår vad det innebär. Men det handlar ju mycket om mod. Ni kommer i helt rätt till. Vi började med det här för nio år sedan och nu är de flesta mycket

mottagliga för det här med byggleken. Jag tror att det beror mycket på den offentliga debatten. Det har stått ganska provocativt i olika tidningar om hur tråkiga dagens lekplatser är. Man har liksom haft forskningen med sig men inte allmänheten innan. Nu känns det som att båda är på väg mot samma spår.

Man vill ju gärna använda skolgården till någonting och inte bara som en plats för säker lek. Det behövs såklart fler bygglekar i städerna, men det behövs också byggleksinslag i det designade och ritade. Man behöver också det som kan vara mitt emellan. Det får vi ju aldrig och vi har svårt att kommunicera det till landskapsarkitekter. Hur man får in lösa material till exempel.

Ur ett genusperspektiv, var det skillnad mellan tjejer och killar? Byggde något av könen mer?

Nej inte alls. Det var väldigt jämnt. Det var väl också den där friheten. Det var väl snarare uppdelning i tjejgrupper och killgrupper. Man märker kanske att killarna är mer vana och har fått möta verktyg innan, men man får ju lägga det på sin egen nivå.

Och hur fungerade det med tillgänglighetsanpassning?

Att sig till platsen var inga problem. Sedan var det ju svårt att se till att allt som byggdes var tillgänglighetsanpassat. Det gick ju inte riktigt. Men det är ju lite som Johanna (landskapsarkitekten) brukar säga: våra utemiljöer kan inte vara tillgänglighetsanpassade så att alla kan göra allt, men alla ska kunna komma till våra platser och vara med.

Hur fungerade det med folk som hade NPF-diagnoser? De andra som arbetar med bygglek har uttryckt att det varit väldigt uppskattat bland dem med denna typ av diagnoser.

Verkligen! Vi hade en pojke från en skola som det hade varit rätt mycket runt så mammans ville följa med och stötta upp. Och mamman var så lycklig efter besöket hos oss. Hon ville komma tillbaka varje vecka för att hennes son tyckte det var så roligt. Alla kan hitta sin plats.

På Gantoftaskolan, där byggcontainern stod först, hade de några problem med förstörelse. Folk kom dit och slog sönder byggena. Men jag tycker att pedagogerna vände det bra och uppmuntrade eleverna att bygga upp sina saker igen. Men den risken finns alltid om det står öppet. Men det kan vara lite speciellt på en skola. I det här fallet var byggleken kopplad till fritidsverksamheten, så de andra barnen hade inte tillgång till bygget. Så det kan ha berott på lite svartsjuka. Men det är inte säkert, det är bara jag som spånar.

Frågan med eld kommer säkert också komma upp, eftersom det är så mycket torrt trämaterial. Men så är det alltid. Och vi har verkligen inte haft många problem med förstörelse och på H22 hade vi inga problem alls!

Bilaga 5. Intervju med Thomas Öberg

Thomas Öberg, sångare i Bob Hund. 11/2–2026 Lilla Kafferosteriet, Malmö. Thomas uttrycker att han gillar det här uppdraget. Det är liksom både dröm och verklighet. Han tror att vi (Tilda och Klara i rollen som landskapsarkitekter) kan påskynda processen så att drömmen kan bli till verklighet.

Vad är Helsingborg för dig?

Thomas säger att för det första är det bara han som får klaga på Helsingborg eftersom han kommer därifrån. Om man jämför Helsingborg med Malmö så har Malmö lite mer skit under naglarna. Helsingborg är en väldigt bra stad att växa upp i därför att den är liten och den är söt och fin. Den ligger bra vid vattnet och är rolig att titta på. Men som ungdom så fanns det ingen äventyrlig popkultur, för det är inte Helsingborgs trademark. Här är man mer hel och ren. På teatern ska det vara klassiker, på konserthuset ska det vara klassiker och restauranger ska gärna vara italienska eller franska. I Malmö är det lite vilt och dyrt och billigt om varandra. Detta har gjort att många kreativa människor med särintressen inte finns i så stor utsträckning i Helsingborg. Man fick åka över till Köpenhamn istället. Sen kan man åka hem och slicka sina sår. Man åka till Louisiana som har en internationell kulturscen. Yoko Ono kommer till exempel aldrig att ha utställning i Helsingborg. Köpenhamn är en internationell storstad som drar kulturintresserade på ett annat sätt. Roskilde var också en enorm aha-upplevelse för den musikintresserade.

Thomas menar att många ungdomar som har samma intresse som han lämnar stan så fort de blir tillräckligt gamla. Många flyttar till Malmö eller Köpenhamn. Sen kan man komma tillbaka när man är rik och lyckad och har råd att köpa hus.

Det tog lång tid för folk att fatta vad Bob Hund höll på med. Speciellt i Helsingborg.

“Folk (i Helsingborg) tyckte att jag var en pajas. Vilket jag var.”

- Thomas Öberg.

Nu har Helsingborg utvecklats och försöker skapa platser även för ungdomar. Men de har svåra konkurrenter i Malmö och Köpenhamn. Ingen åker till

Helsingborg från Köpenhamn för att se någon kultur över huvud taget. Förutom för att se Bob Hund. Thomas brukar skämta när han spelar för danskar och säga att han kommer från en stad som de har bränt ner två gånger. Men de (Bob Hund) är inte sura för det! Börjar man på den noten så har man vänt det till sin fördel.

Hur kan man få in Bob Hund på en lekplats?

Thomas säger att han har massor med idéer. Han berättar att han och Bob Hund har arbetat med små och stora grejer. Han vill ha en estrad där man kan stå och bli sedd av mamma och pappa. En trätt man kan blåsa/låta i och en trumma man kan slå på. På estraden ska det finnas kulisser, kanske ett berg eller en djungel, som man tillsammans kan flytta fram och tillbaka och därmed skapa olika scener. På rullande hjul. Och man måste hjälpas åt. En måste dra, en måste putta och en måste tycka.

Allmänna saker som Thomas är förtjust i när det kommer till lekplats:

Hängbroar. De har en allegorisk funktion. Farliga sårbara men också roliga

Lianer som går att svinga sig i.

Linbana med däck. Slit att dra upp men kul att slå i däck i slutet.

Ljud-grejer. På tekniska museet i Stockholm kan man prata i en tallrik och så studsar ljudet så att man kan höra någon långt bort.

Klättra! Mycket viktigt! Kanske klossar eller någon annan intressant konstruktion där man måste klura lite för att kunna klättra upp.

Leka med skala. Göra saker stora som är små och göra saker som är små stora.

Pipa. Det är inte politiskt korrekt men pipa är ett väldigt roligt objekt.

Speglar där man förvrängs. Man får gärna bli ful eller konstig.

Lutande plan som lustiga huset där man får arbeta mot gravitationen.

Är det några färger som du tycker är extra mycket Bob Hund?

Ursprungs Logotypen är bebisblå och beige. Martin Kann (Bob Hunds grafiker) valde de färgerna för att de var de minst rock n roll-färgerna han kunde hitta. Det tyckte han var kul. Så att få med dem (färgerna) skulle vara roligt. Sedan är Thomas väldigt förtjust i svartvitt med mycket kontrast. Som stumfilm. Rött kan också vara bra. Då kommer man tillbaka till läppstift och de delarna.

Thomas vill också slå ett slag för alfabetet. Kanske kan man skriva det på stora klossar som är svåra att flytta. Gärna med Martin Kanns handstil. Thomas tycker att han har en väldigt rivig handstil. Thomas menar att alfabetet är en otroligt cool uppfinning. Man kan lära sig att skriva snälla ord, fula ord, dumma ord. Barnen ska kunna påverka lekplatsen med språket. Alfabetet är en fantastisk uppfinning. Man kan förändra så mycket med hjälp av de kombinationerna.

“Jag är ingen bakåtsträvare, men jag försöker rikta ljuset mot det som finns och det som vi har skapat. Det är ju också en språklig grej, att kunna arbeta med ord och hierarkier och sådant.” - Thomas Öberg.

“Man behöver inte vara partipolitisk för att vara emot all form av förtryck.”
- Thomas Öberg

“Åsikter är den första nysningen innan fördomarna bryter ut.”
- Thomas Öberg

Lekplatsen ska användas av de människor som ska styra det här landet i framtiden som har chansen att få en aha-upplevelse där. Det är därför jag är så tilltalad av det här.

Thomas tycker att det kan finnas natur som barnen får hjälpa till och sköta. Kanske träd man kan vattna eller liknande.

Ingen äger något. Alla ska klinka och banka hur mycket som helst.

Mjuka saker i fel dimension är någonting Thomas tycker känns väldigt kul. Någonting som utger sig för att vara det ska, men det är det inte.

Det ska gå att få barn att samarbeta. Gärna genom att göra någonting roligt tillsammans. Det skulle vara fint om man fick tag på en stor picknickduk som alla kan sitta och fika på tillsammans. Just den rutiga picknickduken är så himla inkluderande i sin ursprungstanke tycker Thomas.

Man kan ha gömda grejer som man måste leta efter runt om på lekplatsen.

Kanske kan det finnas ett stort paraply som man kan veva upp som en parasoll eller som regnskydd. Eller så struntar man i det så blir det en stor lerpöl som alla måste hoppa i. Det kan finnas lite anti-auktoritära skyltar som ger barnen lite försprång mot föräldrarna. Som att man måste skita ner sig och gräva, det är en klassiker.

Man måste inte vara hysterisk med förankringen i Bob Hund, för det osar dåligt självförtroende. Man måste inte döpa leken till Bob Hund. Man kan tänka att mottagaren är mer intelligent än så. Man behöver inte knäppa dem på näsan. Eller banka in det i huvudet på dem. Det får gärna vara tydligt, men det behöver inte stå i skriftligt.

När Bob Hund spelade sin slutkonsert på Zinkensdamm i Stockholm jublade publiken mest åt när det började komma rök ur hundens pipa. De jublade mer åt den än åt när bandet kom in. En sådan grej kan göra folk väldigt glada och uppspelta. Thomas ville gärna få in andemeningen av det på lekplatsen på något sätt. Kanske kuliss-rök? Thomas är mycket fascinerad av det mekaniska.

Det sämsta, tycker Thomas, hade varit om han hade varit med och producerat mer av sådant som redan finns. Då tycker han att hans roll blir överflödigt. De startade Bob Hund för att de tyckte att det fattades ett band som deras. Han menar inte att han går omkring och föraktar vanliga lekplatser, men tycker att det blir överflödigt om han ska vara med och skapa fler.

Det ska vara lätt att komma dit men inte för lätt. Han vill även gärna att det ska vara jättefint ljus på kvällen så att det blir mysigt att vara där. Han vill skapa en säker plats där och vill inte skapa en plats där någon kan bli överfallen.

“Gud vill att jag inte ska skapa en plats där det är mörk och läskig någon gång på dygnet.”

- Thomas Öberg

Ljuset får gärna berätta en historia som med grön el. Det ska vara mysigt, kanske utstråla kärlek. Kanske en jättestor lampa. Gärna en säng och där barn som blir trötta kan vila. Eller en hängmatta. Någonstans där man kan pausa. När man har en eftermiddagsdipp. Det får nämligen Thomas. Kanske kan man skriva lite kul fakta om bandet på skyltar. Stränginstrument som kan låta? Stränginstrumenten behöver inte vara stämda. Gärna någon typ av audio-/ljudprofil. Man behöver inte spela rätt och bra, man ska testa. Det ska vara lite quirky, det är fint. Det är så många som kan spela bra, så det behövs inte fler.

Thomas vill helst att lekplatsen ska ligga på söder, där han är uppvuxen. Han vill inte att den ska hamna i någon typ av gated community, om det nu ens finns sådana i Helsingborg. Mitt på en golfbana hade också känts konstigt.

Magneter gillar Thomas också. Gärna stora, tunga och starka. Hypnos-snurror gillar han också. De kan man ta foto framför.

Bob Hund gjorde en matvagn i somras som Martin Kann snickrade på. Det var Martins design. Thomas menar att den är ful, men det är ju det som är coolt. Vagnen var skapad av mycket trä, det menar Thomas att Bob Hund tycker är snyggt. Samtidigt som de byggde matvagnen skapades ett plank inomhus där de

också hade en Bob Hund-utställning. De byggde planket till vagnen inomhus för att de skulle bli fulare än de egentligen var, berättade Thomas. De sålde kakorna dammsugare som såg ut som Bob Hund-loggan som fika.

“(Om matvagnen) Folk som har OCD känner ba: Ah ta mig härifrån.” - Thomas Öberg

Bandet stod inte och lagade maten i vagnen, men de var med under hela processen. Det var ett ambitiöst projekt. Folk trodde först att vagnen bara var en installation, så det var ingen som köpte mat från vagnen, menar Thomas. De hade, tillsammans med miljöforskare, gjort två maträtter som såldes i vagnen. De hade utgått från de ingredienser som forskarna hade tagit fram för att de var mest hållbara. Sen hade Bob Hund och gänget runt omkring tolkat dessa ingredienser och skapat de två rätterna. Det blev en falafel-ish och en linsgryta. Falafeln var inspirerad av vad Bob Hund hade i magen när de skrev *Tralala lilla molntuss*. Under den perioden var det ett falafel-krig mellan två restauranger i Stockholm som försökte sälja sina rullar för allt lägre pris. Och köpte man deras billiga falafel som kostade 30–25 kronor blev det mer pengar över till öl, berättar Thomas.

Den andra rätten, punkgryta, skapades för att det alltid fanns någon punkare med dreads när Bob Hund var ute och turnerade som skapade någon sorts materia de bjöd på.

Det gällde främst i början av deras karriär när de spelade på lågbudget-ställen som inte hade alkoholrättigheter. Då fanns det alltid en stor gryta där folk bara slängde i saker och bjöd på istället. Det var som rysk roulett, menar Thomas.

Till sist började folk köpa mat. Det blev kö och allt blev bra.

Vagnen var jävligt rörig och skramlig, tyckte Thomas. Det stod olika saker på vagnen som *vad tror du en isbjörn tycker om mänsklig värme? Glöm inte: Det finns en hel planet där ute att jordförbättra eller nyfikenhet är världens äldsta och billigaste energikälla*.

Thomas tycker att matvagnen är en ganska bra inspiration för hur operfekt det (lekplatsen) behöver vara.

Det var ungdomar mellan 16–29 som hade svårt att ta sig in på arbetsmarknaden som byggde matvagnen. Det blev en del av hela projektet att sysselsätta dessa ungdomar. Det var i princip bara killar. Thomas berättar att hon som var mentor till dessa killar hade sagt till Thomas att den enda gången de här killarnas belöningssystem har gått i gång hittills är när de lyckas undslippa att göra

någonting. Men nu vet de att den här vagnen ska synas på Medborgarplatsen så nu jobbar de röven av sig. Thomas berättar att de sagt till killarna att det inte kan bli fel eftersom vagnen i sig är så "knäpp". Så ingen av killarna kunde skylla på att de inte kunde jobba för att de "inte kan det där". För alla kan och det finns inget fel, menar Thomas. Det blev en omvänd fälla som var gillrad för att man skulle bli indragen i processen. Sådana här typer av mekanismer går Thomas igång på. Det känner han är kopplingen till demokrati och vad som är fint med deras band (Bob Hund). Bob Hund är inte helt och rent men inte heller det traditionella slå sönder hotellrum-bandet.

En annan sak som Thomas hade tyckt var kul att ha med är att barnen kan hjälpa till och tvätta utrustningen om den blir skitig. Det är som midsommar, tycker han. Där är det alltid någon som plockar blommor, en som gräver hålet och en som bygger stånden. Alla hjälps åt!

"Man får investera lite kärlek i det också." - Thomas Öberg

Man ska inte hamna i ett kundläge hela tiden för det tror Thomas gör att folk klagar mer och tar mindre egenansvar. Man ska istället engagera användarna så att de känner att platsen verkligen är deras.

"Man ska känna att man vill bidra, att man kan bidra och att det finns möjligheter när man bidrar. Det är drömmen!" - Thomas Öberg

"Man ska kriga och kämpa och anstränga sig. Och det är barn ofta redo att göra. Om de inte har ont i magen eller är för trötta eller kissnödiga." - Thomas Öberg

Tyvärr tror Thomas att de som inte kommer in i gemenskapen och därför senare lär sig att undvika saker, liksom de som arbetade med matvagnen, har haft en period där de har velat, men inte fått bidra och det har gjort att de tappar tron. Och tappar man tron, då slutar man att orka bidra, tycker Thomas.

Under arbetet med matvagnen fångade de ungdomarna i ett väldigt sent skede, men Thomas tror att lekplatsen kan vara som en lite sagoillustration, för det går att engagera folk om de får vara med!

När man pratar om demokrati så pratar man mycket om polarisering och gräl, tycker Thomas. *"Vi har varit inne på det här väldigt mycket på sistone. Connie (bandmedlem) och jag kan bråka väldigt mycket med varandra. För att vi älskar varandra. Jag och Connie vi hade ett gräl. Vi har grälat alltid om vad som helst och han kan bli jättearg på mig, för han älskar mig och jag älskar honom och så blir man skitarg och vi har kommit fram till att om det inte finns kärlek i grälet då*

är det taktisk vrede och då kan man bara sortera bort det. Men om det finns en liten droppe (kärlek) då får man ibland sitta igenom det även om det är plågsamt. Men då finns det ett syfte med det. Då var han arg och han kom så här nära mig och så sa han "sköt du mitt så sköter jag ditt". Och det är så himla perfekt. För det som skulle vara en superpolariserande, dräpande kommentar för att avsluta grälet blev istället den ultimata demokratiska insatsen. För tar du hand om mig så tar jag hand om dig.

Trafikkoner är en annan sak som Thomas tycker är viktigt att det finns på lekplatsen.

Bilaga 6. Intervju med Martin Kann

Kann arbetar som creative director och bland annat som Bob Hunds formgivare. I denna intervju bollades främst idéer om hur en Bob Hund-bygglek skulle kunna se ut. Syftet var att få inspiration och höra Kanns tankar och idéer samt att höra hur hans arbetsprocess ser ut. Denna intervju lyckades inte spelas in och därav kunde inte denna intervju transkriberas som tidigare intervjuer. Därför är detta en sammanfattning med många citat som antecknades under intervjun.

Vad är Bob Hund för dig? Vilken design tycker du mest symboliserar Bob Hund?

För Kann är Bob Hund sårbara och relaterbara just för att de inte sätter sig själva i för god dager. Lite smått galna. Språket i Bob Hunds låttexter är avpolariserande och demokratiskt. *"Vågar du vara rädd står jag på knä."* är ett citat från en Bob Hund låt som Kann tycker anspelar på just detta. Bob Hund har ett tydligt formspråk som är naivt och oslipat, men medvetet. Bob Hund för Kann är också att: *"Tala nerifrån och upp! Inte tvärtom."*

Hur brukar du tänka när du gör grafisk design till Bob Hund? Vad inspirerar dig?

Kann arbetar konceptuellt och menar att formgivningen bara ska stötta idén. Det är själva idén som får diktera designen, eftersom design är ett verktyg. Han menade också att det inte finns någonting som är fint eller fult. Varje designelement utformas utifrån varje idé. *"Du har antingen kommunicerat din idé eller ej."*

Vilka designelement eller symboler hade du tyckt passat på en bygglek?

Kann menar att Bob Hund aldrig är elitistisk, vilket innebär att de inte ser sig själva som "eliten" eller har särskilda egenskaper, rikedom eller social status som gör dem unikt lämpade på något sätt. Detta hade kunnat speglas i byggleken. Planket kan visualisera Bob Hunds värld. Platsen inuti kan få vara en mer fri värld

än den utanför. Det är klokt att använda sig av återvunnet/återbrukat material. Det får också gärna inkorporeras handskrivet och handritat.

Samarbete och demokrati är två viktiga ledord som kan inkorporeras i en Bob Hund-bygglek tycker Kann. *“Demokrati är som dagens lekplatser.”* På byggleken kan det finnas utrymme för att det ska bli kaotiskt, men det kan också bli fina grupparbeten där barnen kan få samarbeta. Här kan också barnen förstå fördelen och nackdelen med demokrati: *“Man blir lyssnad på, men man får inte alltid som man vill.”*

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/fag/228316>

☒ JA, jag, Tilda Holmström har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☒ JA, jag, Klara Bosrup har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Byggare Bob Hund - Ett gestaltungsförslag på en bygglek med
Bob Hund-tema.

Klara Bosrup & Tilda Holmström

Examensarbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitekturprogrammet

Alnarp 2026